Nr 265.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till brandlag och brandstadga m. m., given Stockholms slott den 12 maj 1944.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed

dels föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) brandlag;

2) lag angående ändrad lydelse av 87 § lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet,

dels ock inhämta riksdagens yttrande över bilagda förslag till brandstadga.

GUSTAF.

Gustaf Andersson.

Förslag
till
Brandlag.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Varje kommun skall i enlighet med bestämmelserna i denna lag hålla ett brandförsvar, som tillfredsställer skäliga anspråk på trygghet mot skada av brand.

Kommun äger besluta, att brandförsvaret såvitt angår skydd mot skogsbrand skall ordnas för sig. Område för vilket särskilt skogsbrandförsvar avses *(skogsbrandrote)* skall, där det ej omfattar kommunen i dess helhet, till gränserna angivas i beslutet. Skogsbrandrote må, efter överenskommelse, bestå av områden utav olika kommuner. Beslut om särskilt skogsbrandförsvar skall för att vara gällande godkännas av länsstyrelsen. Länsstyrelse må ock, efter kommuns hörande, förordna härom.

Vad i denna lag stadgas i fråga om stad skall äga motsvarande tillämpning å köping, evad den utgör egen kommun eller ej, samt å municipalsamhälle, som på grund av Konungens förordnande har att oberoende av kommunen i övrigt själv handhava sitt brandförsvar. Handhaves brandförsvaret av kommunalförbund, skola lagens bestämmelser om kommun hava avseende å förbundet.

2 §.

Tillsyn över brandförsvaret inom riket utövas av en riksbrandinspektör.

Länsstyrelse skall tillse, att brandförsvaret inom länet är tillfredsställande ordnat.

3 §.

I varje kommun skall finnas brandstyrka av betryggande storlek och sammansättning. Brandstyrkan skall utgöras

1. i stad av kommunal brandkår, bestående antingen av heltidsanställd personal *(yrkesbrandkår)* eller av personal, som förbundit sig att vid sidan av annan sysselsättning fullgöra brandtjänst *(borgarbrandkår)*, samt

2. i annan kommun av borgarbrandkår eller av brandkår under ledning av enskild sammanslutning eller enskilt företag *(frivillig brandkår)*, vilken gentemot kommunen åtagit sig att svara för brandsläckning, däri inbegripet skyldighet att lämna annan kommun släckningshjälp.

Till kommuns brandstyrka skall därjämte höra erforderlig reserv, grundad å tjänsteplikt *(reservbrandstyrka)*.

Länsstyrelse äger medgiva befrielse från skyldighet för kommun att hålla brandkår, såframt kommunen träffat avtal om betryggande släckningshjälp från brandkår i annan kommun, så ock för stad att hålla yrkesbrandkår eller borgarbrandkår, såframt i staden finnes frivillig brandkår med förpliktelse som ovan sägs.

4 §.

Ledningen av kommuns brandförsvar skall, närmast under den förvaltningsmyndighet som handhar brandförsvaret, utövas av en brandchef. Är skogsbrandförsvaret ordnat för sig, tillkommer ledningen därav en skogsbrandfogde eller, om kommunen är uppdelad i skogsbrandrotar, en fogde för varje rote.

För att biträda brandchefen eller skogsbrandfogden och vid förfall träda i dennes ställe skola finnas en eller flera vice brandchefer eller vice skogsbrandfogdar. I mån av behov skall därjämte finnas annat brandbefäl.

Om den utbildning, brandbefäl skall äga, förordnar Konungen.

5 §.

Brandchef, vice brandchef, skogsbrandfogde och vice skogsbrandfogde utses för viss tid av kommunens beslutande myndighet eller, efter dess bestämmande, av den förvaltningsmyndighet, som handhar brandförsvaret. Beslutet skall underställas länsstyrelsen, som har att pröva den utseddes lämplighet för uppdraget eller tjänsten. Den som utsetts av kommunen skall förordnas av länsstyrelsen, om ej särskilda skäl däremot äro.

Ej må annan vägra att mottaga uppdrag, som i första stycket avses, än den som av ämbete eller tjänst är hindrad att fullgöra uppdraget eller fyllt sextio år eller eljest uppgiver giltigt hinder eller ock de fyra senaste åren innehaft sådant uppdrag.

Brandchef, vice brandchef, skogsbrandfogde eller vice skogsbrandfogde må på grund av visad olämplighet av länsstyrelsen skiljas från uppdraget eller tjänsten.

6 §.

Den som innehar uppdrag som brandchef, vice brandchef, skogsbrandfogde eller vice skogsbrandfogde skall med avseende å rätt till gottgörelse i anledning av uppdraget vara likställd med vald ledamot av kommunal nämnd, som utsetts till ordförande; dock att i fråga om ersättning för deltagande i eller annan verksamhet för släckning av skogsbrand skall gälla vad nedan i 15 § föreskrives.

För skogsbrandfogdes eller vice skogsbrandfogdes deltagande i utbildningskurs inom länet skall kommunen lämna denne skälig gottgörelse.

7 §.

Kommun är skyldig att anskaffa och underhålla materiel, byggnader och andra för brandförsvaret erforderliga anordningar, brandtorn likväl undan-

tagna, samt att draga försorg om nödig vattentillgång för släckning av brand, dock allenast i den mån oskälig kostnad därigenom icke åsamkas kommunen.

8 §.

I kommun skall brandsyn hållas och sotning verkställas i enlighet med de föreskrifter, Konungen därom meddelar.

9 §.

Efter framställning av brandchef i kommun, där brand tagit eller hotar att taga större omfattning, är annan kommun pliktig lämna släckningshjälp i den utsträckning brandchefen i den kommunen prövar möjlig utan att skälig hänsyn till dess egen säkerhet åsidosättes.

För kostnad, som åsamkats kommun i anledning av framställning om släckningshjälp, är kommunen berättigad erhålla skälig ersättning. Kunna kommunerna icke enas om ersättningen, skall denna fastställas av länsstyrelsen i det län, där branden utbrutit.

10 §.

Då så erfordras för släckning av brand är envar, som fyllt femton men ej sextiofem år och som vistas i orten, pliktig att, i den mån kroppskrafter och hälsotillstånd tillåta, medverka vid släckningen.

Bland de i kommunen bosatta sålunda tjänstepliktiga må lämpliga personer tagas i anspråk för brandtjänst i reservbrandstyrkan, i den mån behovet ej tillgodoses genom frivillig personal. Den som uttagits är skyldig att deltaga i brandövning under högst femton timmar årligen samt är för medverkan vid brandsläckning berättigad till skälig ersättning av kommunen. Uttagning verkställes av den förvaltningsmyndighet som handhar brandförsvaret eller, efter dess bestämmande, av brandchefen.

Arbetsgivare eller arbetsledare må ej förvägra anställd erforderlig ledighet för fullgörande av vad honom enligt denna paragraf åligger, såvitt ledigheten utan synnerlig olägenhet kan medgivas.

11 §.

Ägare av byggnad, upplag eller annan anläggning är skyldig att anskaffa och underhålla erforderliga brand- och livräddningsredskap ävensom att i övrigt vidtaga nödiga åtgärder till förebyggande och bekämpande av brand, i den mån de ej medföra oskälig kostnad. För tillsyn, röjning eller annat dylikt arbete efter brand, vilket ej är hänförligt till eftersläckning, har ägaren att tillhandahålla erforderlig arbetskraft. Såsom ägare anses jämväl den, som innehar egendom med fri förfoganderätt eller fideikommissrätt eller därmed jämförlig rätt.

Sker skogsavverkning invid järnväg och vidtagas ej inom område på kortare avstånd från närmaste järnvägsspår än trettio meter erforderliga åtgärder till förhindrande av att genom avverkningen ökad fara för skogsbrand

uppkommer, må åtgärderna vidtagas av järnvägsförvaltningen på dess egen bekostnad.

12 §.

Ej må någon så handhava eld eller eldfarligt föremål att brand därav lätt kan uppstå.

13 §.

Uppstår brand eller är överhängande fara därför och kan ej den, som varsnar branden eller faran eller eljest får kunskap därom, genast släcka branden eller undanröja faran, skall han varsko dem, vilkas liv eller egendom är i fara, samt tillkalla hjälp.

14 §.

Den som vid brand för befälet äger, där så finnes nödigt för släckning eller räddning, företaga sådant ingrepp i annans rätt, som efter ett skäligt bedömande finnes nödigt. Han äger sålunda bland annat bereda brandstyrka tillträde till fastighet, avspärra brandplatsen, undanskaffa hägnad, nyttja brunn, vattenledning, redskap, telefon, hästar eller fordon, fälla träd, anlägga moteld samt riva eller spränga hus.

Ingrepp av ringa omfattning må jämväl företagas av annan, som deltager i släcknings- och räddningsarbetet, därest befälhavarens föreskrift lämpligen icke kan inhämtas.

15 §.

Den som deltagit i eller på annat sätt varit verksam för släckning av brand eller som deltagit i övning med brandkår må av statsmedel kunna bekomma ersättning för skada, som därvid åsamkats honom.

Ersättning av statsmedel må jämväl kunna utgå för deltagande i eller annan verksamhet för släckning av skogsbrand. Härjämte må av statsmedel belöning tilldelas den, som vid släckning av skogsbrand visat rådighet och nit.

Närmare bestämmelser i omförmälda hänseenden meddelar Konungen.

16 §.

Åsidosätter kommun sina skyldigheter enligt denna lag, skall länsstyrelsen förordna om rättelse samt, där förordnandet ej efterkommes, förelägga lämpligt vite.

Samma lag vare där ägare av byggnad, upplag eller annan anläggning icke fullgör vad honom enligt 11 § första stycket första punkten åligger. Tillhandahåller ägaren icke erforderlig arbetskraft efter vad i samma stycke andra punkten sägs, må arbetet på ägarens bekostnad utföras genom brandchefens försorg.

17 §.

Den som uttagits till reservbrandstyrka äger att överklaga beslutet hos länsstyrelsen inom en månad efter det han därav erhållit del.

18 §.

Klagan över beslut, som enligt denna lag meddelats av länsstyrelse, må föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

19 §.

Den som utan tillstånd eller giltigt skäl uteblir från övning eller brandsläckning, vartill han genom brandsignal eller annorledes kallats, eller lämnar honom anvisat arbete eller eljest icke åtlyder vad brandbefäl i och för tjänsten befallt eller som bryter mot föreskrift i 10 § sista stycket, 12 § eller 13 § eller som hindrar eller söker hindra åtgärd, som i 14 § avses, straffes med dagsböter.

Den som genom brandsignal eller annorledes obehörigen åstadkommer brandstyrkas utryckning eller samling straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

20 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna lag, skola tillfalla kronan.

21 §.

De närmare föreskrifter, som äro erforderliga för ett ändamålsenligt ordnande av brandförsvaret, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1945, från och med vilken dag 24 kap. byggningabalken, brandstadgan den 15 juni 1923 (nr 173) och lagen den 7 maj 1937 (nr 222) om förekommande och släckning av skogseld upphöra att gälla.

Förslag
till
Lag
angående ändrad lydelse av 87 § lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet.

Härigenom förordnas, att 87 § lagen den 6 juni 1930 om kommunalstyrelse på landet skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

87 §.

Har Konungen förordnat, att för område på landet, som ej utgör egen kommun, skall lända till efterrättelse:

a) ordningsstadgan för rikets städer,

b) vad i stadsplanelagen och byggnadsstadgan är föreskrivet om stad,

c) vad i brandlagen och brandstadgan är föreskrivet om stad, eller

d) vad i hälsovårdsstadgan är föreskrivet om stad,

skall området utgöra ett municipalsamhälle, som äger att oberoende av kommunen i övrigt själv vårda alla gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, som föranledas av de i sådant förordnande avsedda föreskrifternas tillämpning inom samhället. Vad nu är sagt skall, oberoende av sådant förordnande, gälla om köping, som ej utgör egen kommun, i avseende å tillämpningen av därstädes gällande särskilda föreskrifter.

Ej må — — — — särskilt municipalsamhälle.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1945.

Förslag
till
Brandstadga.

Härigenom förordnas som följer.

AVDELNING I.

Bestämmelser angående stad.

Om brandordning samt om förvaltningen av brandförsvarets angelägenheter.

1 §.

För varje stad skall finnas brandordning, upptagande de bestämmelser, som utöver vad i allmän lag eller denna stadga eller eljest i vederbörlig ordning föreskrivits äro erforderliga för ordnande av stadens brandförsvar.

I brandordning må för överträdelse av dess stadganden föreskrivas böter, högst trehundra kronor, där ej å förseelsen kan följa straff efter allmän lag eller denna stadga.

2 §.

1 mom. Brandordning antages av stadsfullmäktige. Beslut om antagande av brandordning skall underställas länsstyrelsens prövning.

Beslut, som sålunda underställes, skall efter det riksbrandinspektören blivit i ärendet hörd antingen oförändrat fastställas eller ogillas. Vägras fastställelse, skall skäl därtill angivas.

Då brandordning fastställts, skall meddelande om fastställelsen ofördröjligen intagas i länskungörelserna. Ett exemplar av brandordningen skall insändas till riksbrandinspektören.

Det åligger magistraten att dels skyndsamt besörja att kungörelse om fastställelsen införes i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för orten pläga införas, dels tillse att inom staden exemplar av brandordningen finnas att tillgå för köpare.

Vad sålunda stadgats skall äga tillämpning jämväl i fråga om ändring i eller tillägg till brandordning.

2 mom. För brandstyrka, brandbefäl och skorstensfejare må stadsfullmäktige utfärda särskilda reglementen.

3 §.

1 mom. Förvaltningen av brandförsvarets angelägenheter skall handhavas av den kommunala förvaltningsmyndighet, som stadsfullmäktige därtill

utse. Därest så befinnes lämpligt, må särskild brandstyrelse tillsättas. I brandordningen skola i sådan händelse intagas föreskrifter om brandstyrelsens sammansättning samt om dess arbetsformer m. m.

2 mom. Det tillkommer den myndighet, som förvaltar brandförsvarets angelägenheter, bland annat

1) att övervaka efterlevnaden av brandlagen, brandstadgan, brandordningen och övriga brandförsvaret rörande föreskrifter;

2) att uppgöra förslag till brandordning, reglementen och sotningstaxa samt till erforderliga ändringar i stadens brandorganisation;

3) att årligen avgiva förslag till inkomst- och utgiftsstat för stadens brandförsvar; samt

4) att till vederbörande myndigheter avgiva yttranden och göra framställningar i frågor av mera allmän betydelse för brandförsvaret.

Den förvaltande myndigheten äger icke taga befattning med fråga, som faller under brandchefens befälsmyndighet.

Om brandstyrka och brandbefäl.

4 §.

I brandordningen skola intagas bestämmelser angående bland annat

1) vilka slag av brandstyrkor som skola finnas i staden;

2) det lägsta antal brandbefäl och brandmän, som skall finnas i staden, med angivande av lägsta antal brandmän för varje slag av brandstyrka;

3) det lägsta antal brandbefäl och brandmän, som ständigt skall vara berett till en första utryckning; samt

4) det lägsta antal övningar, som skall hållas med stadens brandstyrkor.

5 §.

Av yrkesbrandkår skall alltid en styrka av betryggande storlek vara kasernerad å brandstation.

Borgarbrandkår skall genom särskild anordning kunna inkallas till tjänst å varje tid av dygnet.

6 §.

1 mom. Uttagning av tjänstepliktiga till reservbrandstyrka skall ske namneligen.

2 mom. Då tjänst som brandchef eller vice brandchef vid yrkesbrandkår skall tillsättas, skall kungörelse härom införas i allmänna tidningarna samt i en eller flera tidningar inom orten med angivande av den tid, inom vilken sökande har att insända sina ansökningshandlingar till den myndighet, som skall tillsätta tjänsten.

7 §.

1 mom. I fråga om befäl vid yrkesbrandkår skola följande kompetensföreskrifter gälla.

Brandchef samt vice brandchef, som icke tillika är brandmästare, ävensom andra därmed jämförliga befattningshavare skola hava genomgått brandchefskurs kategori I vid statens brandskola. Vice brandchef, som tillika är brandmästare, skall hava genomgått antingen nämnda kurs eller brandmästarekurs kategori I vid brandskolan.

Brandmästare skall hava genomgått brandmästarekurs kategori I vid statens brandskola.

Brandförman skall hava genomgått brandförmanskurs kategori I vid nämnda skola.

2 mom. I fråga om befäl vid borgarbrandkår skola följande kompetensföreskrifter gälla.

Brandchef samt vice brandchef, som icke tillika är brandmästare, skola hava genomgått brandchefskurs kategori I eller kategori II vid statens brandskola. Vice brandchef, som tillika är brandmästare, skall hava genomgått antingen någon av nämnda kurser eller brandmästarekurs kategori I vid brandskolan. Länsstyrelsen äger dock, när skäl därtill äro, för särskilda fall förordna, antingen att brandchef eller vice brandchef skall hava genomgått brandchefskurs kategori I eller att för sådan befattningshavare genomgång av brandchefskurs kategori III vid brandskolan må anses tillfyllest.

Brandmästare och brandförmän skola, där länsstyrelsen icke på grund av särskilda skäl medgiver undantag, hava genomgått antingen brandmästare- och brandförmanskurs kategori II eller annan kurs kategori I eller II vid statens brandskola.

3 mom. Skogsbrandfogde och vice skogsbrandfogde äro skyldiga att genomgå sådan kurs i skogsbrandsläckning, som anordnas inom länet.

8 §.

1 mom. Det åligger brandchef att taga den befattning med stadens brandförsvar, som i brandlagen, denna stadga eller eljest föreskrives.

2 mom. Brandchef är skyldig att föra befäl över stadens brandstyrkor samt tillse, att de erhålla erforderlig övning. Då eldsläckningshjälp erhållits från annan ort, skall den befälhavare, som erhållit hjälpen, utöva befälet, där ej annat överenskommes.

Har brand tagit eller hotar den taga större omfattning, äger länsstyrelsen förordna särskild befälhavare.

3 mom. Då brandchef erhållit kunskap om brand eller överhängande fara därför, skall han, så snart ske kan, underrätta polischefen i orten.

4 mom. Finner brandchef i särskilt fall omedelbar åtgärd till förhindrande av brands uppkomst vara av nöden, åligger det honom att därom meddela föreskrift.

9 §.

I brandordning eller reglemente skola närmare bestämmelser meddelas om brandstyrkans och brandbefälets åliggånden samt vad därmed har samband.

Om vissa för brandförsvaret erforderliga anordningar.

10 §.

Det åligger stad bland annat

1) att hålla brandtelegraf eller ock på annat lämpligt sätt träffa anordning, varigenom brandkåren kan av allmänheten alarmeras;

2) att tillse att lämplig anordning finnes för inkallande av brandpersonalen;

3) att på lämpligt sätt anordna brandvakt för uppmärksammande av brand.

Närmare bestämmelser härom samt om de övriga anordningar, som äro erforderliga för stadens brandförsvar, skola införas i brandordningen.

Om brandsyn.

11 §.

1 mom. I stad skall allmän brandsyn äga rum en gång årligen å tid, som i brandordningen bestämmes. Oberoende av vad sålunda föreskrivits skall, när brandchefen så påfordrar, särskild brandsyn hållas.

Allmän brandsyn skall omfatta samtliga byggnader, upplag och andra anläggningar i staden.

Den myndighet, som förvaltar brandförsvarets angelägenheter, må efter brandchefens hörande medgiva, att mindre eller avsides belägen byggnad eller annan anläggning icke skall omfattas av den allmänna brandsynen. Beviljas sådant undantag, skall den förvaltande myndigheten bestämma, om och huru ofta brandsyn å anläggningen skall äga rum.

2 mom. Brandsyn förrättas av en nämnd, bestående av brandchefen eller efter hans förordnande annan av brandbefälet såsom ordförande, skorstensfejaren i sotningsdistriktet samt en av byggnadsnämnden förordnad person, vilken bör hava byggnadsteknisk utbildning.

Genom kungörelse eller annorledes skall i förväg meddelande lämnas om tid, då brandsyn skall hållas.

3 mom. Vid brandsyn skall noga undersökas

1) huruvida de föreskrifter, som meddelats till förebyggande av brands uppkomst och spridning, till räddning vid brand av liv och egendom samt till underlättande av brandsläckning, blivit iakttagna;

2) huruvida å eldstad, mur, rör, tak, skorsten, elektriska anläggningar och därtill hörande ledningar eller annorstädes finnes brist, som kan medföra brandfara, samt huruvida efter föregående brandsyn eldstad, rökgång eller ventilations- eller avgasrör anordnats, borttagits eller ändrats; samt

3) huruvida i övrigt anordning eller förhållande förefinnes, som kan medföra fara för brands uppkomst och spridning eller svårighet att vid brand utföra eldsläckning och räddning av liv och egendom.

4 mom. I stad med yrkesbrandkår må i brandordningen stadgas

att brandchefen äger för särskilda fall besluta, att byggnad, upplag eller annan anläggning icke årligen skall undergå brandsyn;

att brandchefen eller efter hans förordnande annan av brandbefälet ensam äger verkställa brandsyn; samt

att den del av brandsyn, som avses i 3 mom. 2), må, utom såvitt angår elektriska anläggningar och därtill hörande ledningar, i samband med sotning utföras av skorstensfejare, därvid skorstensfejaren äger att meddela föreläggande, som i 12 § 1 mom. första stycket avses.

12 §.

1 mom. Upptäckes vid brandsyn att fastighetsägare eller annan icke vidtagit vad jämlikt lag eller annan författning åligger honom med avseende å brandförsvaret, skall föreläggande meddelas honom att inom viss tid vidtaga rättelse.

Har föreläggande givits, skall å förut kungjord tid efterbesiktning förrättas på föranstaltande av den, som givit föreläggandet. Befinnes därvid föreläggandet icke vara fullgjort, skall anmälan göras hos länsstyrelsen för den åtgärd, som kan av förhållandena påkallas. I ärende, varom nu är fråga, må länsstyrelsen förelägga lämpligt vite.

2 mom. Befinnes vid brandsyn synnerlig fara för brand vara för handen, åligger det syneförrättare att genast meddela föreskrift om omedelbar åtgärd för farans undanröjande.

13 §.

1 mom. Vid brandsyn och efterbesiktning skall föras protokoll. Därest protokollet innefattar anmärkning, skall avskrift av detsamma, i vad det rör fastighetsägare eller annan, vid synetillfället eller ofördröjligen därefter tillställas denne.

2 mom. Anteckning om vad vid brandsyn förekommit skall införas i en för ändamålet inrättad, hos brandchefen förvarad förteckning över fastigheterna i staden.

14 §.

Nekar någon utan godtagbar anledning syneförrättare tillträde till byggnad eller annan anläggning, där brandsyn skall förrättas, skall handräckning lämnas av polischefen i orten.

Om sotning.

15 §.

I byggnad med eldstad skall sotning verkställas.

Vid sotning skola alla rökgångar ävensom eldstäder, som icke äro inrättade för användning uteslutande av gas eller elektricitet, jämte tillhörande rökrör, imrör och ventilationsrör noga rengöras.

Om den tid, som för olika slag av eldstäder jämte rökgångar må förflyta från en sotning till nästa, skola bestämmelser intagas i brandordningen. Denna tid får icke utsträckas längre än till två år. Brandchefen må, om särskilda skäl därtill äro, efter skorstensfejarens hörande medgiva undantag från vad sålunda blivit stadgat.

16 §.

I brandordningen skall införas bestämmelse, huruvida staden skall utgöra ett eller flera sotningsdistrikt. Skall uppdelning ske i flera distrikt, skola de olika distriktens gränser angivas.

För varje sotningsdistrikt skall finnas en yrkesutbildad skorstensfejare, som i enlighet med vad nedan sägs godkänts eller anställts såsom skorstensfejare för distriktet.

17 §.

För att vinna godkännande eller anställning såsom skorstensfejare för sotningsdistrikt fordras att hava uppnått 25 års ålder samt hava genomgått kurs för skorstensfejaremästare vid statens brandskola.

18 §.

Då skorstensfejare för sotningsdistrikt skall utses, skall kungörelse därom införas i allmänna tidningarna med angivande av den tid, inom vilken den, som önskar vinna godkännande eller anställning såsom skorstensfejare för distriktet, har att ansöka därom. Efter ansökningstidens utgång utfärdar den myndighet, som förvaltar brandförsvarets angelägenheter, för den av de sökande, som prövas vara lämpligast, bevis att han godkänts eller anställts såsom skorstensfejare för distriktet.

Finner nämnda myndighet skorstensfejaren icke vidare vara lämplig, må myndigheten återkalla godkännandet eller häva anställningsavtalet.

19 §.

Det åligger skorstensfejaren att tillse, att föreskriven sotning verkställes inom hans distrikt. Skorstensfejaren skall själv utföra sotningsarbetet eller överlåta detta åt biträden, anställda hos honom. Annan må ej verkställa föreskriven sotning, så framt icke brandchefen efter skorstensfejarens hörande för särskilda fall medgiver undantag.

20 §.

Vid sotning skall sorgfälligt undersökas, huruvida å eldstad, mur, rör, tak, skorsten och dylikt finnes felaktighet, som kan medföra brandfara, varjämte uppmärksamhet skall ägnas jämväl åt annat, som kan utgöra föremål för undersökning vid brandsyn. Upptäckes felaktighet eller iakttages annat missförhållande, skall brandchefen ofördröjligen underrättas därom.

21 §.

För sotningsarbetes utförande skall skorstensfejare å förut tillkännagiven tid äga tillträde till byggnad och lägenhet ävensom, när sådant för arbetets verkställande är erforderligt, till bredvidliggande fastighet. Nekas skorstensfejaren utan godtagbart skäl tillträde, skall polischefen i orten lämna handräckning.

22 §.

1 mom. Sotningstaxa antages av stadsfullmäktige samt skall, för att vara gällande, fastställas av länsstyrelsen.

2 mom. Angående skorstensfejares åligganden i övrigt må bestämmelser meddelas i brandordningen eller i reglemente.

3 mom. I brandordningen må införas de ytterligare bestämmelser i fråga om sotning, som äro av nöden utöver vad i detta kapitel stadgas.

Om vissa med stad jämförliga samhällens skyldighet att ordna sitt brandförsvar.

23 §.

Vad i denna avdelning är föreskrivet för stad skall gälla även för köping samt för annan tätare bebyggd ort, beträffande vilken de föreskrifter skola tillämpas, som jämlikt brandlagen gälla stad.

AVDELNING II.

Bestämmelser angående landsbygden.

Om brandordning samt om förvaltningen av brandförsvarets angelägenheter.

24 §.

På landsbygden skall för varje kommun finnas brandordning, upptagande de bestämmelser, som utöver vad i allmän lag eller denna stadga eller eljest i vederbörlig ordning föreskrivits äro erforderliga för ordnande av kommunens brandförsvar.

I brandordning må för överträdelse av dess stadganden föreskrivas böter, högst trehundra kronor, där ej å förseelsen kan följa straff efter allmän lag eller denna stadga.

25 §.

1 mom. Brandordning antages av kommunalfullmäktige. Beslut om antagande av brandordning skall underställas länsstyrelsens prövning.

Beslut, som sålunda underställes, skall antingen oförändrat fastställas eller ogillas. Vägras fastställelse, skall skäl därtill angivas.

Då brandordning fastställts, skall meddelande om fastställelsen ofördröjligen intagas i länskungörelserna. Ett exemplar av brandordningen skall insändas till riksbrandinspektören.

Det åligger kommunalnämnden att dels skyndsamt besörja att kungörelse om fastställelsen införes i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för orten pläga införas, och uppsättes å kommunens anslagstavlor, dels tillse att inom kommunen exemplar av brandordningen finnas att tillgå för köpare.

Vad sålunda stadgats skall äga tillämpning jämväl i fråga om ändring i eller tillägg till brandordning.

2 mom. För brandstyrka och brandbefäl må kommunalfullmäktige utfärda särskilda reglementen.

26 §.

1 mom. Förvaltningen av brandförsvarets angelägenheter skall handhavas av den kommunala förvaltningsmyndighet, som kommunalfullmäktige därtill utse. Därest så befinnes lämpligt, må särskild brandstyrelse tillsättas. I brandordningen skola i sådan händelse intagas föreskrifter om brandstyrelsens sammansättning samt om dess arbetsformer m. m.

2 mom. Det tillkommer den myndighet, som förvaltar brandförsvarets angelägenheter, bland annat

1) att övervaka efterlevnaden av brandlagen, brandstadgan, brandordningen och övriga brandförsvaret rörande föreskrifter;

2) att uppgöra förslag till brandordning och reglementen samt till erforderliga ändringar i kommunens brandorganisation;

3) att årligen avgiva förslag till inkomst- och utgiftsstat för brandförsvaret i kommunen; samt

4) att till vederbörande myndigheter avgiva yttranden och göra framställningar i frågor av mera allmän betydelse för brandförsvaret.

Den förvaltande myndigheten äger icke taga befattning med fråga, som faller under brandchefens befälsmyndighet.

Om brandstyrka och brandbefäl.

27 §.

I brandordningen skola intagas bestämmelser angående bland annat

1) vilka slag av brandstyrkor som skola finnas i kommunen;

2) det lägsta antal brandbefäl och brandmän, som skall finnas i kommunen, med angivande av lägsta antal brandmän för varje slag av brandstyrka; samt

3) det lägsta antal övningar, som skall hållas med kommunens brandstyrkor.

28 §.

Borgarbrandkår och sådan frivillig brandkår, som gentemot kommunen åtagit sig att svara för brandsläckning, skola genom telefon eller annan anordning kunna inkallas till tjänst varje tid av dygnet.

29 §.

Uttagning av tjänstepliktiga till reservbrandstyrka skall ske namneligen.

30 §.

1 mom. Brandchef skall, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar, hava genomgått eller vara skyldig att genomgå brandchefskurs kategori III eller annan kurs för brandkårspersonal vid statens brandskola.

2 mom. Brandchef, vice brandchef, skogsbrandfogde och vice skogsbrandfogde äro skyldiga att genomgå sådan kurs i skogsbrandsläckning, som anordnas inom länet.

31 §.

1 mom. Det åligger brandchef att taga den befattning med kommunens brandförsvar, som i brandlagen, denna stadga eller eljest föreskrives.

2 mom. Brandchef är skyldig att föra befäl över brandstyrkorna i kommunen samt att tillse, att de erhålla erforderlig övning. Då släckningshjälp erhållits från annan ort, skall den befälhavare, som erhållit hjälpen, utöva befälet, där ej annat överenskommes.

Har brand tagit eller hotar den taga större omfattning, äger länsstyrelsen förordna särskild befälhavare.

3 mom. Då brandchef erhållit kunskap om brand eller överhängande fara därför, skall han, så snart ske kan, underrätta polischefen i orten.

4 mom. Finner brandchef i särskilt fall omedelbar åtgärd till förhindrande av brands uppkomst vara oundgängligen av nöden, åligger det honom att därom meddela föreskrift.

32 §.

I brandordningen eller i reglemente skola närmare bestämmelser meddelas om brandstyrkans och brandbefälets åligganden samt vad därmed har samband.

Om vissa för brandförsvaret erforderliga anordningar.

33 §.

1 mom. I brandordningen skola införas bestämmelser om de särskilda anordningar, som äro erforderliga för kommunens brandförsvar.

2 mom. I brandordningen må vidare intagas anvisningar om vad som till förebyggande av brands uppkomst och spridning bör iakttagas vid byggande och underhåll av hus med eldstad.

Om brandsyn.

34 §.

1 mom. På landsbygden skall allmän brandsyn äga rum en gång årligen å tid, som i brandordningen bestämmes. Oberoende av vad sålunda föreskrivits skall, när brandchefen så påfordrar, särskild brandsyn hållas.

Allmän brandsyn skall omfatta samtliga byggnader, upplag och andra anläggningar inom kommunen.

Den myndighet, som förvaltar brandförsvarets angelägenheter, må efter brandchefens hörande medgiva, att mindre eller avsides belägen byggnad eller annan anläggning icke skall omfattas av den allmänna brandsynen. Beviljas sådant undantag, skall den förvaltande myndigheten bestämma, om och huru ofta brandsyn å anläggningen skall äga rum.

2 mom. Brandsyn förrättas av en nämnd, bestående av brandchefen eller efter hans förordnande av annan av brandbefälet såsom ordförande samt en eller två därtill lämpliga personer, som utses av den förvaltande myndigheten. För brandsyns förrättande må nämnda myndighet indela kommunen i distrikt, därvid en brandsynenämnd skall tillsättas för varje distrikt. I sådan händelse äger den förvaltande myndigheten utse lämplig person, som ej är brandbefäl, till ordförande i brandsynenämnd.

Vid brandsyn å fastighet, som är försäkrad mot skada av brand, äger brandförsäkringsinrättning, hos vilken fastigheten är försäkrad, vara tillstädes genom ombud med rätt att göra erinringar men icke att deltaga i besluten.

3 mom. Vid brandsyn skall noga undersökas

1) huruvida de föreskrifter, som meddelats till förebyggande av brands uppkomst och spridning, till räddning vid brand av liv och egendom samt till underlättande av brandsläckning, blivit iakttagna, därvid särskilt skall tillses, att sotning ägt rum;

2) huruvida å eldstad, mur, rör, tak, skorsten, elektriska anläggningar och därtill hörande ledningar eller annorstädes finnes brist, som kan medföra brandfara, samt huruvida efter föregående brandsyn eldstad, rökgång eller ventilations- eller avgasrör anordnats, borttagits eller ändrats; samt

3) huruvida i övrigt anordning eller förhållande förefinnes, som kan medföra fara för brands uppkomst och spridning eller svårighet att vid brand utföra eldsläckning och räddning av liv eller egendom.

35 §.

1 mom. Upptäckes vid brandsyn att fastighetsägare eller annan icke vidtagit vad jämlikt lag eller annan författning åligger honom med avseende å brandförsvaret, skall föreläggande meddelas honom att inom viss tid vidtaga rättelse.

Har föreläggande givits, skall å förut kungjord tid efterbesiktning förrättas på föranstaltande av den, som givit föreläggandet. Befinnes därvid föreläggandet icke vara fullgjort, skall anmälan göras hos länsstyrelsen för den åtgärd, som kan av förhållandena påkallas. I ärende, varom nu är fråga, må länsstyrelsen förelägga lämpligt vite.

2 mom. Befinnes vid brandsyn synnerlig fara för brand vara för handen, åligger det synenämnden att genast meddela föreskrift om omedelbar åtgärd för farans undanröjande.

36 §.

1 mom. Vid brandsyn och efterbesiktning skall föras protokoll. Därest protokollet innefattar anmärkning, skall avskrift av detsamma, i vad det rör fastighetsägare eller annan, vid synetillfället eller ofördröjligen därefter tillställas denne.

2 mom. Anteckning om vad vid brandsyn förekommit skall införas i en för ändamålet inrättad, hos brandchefen förvarad förteckning.

37 §.

Nekar någon utan godtagbar anledning syneförrättare tillträde till byggnad eller annan anläggning, där brandsyn skall förrättas, skall handräckning lämnas av polischefen i orten.

Om sotning.

38 §.

I byggnad med eldstad skall sotning verkställas.

Vid sotning skola alla rökgångar ävensom eldstäder, som icke äro inrättade för användning uteslutande av gas eller elektricitet, jämte tillhörande rökrör, imrör och ventilationsrör noga rengöras.

I brandordningen skall föreskrift intagas om den tid, som för olika slag av eldstäder jämte rökgångar må förflyta från en sotning till nästa, ävensom meddelas de övriga bestämmelser om sotning, som kunna vara erforderliga.

Det åligger fastighetsägare eller, om fastigheten är utarrenderad, arrendator att tillse, att föreskriven sotning verkställes.

Såsom ägare anses jämväl den, som innehar egendom med fri förfoganderätt eller fideikommissrätt eller därmed jämförlig rätt.

AVDELNING III.

Allmänna bestämmelser.

Om åtgärder till förekommande och släckning av skogsbrand.

39 §.

I brandordningen skola intagas de föreskrifter, som utöver vad i allmän lag eller denna stadga eller eljest i vederbörlig ordning föreskrivits äro erforderliga för ordnande av skogsbrandförsvaret.

40 §.

Det åligger skogsbrandfogde, bland annat, att planlägga de åtgärder, som skola vidtagas i händelse av skogsbrand samt att vid skogsbrand utöva befälet.

Har skogsbrandförsvaret icke organiserats för sig, skall nämnda planläggning verkställas av brandchefen.

41 §.

Vill någon företaga kolning eller tjärbränning eller ock svedja eller bränna gräs, ris eller ljung eller för annat ändamål uppgöra eld i skog eller så nära skog, att elden lätt kan spridas dit, åligger det honom att, genom grävning eller annorledes, vidtaga de särskilda anordningar, som kunna anses erforderliga till förhindrande av eldens spridning.

Då stark torka råder eller i följd av stark blåst fara för skogsbrand föreligger, må svedjning eller bränning av gräs, ris eller ljung icke förehavas eller eljest, utom för utövande av näring eller i fall av trängande behov, eld uppgöras i skog eller så nära skog, att elden lätt kan spridas dit.

Eld, som uppgjorts å plats, varom ovan nämnts, må ej övergivas, förrän den blivit fullständigt släckt.

42 §.

Uppkommer skogsbrand eller är överhängande fara därför för handen och kan ej den, som varsnar branden eller faran eller eljest får kunskap därom, genast släcka branden eller undanröja faran, åligger det honom dels att, om släckningsskyldiga veterligen uppehålla sig i närheten av brandstället, genast giva dem underrättelse, dels ock att, så fort ske kan, underrätta skogsbrandfogden eller annat brandbefäl eller polisman eller vid skogsstaten eller hos skogsvårdsstyrelsen anställd person. Har polisman eller vid skogsstaten eller hos skogsvårdsstyrelsen anställd person erhållit sådant meddelande, skall han genast underrätta skogsbrandfogden därom.

Har skogsbrandfogde erhållit kunskap om skogsbrand eller överhängande fara därför, skall han ofördröjligen sammankalla nödigt manskap för bran-

dens släckning samt, så fort ske kan, underrätta brandchefen samt polischefen i orten.

Kallelse till skogsbrandsläckning skall av envar utan dröjsmål fortskaffas.

Envar släckningsskyldig är efter kallelse pliktig att, försedd med tillgängliga släckningsredskap, genast begiva sig till anvisad plats och deltaga i släckningsarbetet. Befinner släckningsskyldig sig i närheten av brandstället, skall han, så snart han fått kunskap om branden, utan kallelse skynda dit och taga del i nämnda arbete.

För släckning av skogsbrand, som tagit eller hotar taga större omfattning, skall befälhavaren, där så erfordras, göra framställning om militärhandräckning hos länsstyrelsen eller annan myndighet, som är behörig att begära sådan handräckning.

Om besiktning.

43 §.

Riksbrandinspektören samt brandchef, såvitt angår dennes verksamhetsområde, ävensom annan av länsstyrelsen därtill förordnad person skola för besiktning av anordningar till förebyggande av brands uppkomst och spridning äga tillträde till byggnad, upplag eller annan anläggning å tid, som av besiktningsmannen bestämmes.

Nekar någon utan godtagbar anledning besiktningsman tillträde för besiktning, skall handräckning lämnas av polischefen i orten.

Ansvarsbestämmelser m. m.

44 §.

Den som vid brandsyn eller besiktning utan godtagbar anledning nekar förrättningsman tillträde till byggnad eller annan anläggning, som skall undersökas, eller som utan skäl vägrar skorstensfejare tillträde, då denne inställer sig för verkställande av sotning, straffes med dagsböter.

Till samma straff vare den förfallen, som icke låter verkställa i 38 § avsedd sotning, eller som bryter mot föreskrifterna i 42 § första, tredje eller fjärde stycket.

45 §.

Uraktlåter skorstensfejare vad honom enligt denna stadga åligger, straffes med dagsböter, där ej förseelsen anses böra föranleda varning.

46 §.

Förseelse mot denna stadga eller mot brandordning åtalas hos polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest vid allmän domstol.

47 §.

1 mom. Till straff enligt denna stadga må icke dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

2 mom. Böter och viten, som ådömas på grund av denna stadga eller brandordning, tillfalla kronan.

48 §.

1 mom. Den som är missnöjd med beslut vid brandsyn äger att överklaga beslutet hos länsstyrelsen inom en månad efter det han skriftligen erhållit del av detsamma.

2 mom. Över beslut, som länsstyrelse meddelat på grund av denna stadga eller brandordning, må besvär anföras hos Konungen i vederbörande statsdepartement inom tid, som i allmänhet är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

49 §.

1 mom. Vad i denna stadga är föreskrivet om stadsfullmäktige skall i fråga om köping, som utgör egen kommun, gälla kommunalfullmäktige och i fråga om annan ort, som i 23 § avses, municipalfullmäktige. Finnas ej stadsfullmäktige, kommunalfullmäktige eller municipalfullmäktige, skall vad därom är föreskrivet gälla allmän rådstuga, kommunalstämma eller municipalstämma.

2 mom. Vad i denna stadga sägs om magistrat gäller för Stockholm överståthållarämbetet, för stad, där magistrat ej finnes, kommunalborgmästare samt för köping och annan ort, som i 23 § avses, kommunalnämnd eller municipalnämnd.

3 mom. Vad i denna stadga är föreskrivet om byggnadsnämnd skall, därest sådan nämnd ej finnes, gälla kommunalnämnd eller municipalnämnd.

50 §.

Vad i denna stadga eller brandordning föreskrives gäller även beträffande byggnad, upplag eller annan anläggning, som tillhör staten.

51 §.

Länsstyrelse må med avseende å icke planlagt område av stad, köping eller annan ort, som i 23 § avses, medgiva de undantag från bestämmelserna i avdelning I, vilka kunna anses vara av behovet påkallade.

52 §.

I länskungörelserna skall årligen införas en sammanställning, upptagande alla brandchefer, vice brandchefer, skogsbrandfogdar och vice skogsbrandfogdar i länet.

Övergångsbestämmelser.

Denna stadga skall jämte vad här nedan sägs träda i kraft den 1 januari 1945 med undantag för 7 § 1 och 2 mom., 17 § och 30 § 1 mom., som skola träda i kraft den 1 januari 1948. Intill denna tidpunkt skall såsom fordran för att vinna godkännande såsom skorstensfejare för sotningsdistrikt gälla, att sökanden uppnått 25 års ålder samt antingen med godkända kunskapsbetyg genomgått statsunderstödd fackskola för utbildande av skorstensfejare eller ock minst fem år med goda vitsord arbetat i yrket.

Kompetensföreskrifterna i 7 § 1 och 2 mom., 17 § och 30 § 1 mom. skola icke äga tillämpning å person, som före den 1 januari 1948 erhållit befattning såsom brandbefäl eller vunnit godkännande såsom skorstensfejare för sotningsdistrikt.

Så snart ske kan efter denna stadgas utfärdande och senast den 1 januari 1947 skall med iakttagande av stadgans föreskrifter förslag till brandordning hava upprättats och underställts länsstyrelsens prövning. Brandordning, avsedd att träda i kraft den 1 januari 1945 eller därefter, må jämväl före sistnämnda dag antagas och fastställas i enlighet med bestämmelserna i denna stadga.

Intill dess ny brandordning fastställts, skola hittills gällande brandordning och skogsbrandordning fortfarande lända till efterrättelse, i den mån de icke strida mot brandlagen eller denna stadga.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 november 1942.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, social-, finans- och jordbruksdepartementen anmäler chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson, fråga om lagstiftning angående *brandförsvarets organisation.*

Föredraganden anför:

Inledning.

De huvudsakligaste föreskrifterna rörande rikets brandförsvar äro givna i brandstadgan den 15 juni 1923 samt i lagen den 7 maj 1937 om förekommande och släckning av skogseld.

I brandstadgan ha särskilda bestämmelser, sammanfattade i stadgans avdelning I, upptagits för städer, köpingar och andra tätare befolkade orter. Å den egentliga landsbygden är stadgan i princip icke gällande. Länsstyrelse äger dock förordna, att vissa föreskrifter, upptagna i stadgans avdelning II, skola helt eller delvis äga tillämpning inom viss landskommun eller del därav. I brandstadgans sista avdelning, betecknad avdelning III, ha upptagits gemensamma bestämmelser för orter, beträffande vilka föreskrifterna i avdelning I eller avdelning II äro tillämpliga.

Enligt brandstadgans avdelning I skall i varje ort, å vilken föreskrifterna i denna avdelning äro tillämpliga, finnas ett brandväsen, som kan anses tillfredsställa skäliga anspråk på trygghet mot skada av brand. I samma avdelning givas vidare föreskrifter om förvaltningen av brandväsendets angelägenheter, om skyldighet att upprätta brandordning, om brandstyrka, brandchef och vice brandchef, om brandtjänsteplikt, om brand- och livräddningsredskap samt om brandsyn och sotning m. m. I brandstadgans avdelning II ha upptagits liknande, ehuru betydligt mindre stränga föreskrifter. Avdelning III innehåller allmänna bestämmelser om tillsynen över brandväsendet i

riket, föreskrifter om förfarandet vid eldsvåda m. m. samt ansvarsbestämmelser.

I lagen om förekommande och släckning av skogseld straffbeläggas vissa handlingar, som kunna innefatta fara för att skogseld skall uppstå. Vidare innehåller lagen föreskrifter om rikets indelning i brandrotar. I varje brandrote skall vidmakthållas ett skogsbrandväsen, som kan anses tillfredsställa skäliga anspråk på trygghet mot skada av skogseld. Länsstyrelse skall, var inom sitt län, vaka över att skogsbrandväsendet är tillfredsställande ordnat. Föreskrifter givas vidare om förvaltningen av skogsbrandväsendets angelägenheter, om skyldighet att upprätta skogsbrandordning, om brandstyrka, brandfogde och vice brandfogde, om brandtjänsteplikt samt om förfarandet vid skogseld m. m. Härjämte ha straffbestämmelser meddelats.

Högst betydande värden förstöras årligen genom brand. Under tiden före den nu rådande krisen uppgick sålunda värdet av brandskadorna i riket till mellan 30 och 40 miljoner kronor om året. I dessa siffror ha icke inräknats de indirekta skador, som uppstå på grund av produktionsavbrott, arbetslöshet och dylikt. Under år 1940 uppgick värdet av de direkta skadorna till omkring 60 miljoner kronor. Skadorna under år 1941 ha uppskattats till omkring 45 miljoner kronor. Att brandfrekvensen sålunda under sistförflutna år visat en nedåtgående tendens torde åtminstone delvis vara att tillskriva de åtgärder för brandförsvarets stärkande, som under den senaste tiden vidtagits såväl av det allmänna som av enskilda organisationer.[1]

Till de nyss angivna siffrorna å direkta brandskador komma de indirekta skadorna, vilkas värde för varje år torde kunna uppskattas till omkring 25 procent av de direkta skadornas värde.

De anförda siffrorna visa, att eldsolyckorna äro mycket förlustbringande för vårt land. Det är därför angeläget, att dessa skador såvitt möjligt förebyggas. Många exempel kunna också anföras på fall, då ett bättre brandförsvar skulle kunnat förebygga betydande skador och förluster. Särskilt under nuvarande förhållanden, då brandriskerna ökats genom användning av ersättningsvaror, omläggning av vissa industriers drift o. s. v., samtidigt som mycket av den egendom, som hotas av brand, på grund av krisförhållandena icke kan ersättas eller i varje fall är svårersättligt, framstår kravet på ett betryggande brandförsvar såsom särskilt betydelsefullt. Härtill kommer, att brandskyddet är luftskyddets kanske viktigaste tjänstegren. Vid anfall från luften orsakas i regel en väsentligt större värdeförstörelse genom brand än genom sprängverkan. Sålunda kan nämnas, att under vinterkriget i Finland 80 % av den förödelse, som drabbade bostadsbebyggelse och industrianläggningar, orsakades av brand.

Med framhållande bland annat av här berörda synpunkter begärde och erhöll jag den 21 mars 1941 Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla sakkunniga för att verkställa utredning rörande lämpliga åtgärder för stärkande

[1] En redogörelse för de viktigaste av dessa åtgärder är intagen i Statens off. utredn. 1942: 10, sid. 51—53.

av rikets brandförsvar. Med stöd av bemyndigandet tillkallade jag den 1 april 1941 sju sakkunniga för utredningens verkställande. Dessa sakkunniga, som antagit namnet brandförsvarsutredningen, ha den 7 mars 1942 avgivit betänkande med förslag till brandlag och brandstadga m. m. (Statens off. utredn. 1942: 10).[1]

Brandförsvarsutredningen har utarbetat förslag till brandlag och brandstadga samt vissa andra författningar. Förslagen innebära i huvudsak följande.

Icke blott städer och därmed likställda samhällen utan även landskommunerna skulle åläggas en ovillkorlig skyldighet att vidmakthålla ett betryggande brandförsvar. Vidare skulle skogsbrandförsvaret samordnas med brandförsvaret i övrigt. För tillsynen över brandväsendet skulle tillsättas en riksbrandinspektör samt länsbrandinspektörer. Härutöver skulle kunna finnas särskilda länsinspektörer för skogsbrandförsvaret. I varje kommun eller för brandförsvaret bildat kommunalförbund skulle finnas en brandstyrka (yrkesbrandkår, borgarbrandkår eller frivillig brandkår). Kommun skulle dock av länsstyrelsen kunna erhålla befrielse från skyldigheten att själv hålla brandstyrka, därest kommunen träffat avtal om släckningshjälp från kommunal eller frivillig brandkår i annan kommun. I varje kommun (kommunalförbund) skulle finnas brandchef samt, om länsstyrelsen prövade erforderligt, även brandfogde, vilken såsom brandchefens tjänstegrenschef skulle handhava den närmaste ledningen av skogsbrandförsvaret. Brandchefens ställning skulle stärkas i åtskilliga avseenden. Kommun skulle vidare vara pliktig att giva brandchef och brandfogde skälig avlöning, att i erforderlig omfattning anskaffa och underhålla materiel, byggnader och andra för kommunens brandförsvar erforderliga anordningar samt att draga försorg om nödig vattentillgång för släckning av brand. Brandsyn skulle hållas och sotning verkställas i samtliga kommuner, alltså även å landsbygden. Vidare skulle regler givas om släckningshjälp kommuner emellan. Reglerna om brandtjänsteplikt skulle skärpas i jämförelse med vad som nu gäller. Härjämte föreslår utredningen, att vissa statsbidrag skulle utgå till landskommunernas engångskostnader för brandförsvaret.

Utredningens förslag till brandlag och brandstadga torde såsom bilagor få fogas till statsrådsprotokollet *(Bilaga D* och *E).*

De av utredningen framlagda förslagen avse allenast de frågor, som angå brandförsvarets organisation i fredstid. Åt särskilda inom socialdepartementet tillkallade sakkunniga för utredning av frågan om samordning av hemortsförsvarets olika grenar m. m. (1941 års hemortsförsvarssakkunniga) har uppdragits att utarbeta förslag angående brandförsvarets organisation i krig.

Över brandförsvarsutredningens förslag ha yttranden, efter remiss, avgivits av överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser, chefen för försvarssta-

[1] Sakkunniga ha varit landshövdingen A. E. Rodhe, ordförande, brandchefen, överstelöjtnanten H. Forssman, civilingenjören T. Gustafsson, brandinspektören K. A. Janzon, biträdande länsjägmästaren S. Lindroth, ledamoten av riksdagens andra kammare, hemmansägaren V. J. Mattsson samt civilingenjören A. Nylander. Landshövdingen Rodhe tillkallades som sakkunnig, tillika ordförande, den 1 juli 1941 efter landshövdingen O. Jeppsson, som avlidit.

ben, statskontoret, luftskyddsinspektionen, byggnadsstyrelsen, järnvägsstyrelsen, domänstyrelsen, skogsstyrelsen, styrelsen för statens brandskola samt statens arbetsmarknadskommission. Länsstyrelserna ha i ett flertal fall överlämnat yttranden från myndigheter, representationer och organisationer i länen, Domänstyrelsen har överlämnat yttranden från överjägmästarna. Härjämte ha yttranden avgivits av svenska stadsförbundets styrelse, styrelsen för svenska landskommunernas förbund, svenska brandskyddsföreningen, svenska brandkårernas riksförbund (de två sistnämnda organisationerna ha avgivit ett gemensamt yttrande, vartill riksförbundet fogat ett tillägg), svenska brandbefälsföreningen, svenska kommunalarbetareförbundet, Sveriges skorstensfejaremästares riksförbund, svenska skorstensfejeriarbetareförbundet, brandförsvarskommittén (samarbetsorgan för de större brandförsäkringsanstalterna), skogsbrandskyddskommittén (samarbetsorgan för skogsbrandförsäkringsbolagen och svenska brandskyddsföreningen), svenska försäkringsbolags riksförbund, svenska järnvägsföreningen och landsbygdens ömsesidiga brandförsäkringsbolags förening, åt vilka tillfälle beretts att yttra sig i ärendet. Svenska skogsvårdsföreningen och Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, vilka ävenledes erhållit tillfälle att avgiva utlåtande, ha icke inkommit med yttranden.

Behovet av en ny brandorganisation vitsordas allmänt i de avgivna yttrandena. I stort sett råder också enighet om, att de sakkunnigas förslag böra kunna läggas till grund för nya föreskrifter och åtgärder på brandväsendets område. En del jämkningar av delvis betydande räckvidd har dock i vissa yttranden föreslagits.

Departementschefen. Redan i det anförande till statsrådsprotokollet, vari jag anmälde frågan om utredning rörande brandförsvarets framtida organisation och vars innehåll i det föregående delvis återgivits, gav jag uttryck åt min uppfattning om vikten av att åtgärder vidtagas för att stärka rikets brandförsvar. Behovet av åtgärder i detta syfte har genom utredningens betänkande och däröver avgivna utlåtanden erhållit ytterligare belysning. Jag vill för min del tillstyrka, att en ny lagstiftning på detta område nu kommer till stånd. För denna lagstiftning synas mig brandförsvarsutredningens förslag i stort sett väl ägnade att läggas till grund.

I det följande ämnar jag upptaga utredningens förslag till brandlag och brandstadga till behandling punkt för punkt. Vid de olika avsnitten skall jag i viktigare frågor lämna en sammanfattning av utredningens motiv samt av de avgivna yttrandena. I den mån därvid icke annat angives, ha utredningens förslag i de avgivna yttrandena i allt väsentligt tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Förslaget till brandlag.

Före behandlingen av de särskilda paragraferna torde frågan om författningsbestämmelsernas uppdelning på brandlag och brandstadga böra beröras. *Utredningen* har härom anfört följande:

I förslaget till brandlag ha upptagits centrala regler rörande kommunernas och de enskilda medborgarnas skyldigheter med avseende å brandförsvaret. De föreskrifter, som mera i detalj utföra brandlagens bestämmelser, ha sammanförts i brandstadgan. Med den uppdelning, som sålunda valts, komma vissa av bestämmelserna i nu gällande brandstadga, vilken utfärdats av Kungl. Maj:t efter riksdagens hörande, att erhålla lags natur. De i förslaget till brandlag upptagna föreskrifterna ingripa nämligen i kommunernas och de enskilda medborgarnas självbestämmanderätt i sådan grad, att det ur konstitutionell synpunkt torde vara riktigast, att de utfärdas i form av lag. Till stöd för denna mening kan åberopas, att föreskrifter av motsvarande typ redan givits i form av lag på åtskilliga närstående rättsområden (jfr t. ex. luftskyddslagstiftningen).

Länsstyrelsen i Malmöhus län har i denna fråga yttrat:

Med den av utredningen valda uppdelningen följer en avsevärd praktisk olägenhet. Å förevarande område komme att tillämpas *dels* lag, *dels* stadga *och dels* brandordning. Det är uppenbart, att för det stora antalet kommunala förtroendemän och i viss mån även för allmänheten en dylik uppdelning försvårar tillämpningen. Länsstyrelsen är icke övertygad om att tvingande skäl föreligga för denna uppdelning.

De av länsstyrelsen i Malmöhus län anförda betänkligheterna synas icke vara ogrundade. Det torde emellertid av konstitutionella skäl ej låta sig göra att ernå en lösning på annan väg än den av utredningen föreslagna. Sålunda torde t. ex. reglerna om tjänsteplikt, om skyldighet för ägare till byggnad eller anläggning att vidtaga brandförsvarsåtgärder jämte vissa andra bestämmelser böra givas i form av lag, under det att åtskilliga detaljföreskrifter ej lämpligen böra fastställas i sådan ordning. Det må även framhållas, att en motsvarande uppdelning finnes t. ex. i författningskomplexet stadsplanelagen-byggnadsstadgan-byggnadsordningar. Jag har därför anslutit mig till den av utredningen omfattade meningen. *Departementschefen.*

1 §.

Gällande bestämmelser. I 1 § gällande brandstadga föreskrives, att det åligger varje stad — varmed jämlikt 23 § i stadgan vissa andra samhällen jämställas — att i enlighet med bestämmelserna i stadgan vidmakthålla ett brandväsen, som kan anses tillfredsställa skäliga anspråk på trygghet mot skada av brand. Någon motsvarande allmän bestämmelse finnes icke för kommun å landsbygden, där avdelning II av stadgan skall tillämpas. Jämlikt 28 § skall dock i sådan kommun finnas brandstyrka av tillfredsställande storlek och sammansättning, jämlikt 29 § skall där finnas brandchef o. s. v.

I 6 § skogseldslagen föreskrives, att det åligger brandrote att i enlighet med bestämmelserna i lagen vidmakthålla ett skogsbrandväsen, som kan anses tillfredsställa skäliga anspråk på trygghet mot skada av skogseld. I 5 § givas bestämmelser angående vilka områden, som skola utgöra brandrotar. Varje kommun å landet, som ej är köping, skall utgöra en brandrote; dock äger länsstyrelsen efter framställning medgiva, att vad sålunda är stadgat ej skall äga tillämpning i fråga om viss kommun eller att två eller flera kommuner må förenas till en brandrote. Länsstyrelse äger ock efter vederbörandes hö-

rande besluta, att landskommun skall utgöra mer än en brandrote och huru i sådant fall kommunen skall till brandrotar indelas. Stads icke planlagda område ävensom dylikt område inom köping, som utgör egen kommun, skola, där länsstyrelsen efter vederbörandes hörande finner skäligt så förordna, utgöra en eller flera brandrotar.

Utredningens förslag innebär i jämförelse härmed nyheter i huvudsakligen två avseenden. Dels åläggas samtliga kommuner — alltså även landskommunerna — att vidmakthålla ett brandförsvar, och dels samordnas skogsbrandförsvaret med brandförsvaret i övrigt.

1. Böra även landskommunerna åläggas att vidmakthålla ett brandförsvar?

Utredningen. Brandförsvarsutredningen erinrar med avseende å denna fråga till en början om att förordnanden rörande tillämpning av avdelning II i gällande brandstadga givits endast i förhållandevis ringa omfattning, nämligen beträffande cirka 225 områden. Till jämförelse framhåller utredningen, att i vårt land finnes ett par tusen tättbebyggda orter. Utredningen anför därefter:

Att brandfrekvensen på landsbygden är omfattande framgår bl. a. av det förhållandet, att av de under tioårsperioden 1930—1939 utbetalade brandskadeersättningarna, vilka uppgingo till sammanlagt omkring 315 miljoner kronor, avsågo cirka 60 % risker å den egentliga landsbygden. Vidare kan nämnas, att medelskadeprocenten (d. v. s. förhållandet i genomsnitt mellan brandskadevärdet och värdet före branden av objekt, som drabbats av brand) under femtonårsperioden 1922—1936 för träbyggnader, hänförliga till civilrisker (alltså ej industririsker) i städer, köpingar och municipalsamhällen varit 29 %, under det att motsvarande procent för landsbygden för nedan angivna fall varit:

Ej lantbruksrisker, hårda tak	45 %
Ej lantbruksrisker, veka tak (spån- eller halmtak etc.)	62 %
Lantbruksrisker	78 %.

Det bör beaktas, att brandriskerna inom lantgårdarna numera äro väsentligt större än förr, sedan lantbruket mer och mer industrialiserats genom användning av automobiler, traktorer, brännoljemotorer, elektriska anläggningar m. m.

Efter att hava erinrat om, bland annat, att första lagutskottet vid behandling av motionen I: 35 vid 1941 års riksdag understrukit angelägenheten av att åtgärder till förbättring av landsbygdens brandförsvar komme till stånd, fortsätter utredningen:

En förbättring av brandförsvaret å landsbygden bör enligt brandförsvarsutredningens mening i främsta rummet taga sikte på det förebyggande brandskyddet. Enär de icke sällan långa avstånden medföra, att en utbruten eldsvåda ofta icke kan släckas utan endast begränsas, torde kampen mot brand å landsbygden i särskild grad böra inriktas på att förebygga eld. Även släckningsväsendet å landsbygden påkallar emellertid uppmärksamhet. Vis-

serligen finnas redan nu å landsbygden släckningsenheter i betydligt större omfattning än som kunde antagas med ledning av uppgifterna om tillämpningen av brandstadgans avdelning II. Till svenska brandkårernas riksförbund, vars verksamhet huvudsakligen gäller landsbygden, äro sålunda närmare 1,800 brandkårer anslutna, därav dock en avsevärd del i samhällen, där brandstadgans avdelning I är gällande. Den frivilliga brandkårsrörelsen äger emellertid en alltför bräcklig ekonomisk grundval för att ensam kunna svara för landsbygdens eldsläckningsväsen. Medel till verksamheten erhållas genom bidrag från brandförsäkringsinrättningar samt i viss utsträckning från kommunerna. Härutöver söka brandkårsföreningarna införskaffa medel genom fester eller dylikt. Mycket ofta äro emellertid föreningarnas tillgångar otillräckliga för sitt syfte.

Omsorgen om ett effektivt brandförsvar å landsbygden kräver därför enligt utredningens mening, att det ålägges kommunerna som en plikt att tillse, att såväl släckningsväsendet som det förebyggande brandskyddet äro ordnade på ett betryggande sätt. Principiellt böra i varje landskommun finnas brandchef och brandkår samt erforderlig materiel för brandsläckning m. m., varjämte brandsyn bör hållas och sotning verkställas. Givet är emellertid, att samma fordringar, som i dessa avseenden ställas på städer och andra tättbebyggda samhällen, icke kunna gälla landskommunerna.

Yttranden. I flertalet yttranden har framhållits, att det är av stor vikt, att skyldighet ålägges även landskommunerna att vidmakthålla ett brandförsvar. Sålunda yttrar *styrelsen för svenska landskommunernas förbund:*

Enligt styrelsens uppfattning utgöra den synnerligen omfattande brandfrekvensen på landsbygden, de stora skador, som årligen genom densamma åsamkas vårt land, den ökade brandrisken under senare år genom lantbrukets industrialisering samt slutligen hänsynen till de krav på brandväsendet, vilka inställa sig i händelse av krig, bärande skäl för effektivisering av brandförsvaret. En sådan effektivisering skulle också otvivelaktigt bliva följden, därest den föreslagna organisationen genomfördes. Såsom densamma utformats torde den vidare, såvitt styrelsen kan finna, komma att utgöra en ram, inom vilken det bör finnas möjlighet i varje särskilt fall att erhålla ett brandförsvar, som motsvarar de krav, vilka föreligga med hänsyn till de lokala förhållandena.

Svenska brandskyddsföreningen och *svenska brandkårernas riksförbund* anföra i sitt gemensamma yttrande:

Visserligen hava många landskommuner på frivillig väg ordnat sitt brandförsvar, och den frivilliga brandkårsrörelsen har särskilt under senare år nått en betydande utveckling, men vår bestämda åsikt är, att ett tillfredsställande brandförsvar på landsbygden endast kan erhållas genom en för hela riket gällande brandlag. Brandskadestatistiken för de senaste tjugu åren ger även klara bevis för denna vår åsikt. Sverige torde numera vara ett av de få kulturländer, som ej har några statliga bestämmelser för landsbygdens brandväsende. Vi få således livligt tillstyrka utredningens förslag, att icke blott städer och därmed likställda samhällen utan även landskommunerna åläggas ovillkorlig skyldighet att vidmakthålla ett brandförsvar.

Å andra sidan avstyrker *Blekinge läns brandkårsförbund* utredningens förslag i denna del med motivering, bland annat, att den frivilliga brandkårsrörelsen skulle försvagas eller upphöra, därest förslaget genomfördes.

Departementschefen. Brandförsvarsutredningen har visat, att brandfrekvensen å landsbygden är omfattande. I anledning härav föreslår utredningen, att tvingande brandskyddsföreskrifter skola införas jämväl för landsbygden. Under senare år ha vid skilda tillfällen förslag härom framställts även av de frivilliga organisationer, som äro verksamma på brandförsvarets område. Också inom riksdagen har frågan beaktats. I en motion till 1941 års riksdag framfördes sålunda förslag om införande av obligatorisk brandordning i rikets samtliga kommuner. Motionen avslogs visserligen med hänvisning till brandförsvarsutredningens då pågående arbete, men i första lagutskottets av riksdagen godkända utlåtande underströks angelägenheten av att åtgärder till förbättring av landsbygdens brandförsvar komme till stånd.

Landsbygdens brandförsvar torde kunna erhålla nödig effektivitet endast om obligatoriska brandskyddsföreskrifter meddelas. Jag förordar därför i princip utredningens förslag i denna del. Givetvis böra — såsom utredningen även förutsatt — dessa föreskrifter göras betydligt mindre stränga än motsvarande bestämmelser för städer och andra tättbebyggda samhällen. Föreskrifterna böra utformas med beaktande av förhållandena på de olika orterna. Till det närmare innehållet i de av utredningen föreslagna bestämmelserna skall jag återkomma i det följande.

Genomförandet av en lagstadgad brandorganisation för landsbygden kommer givetvis att ställa den frivilliga brandkårsrörelsen inför ett förändrat läge. Dess arbetsuppgifter komma åtminstone i viss omfattning att övertagas av kommunala organ. Utredningen har beaktat denna konsekvens och har också i olika sammanhang framhållit, att det frivilliga brandkårsarbetet utgjorde en tillgång, som borde tillvaratagas. Utredningen har därför sökt utforma den föreslagna brandorganisationen så, att den skulle lämna vidsträckt utrymme för den frivilliga verksamheten. Den ståndpunkt, utredningen sålunda intagit, synes vara principiellt riktig.

2. Samordnande av skogsbrandförsvaret och bygdebrandförsvaret.

Utredningen. Brandförsvarsutredningen framhåller att, därest en obligatorisk brandförsvarsorganisation för bygdebrandskyddet genomföres även vad landsbygden angår, fråga uppstår om samordning av skogsbrandförsvar och bygdebrandförsvar. Utredningen anför härom bland annat följande:

Vidtages i sådant fall ingen ändring med avseende å skogsbrandförsvarets organisation, skulle i landskommunerna jämsides finnas två brandförsvarsorganisationer, den ena bestående av brandchef och brandstyrka m. m. för bygdebrandförsvaret, och den andra bestående av brandfogde och brandstyrka m. m. för skogsbrandförsvaret. Med hänsyn till att de båda organisationerna i många avseenden fylla likartade och delvis samma uppgifter samt till att delvis samma personal måste utnyttjas för dem båda ter sig en samordning som en lämplig och naturlig åtgärd. Det kan även erinras om att det blivit allt vanligare — åtminstone i södra och mellersta Sverige — att brandkår anlitats för skogsbrandsläckning och att det ofta inträffat,

att brandkår släckt skogsbränder utan anlitande av skogsbrandorganisationen. I Norrland äro, med hänsyn bl. a. till de långa avstånden, förhållandena andra, men det får antagas att — om flera brandkårer uppsättas i denna del av landet — en samordning av skogsbrandväsendet med brandväsendet i övrigt även i denna del av landet skulle bliva till gagn för brandförsvaret. Med hänsyn till beredskapen för krig måste det vidare anses vara en vinning, att den berörda dubbelorganisationen undvikes.

Utredningen föreslår därför, att bygdebrandförsvaret och skogsbrandförsvaret samordnas. Om principerna för denna samordning anför utredningen bland annat:

Från flera håll har omvittnats, att den nuvarande skogsbrandorganisationen fungerat väl. Enligt utredningens förslag skall också denna organisation i allt väsentligt bibehållas; praktiskt taget varje stadgande i skogseldslagen har till sitt innehåll i huvudsak oförändrat överflyttats till förslagen till brandlag och brandstadga. Inga andra modifikationer ha gjorts än de, som varit nödvändiga för att undanröja de uppenbara olägenheter, som skulle följa av att två likartade brandorganisationer skulle finnas bredvid varandra.

Utredningen framhåller vidare, att enligt utredningens förslag kommunen och icke brandroten skulle vara territoriell enhet för brandförsvaret. Denna ändring innebure emellertid, enligt vad utredningen uppvisar, icke någon större ändring i sak i jämförelse med vad som nu gäller.

För detaljerna i utredningens förslag till samordning skall redogörelse lämnas vid behandlingen av de särskilda paragrafer i förslagen till brandlag och brandstadga, vilka i detta avseende äro av betydelse. Det spörsmål, som därvid i främsta rummet påkallar uppmärksamhet, gäller befälsförhållandena. Härom må redan nu förutskickas följande.

Jämlikt 4 § i förslaget skall i varje kommun finnas en brandchef, vilken skall handhava den närmaste ledningen av kommunens brandförsvar, skogsbrandförsvaret däri inbegripet. Enligt samma paragraf skall vidare, därest länsstyrelsen prövar detta vara erforderligt, i kommunen finnas brandfogde, vilken såsom brandchefens tjänstegrenschef skall handhava den närmaste ledningen av skogsbrandförsvaret. Om länsstyrelsen finner lämpligt att för skogsbrandförsvarets vidmakthållande indela kommun i flera skogsbrandrotar, skall en brandfogde utses för varje rote. För att biträda brandfogden samt vid förfall för denne inträda i hans ställe skola, fortfarande enligt 4 § i utredningens förslag till brandlag, utses en eller flera vice brandfogdar.

I motiven till de nu anförda bestämmelserna i 4 § anför utredningen bland annat följande:

Utredningen har tänkt sig, att i vissa kommuner brandchefen skulle handhava skogsbrandförsvaret utan biträde av brandfogde. En sådan anordning synes lämpligen kunna genomföras särskilt i sådana kommuner, där skog endast förekommer i mindre omfattning. I sådana kommuner böra nämligen skogseldar kunna släckas av den kommunala brandkåren. Vägförhållandena böra där möjliggöra ett hastigt framförande av motorsprutor och annan släckningsmateriel till utbrutna skogseldar. Erfarenheten har också visat, att skogseldar vid ett snabbt ingripande med motorsprutor kunnat släckas, innan de hunnit taga större omfattning. Givetvis kan någon gång inträffa att brandkåren icke ensam kan släcka elden. Att vid sådant tillfälle ortens

släckningsskyldiga måste uppbådas torde dock icke få anses utgöra något skäl att förordna särskild brandfogde. Brandchefen bör nämligen i dylika fall mycket väl kunna utöva även de åligganden, för vilka brandfogden enligt nu gällande bestämmelser svarar.

Med de betydande skogsarealer, som finnas i vårt land, kan det emellertid på intet sätt förutsättas, att skogsbränderna alltid skulle kunna framgångsrikt bekämpas av brandkårer, försedda med motorsprutor och annan teknisk utrustning. Terrängförhållandena — och då särskilt bristen på vägar — komma nämligen att omöjliggöra eller allvarligen försvåra framforslandet av sprutorna. Härtill kommer i många fall svårigheten att anskaffa för släckningen med motorsprutor erforderligt vatten. I trakter av nu berörd karaktär måste skogseldarna — intill dess tekniken skapat nya och effektivare medel för bekämpande av skogsbränder — släckas enligt en mera defensiv taktik. Sålunda få enkla redskap, ruskor, yxor, spadar etc. komma till användning, det blir måhända nödvändigt att upphugga brandgator av betydande längd och bredd o. s. v. Släckningsarbetet blir under sådana förhållanden ofta mycket tungt, och massuppbåd av befolkningen måste mången gång tillgripas. Givetvis kunna brandkårer lämpligen utnyttjas även vid släckning av denna typ, varvid de i likhet med militära avdelningar böra ingå som slutna enheter och tilldelas särskilda uppgifter såsom att skydda hotade gårdar o. dyl.

Släckning av nu berört slag planlägges i nära anslutning till terrängförhållandena. Vattendrag, vägar, stigar, vattensjuka marker, backkrön o. s. v. utnyttjas som försvarslinjer. Hänsyn måste vidare tagas till den olika lättantändligheten hos förekommande skogsbestånd. Det måste även beaktas, att värdeminskningen genom eld är mycket varierande i olika bestånd. Det kan sålunda visa sig ändamålsenligt att koncentrera släckningsmanskapet för vissa uppgifter, exempelvis för räddandet av mera värdefulla bestånd, under det att man samtidigt låter andra mindre värdefulla brinna, utan att större ekonomisk förlust härigenom uppstår.

Av nu berörda omständigheter torde framgå, att befälhavaren vid större skogseldar bör äga särskilda kvalifikationer. Han bör sålunda hava skogsvana och helst vara åtminstone i någon mån skogssakkunnig. Äger han icke en ingående kännedom om den skog, vari elden härjar, måste han vidare äga förmåga att lätt orientera sig på karta och med hjälp av denna hastigt skaffa sig en säker överblick av terrängen.

Det anförda torde giva vid handen att förhållandena ofta äro sådana att — om brandchefen icke själv är skogsman — en särskild brandfogde bör tillsättas med uppgift att förbereda släckningsarbetet vid skogsbrand samt att, då sådan brand utbrutit, föra befälet. Brandchefens och brandfogdens uppgifter böra emellertid av förut angivna skäl samordnas med varandra. Med hänsyn härtill föreslår utredningen, att brandfogde, om sådan tillsättes, erhåller ställning som brandchefens tjänstegrenschef. Detta skulle innebära, att brandchefen skulle hava ansvar för kommunens hela brandförsvar, alltså även skogsbrandförsvaret, också i de fall, då brandfogde tillsatts, varjämte brandchefen som en följd därav skulle äga rätt att, om synnerliga skäl därtill förelåge, själv övertaga brandfogdens befäl vid skogsbrand. Givet är att denna rätt måste utövas med allra största försiktighet.

I fråga om särskilt stora kommuner torde det kunna vara lämpligt att, såsom nu stundom skett, kommunen uppdelas i olika områden — brandrotar — samt en brandfogde förordnas för varje rote. Frågan om en sådan uppdelning skall ske eller ej bör efter omständigheterna i det särskilda fallet avgöras av länsstyrelsen.

Vid utformandet av det sålunda angivna förslaget till samordning av brandchefs och brandfogdes uppgifter har utredningen beaktat de särskilda

förhållanden, som råda i de nordliga länen. Det är klart att det med avseende å dessa trakter, där skogsbrandförsvaret torde få anses vara en väl så viktig uppgift som brandförsvaret i övrigt, kan synas oegentligt att brandfogden gives ställning som brandchefens tjänstegrenschef. Utredningen har för detta fall avsett, att till brandchef skulle utses en skogssakkunnig person, t. ex. en nu förordnad brandfogde. I de stora skogskommuner, som äro uppdelade i flera brandrotar, envar med sin brandfogde, bör lämpligen en av dessa brandfogdar utses till brandchef, under det att de övriga bibehålla sin ställning med den inskränkningen, att de skola fungera som brandchefens tjänstegrenschefer. Önskar brandchefen icke själv taga mera direkt befattning med detaljerna i bygdebrandförsvaret, bör han kunna överlåta detta åt en vice brandchef, som i sådan händelse bör utses med hänsyn särskilt till denna uppgift.

En av ledamöterna i brandförsvarsutredningen, biträdande länsjägmästaren *Lindroth,* har förklarat sig icke kunna helt biträda förslaget om samordning av bygdebrandförsvar och skogsbrandförsvar. Reservanten anser, att en samordning borde äga rum endast i de trakter, där terrängförhållandena äro sådana, att motorsprutor utan större svårigheter kunna framföras till uppkommande skogseldar. Så vore i stora drag fallet i landets sydligare delar men däremot icke i Norrland, Dalarna och Värmland. Reservanten föreslår därför, att skogsbrandförsvar och övrigt brandförsvar skulle organiseras vart för sig i Norrland, Dalarna och Värmland och samordnas i övriga delar av landet.

Yttranden. Utredningens förslag på denna punkt tillstyrkes eller lämnas utan erinran i flertalet yttranden. Sålunda framhåller *länsstyrelsen i Västernorrlands län,* att då både befintlig materiel och personal ofta syntes behöva anlitas vid såväl skogsbrand som andra eldsvådor samt uppkommen eld ej sällan kunde hota skog och bebyggelse samtidigt, övervägande skäl talade för den av de sakkunnigas majoritet förordade organisationsformen. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* framhåller, att det vore principiellt riktigt att huvudansvaret för hela brandförsvaret inom kommunen lades i en hand. *Länsskogsbrandchefen i Östergötlands län* yttrar, att principen att samordna brandförsvaret såväl gentemot skogseldar som mot eldsvådor å byggnader vore riktig med hänsyn dels till kostnaderna för materielanskaffning, dels till de å landsbygden med dess glesa befolkning ofta förefintliga svårigheterna att finna lämpliga personer till befälsposter. Samordnandet av brandförsvaret hade så påtagliga fördelar framför en uppdelning, att dess genomförande i hela landet vore önskvärt. Även *flera andra länsskogsbrandchefer* framhålla fördelen av att skogsbrandförsvaret och bygdebrandförsvaret samordnas. *Skogsbrandskyddskommittén* anför, att den föreslagna samordningen vore av värde för skogsbrandförsvaret. En av kommitténs fem ledamöter anser dock den av jägmästaren Lindroth reservationsvis angivna linjen vara att föredraga.

Domänstyrelsen anför:

Styrelsen finner brandförsvarets samordnande kunna bliva av stort värde särskilt under kritiska perioder och anser även det av utredningen fram-

lagda förslaget lämpligt under förutsättning att utredningens i motiveringen närmare angivna synpunkter med avseende å organiserandet av brandförsvaret i skogskommunerna komme att förverkligas. Den utformning, lagtexten i förslaget erhållit, är emellertid ägnad giva det intrycket, att bygdebrandförsvaret under alla omständigheter måste anses som det viktigare. Enligt styrelsens mening bör samordnandet innebära, att i de kommuner, där särskild ledning för skogsbrandförsvaret prövas erforderlig, bygdebrandförsvar och skogsbrandförsvar skola utgöra var sin tjänstegren under den gemensamme brandchefen. Beträffande dennes kvalifikationer torde visserligen den omständigheten, att personvalet skall stadfästas av vederbörande länsstyrelse (se 5 § i förslaget), innebära en garanti för att fullt lämpliga personer placeras å brandchefsposterna. På grund av frågans mycket stora betydelse och med hänsyn till de olika uppfattningar, som kunna vara rådande om vilket intresse — skogsbrandförsvaret eller bygdebrandförsvaret — som skall anses vara det för en viss kommun viktigaste, anser styrelsen nödvändigt att i lagtexten införes en föreskrift av innebörd att i sådana kommuner — oberoende av i vilken del av riket de äro belägna — där skogsbrandförsvaret kan anses vara ett ännu viktigare intresse än bygdebrandförsvaret, till brandchef skall utses en för skogsbrandförsvaret fullt kvalificerad person.

Även *skogsbrandskyddskommittén* anser, att det i lagtexten borde utsägas, att brandchefen i de stora skogskommunerna skulle äga förtrogenhet med skogliga förhållanden och i övrigt besitta de kvalifikationer, som vore erforderliga för en ledare av skogsbrandförsvaret.

Samtliga *överjägmästare i norrlandsdistrikten* hava anslutit sig till jägmästaren Lindroths reservation. *Överjägmästaren i Bergslagsdistriktet* anför, att det i skogssocknarna torde vara en fördel med ett självständigt skogsbrandväsen. *Överjägmästarna i Gävle-Dala, östra, västra och södra distrikten* ha tillstyrkt utredningens förslag.

Skogsstyrelsen, som berett *skogsvårdsstyrelserna* tillfälle att yttra sig i ärendet, har givit följande sammanfattning av dessas yttranden:

I fråga om skogsbrandförsvarets samordnande med bygdebrandförsvaret framträder en klar skillnad i uppfattning mellan de stora skogslänen och övriga län. Skogsvårdsstyrelserna i Norrland ha sålunda genomgående bestämt avstyrkt en samordning i den form, utredningen förordat. Härvid framhålles bl. a. att det av utredningen främst anförda skälet, nämligen brandkårernas och motorsprutornas utnyttjande vid skogseldsläckning, icke kan åberopas för de norrländska skogskommunerna. Där måste — även efter den föreslagna utökningen av antalet brandkårer — det övervägande antalet skogseldar på grund av terräng- och bebyggelseförhållanden samt brist på framkomliga vägar släckas utan att brandkår ens kan anlitas. Det har därför synts styrelserna olämpligt att blott med utgångspunkt från de efter förhållandena mindre omfattande fall, då brandkårerna och deras materiel kan få någon nämnvärd betydelse vid släckning av skogsbrand, tillgripa en fullständig samordning av allt brandförsvar. Det samarbete mellan skogsbrandförsvaret och brandväsendet i övrigt, som givetvis bör finnas anses kunna ordnas på ett enklare sätt.

Skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län meddelar i detta sammanhang, att inom länet med goda resultat tillämpats metoden, att såväl brandchefen som brandfogden inordnas såsom tjänstegrenschefer under den myndighet, som förvaltar brandförsvaret.

Skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands län föreslår, att nuvarande brandrotar och ej kommunerna skola utgöra enheten för det vidgade brandförsvaret och att inom varje sådant brandförsvarsområde skall utses endast en chef, lämpligen benämnd brandfogde.

De övriga norrländska skogsvårdsstyrelsena kritisera även den av utredningen anvisade möjligheten att inom skogskommuner stärka skogsbrandförsvarets ställning genom att utse en skogssakkunnig person till brandchef. Det framhålles att skogstjänstemännen på grund av sitt rörliga yrke icke äro lämpliga som brandchefer, då dessa helst böra uppehålla sig å lätt tillgänglig plats inom kommunen. Även om brandchefen i sådant fall kunde överlåta vissa detaljer i bygdebrandförsvaret på en vice brandchef, bliva dock arbetsuppgifterna av den art och omfattning, att en brandfogde knappast kan förutsättas villig att åtaga sig sysslan.

Flertalet skogsvårdsstyrelser i södra delarna av landet ha lämnat förslaget om samordning utan mera vägande erinran. Tvenne styrelser, nämligen de i Stockholms och Gotlands län, anse att detsamma för skogsbrandförsvarets vidkommande ej innebär någon förbättring; då det synes vara av värde för det allmänna brandförsvaret ha de dock ej velat avstyrka förslaget. Skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län har intet att erinra under förutsättning, att säkra garantier skapas för att brandchef i skogskommun är väl kvalificerad för skogseldsläckning. Eljest anses bestämmelserna om brandfogdes underordnade ställning väcka starka betänkligheter. Skogsvårdsstyrelsen i Uppsala län ställer sig mycket tveksam, huruvida den föreslagna anordningen kan vara för skogsbrandorganisationen av någon fördel, vare sig i kostnadshänseende eller effektivitet. De av reservanten anförda skälen för att i norra Sverige hålla skogsbrandorganisationen skild från det övriga brandväsendet anser styrelsen gälla även i stora delar av södra Sverige. Med hänsyn till de helt olika kvalifikationer, som måste fordras av en brandchef och en skogsbrandfogde, förordar skogsvårdsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län att i varje kommun tillsättes en brandchef jämte en med denne sidoordnad brandfogde.

För egen del ställer sig *skogsstyrelsen* kritisk till utredningens förslag i denna del. Styrelsen anför huvudsakligen följande:

Det bör påpekas, att hittills vunna erfarenheter av skogseldsläckning med motorsprutor och dylikt i huvudsak torde hänföra sig till mindre bränder i närheten av samhällen i södra och mellersta Sverige. Den tyngre materielens användbarhet är självfallet direkt beroende av förekomsten av vägar och vattentillgången. Vad i betänkandet anföres synes närmast giva vid handen att de områden, där skogseldsläckning med sådan materiel lämpligen kan äga rum, skulle vara betydande. Överslagsberäkningar — låt vara mycket approximativa — visa emellertid, att man inom det stora nordsvenska barrskogsområdet — Norrland, Dalarna, Värmland — icke nu kan räkna med användning av motorsprutor för skogseldsläckning på mer än en ringa del av skogsmarksytan. Vidsträckta skogstrakter med glest vägnät finnas även annorstädes. Man torde sålunda kunna utgå från att för närvarande motorsprutorna praktisk taget sakna betydelse på närmare två tredjedelar av hela skogsarealen i riket.

Den omständigheten att förutsättningar för släckning med motorsprutor finnas endast på en mindre del av landets skogsareal, får givetvis icke minska intresset för de mera utvecklade tekniska hjälpmedlen. Det är förvisso angeläget att på allt sätt befrämja en vidsträcktare användning av dessa i skogarna och detta kanske främst på de vidsträckta områden, där de nu ej kunna ut-

nyttjas. Utbyggandet av skogsvägnätet, frambringandet av lätta och effektiva sprutor samt utprovning av lämpliga släckningsmetoder torde därvid ligga närmast till hands. Även om sålunda den alltmer mekaniserade skogseldsläckningen bör uppsättas som ett framtidsmål, måste konstateras att reella betingelser ännu saknas för ett mera allmänt utnyttjande av sagda hjälpmedel.

Vad angår den av utredningen berörda dubbelorganisationen på brandförsvarets område, torde den under vissa förhållanden icke enbart vara till olägenhet och särskilt då i de kommuner, varest skogen har större betydelse. Där lärer sålunda antalet chefsposter inom brandförsvaret icke komma att minska enligt utredningens förslag. Förutom brandfogdarna äro nu i regel endast några brandförmän och stundom ett mindre antal s. k. beredskapsmän mera fast knutna till skogsbrandorganisationen. Även efter genomförandet av en organisation i överensstämmelse med förslaget måste man sannolikt anse brandförmännens arbete så betydelsefullt, att de — liksom brandfogdarna — icke kunna undvaras. Beredskapsmännens uppgifter torde enligt utredningens förslag väsentligen övertagas av brandkårerna och den s. k. reservstyrkan. I de mera vidsträckta skogskommunerna med spridd bebyggelse kan tvekan råda om beredskapsmännen kunna ersättas av den kanske på mycket långt avstånd från brandplatsen förlagda brandkåren.

Med de synpunkter, skogsstyrelsen ovan framfört, har styrelsen velat giva uttryck för betänkligheter beträffande huruvida skogsbrandförsvaret som sådant kan — bortsett från de fall där brandkårsformationer verkligen hava nämnvärd betydelse för sagda brandförsvar — befrämjas av den föreslagna organisationsformen. Denna tager av allt att döma väsentligen sikte på bygdebrandförsvaret; skogsbrandförsvaret betraktas mera som en koordinationsfråga. Det är givet att en sådan problemställning icke alltid kan medföra resultat till båtnad för skogsbrandväsendet. I anslutning härtill vill skogsstyrelsen framhålla, att man ej bör underskatta betydelsen av att nuvarande brandfogdar kunna visa sig mindre villiga att åtaga sig uppgiften som brandchef, vilken för dem ofta torde vara ganska främmande. Även om, som utredningen föreslår, detaljerna i bygdebrandförsvaret kunna överlåtas på en vice brandchef, måste brandchefen dock ytterst bära ansvaret även för denna verksamhet.

Skogsstyrelsen är medveten om att genomförandet av ett obligatoriskt bygdebrandförsvar icke kan lämna skogsbrandorganisationen helt oberörd. Visserligen behöver i de utpräglade skogskommunerna, som i det föregående antytts, en boskillnad mellan bygde- och skogsbrandförsvar ej i praktiken innebära några kännbara nackdelar i organisationshänseende, men däremot skulle i många av mellersta och södra Sveriges kommuner med små skogsarealer ett särhållande av de två brandförsvarsgrenarna vara opraktiskt och onödigt.

Den tid som stått skogsstyrelsen till buds för avgivande av detta remissvar, har icke tillåtit mera ingående överväganden av spörsmålet om skogsbrandorganisationens utformande vid det förändrade läge, som skulle inträda i händelse av ett obligatoriskt bygdebrandförsvar i varje kommun. Styrelsen ifrågasätter emellertid, om det ej skulle låta sig göra att finna en utväg, som möjliggör ett smidigare hänsynstagande till de lokala förhållandena och skogsbrandskyddets berättigade krav än utredningens system. Eftersom nuvarande skogsbrandorganisation visat sig väl fylla sin uppgift, och då på en stor del av landets skogsareal brandkårerna och deras materiel ännu ej kunna göra sig gällande, tala otvivelaktigt många skäl för att i vissa fall alltjämt låta skogsbrandförsvaret utgöra en enhet för sig, utan sammanblandning med ett eventuellt bygdebrandförsvar. Samtidigt får givetvis ej försvåras eller för-

hindras en samorganisation i enlighet med utredningens riktlinjer i de kommuner, där ett sådant arrangemang uppenbarligen är ändamålsenligt. Avgörandet i detta hänseende skulle kanske lämpligen kunna läggas hos länsstyrelsen, vilken för hithörande frågors bedömande kan höra sakkunskap av olika slag och därigenom skaffa sig en allsidig kännedom om betingelserna i det särskilda fallet. Ett bemyndigande av dylik innebörd synes stå i god överensstämmelse med länsstyrelsernas skyldighet att i egenskap av länens högsta brandmyndighet tillse, att kommunerna nöjaktigt ordna sitt brandförsvar. Det må dock betonas att, oavsett hur brandorganisationen än gestaltas, sådana dispositioner böra vidtagas, att förefintliga brandkårer och deras materiel kunna utnyttjas vid skogseldsläckning, när så är lämpligt. Vid ett organisatoriskt särhållande av bygde- och skogsbrandförsvar kunna exempelvis bestämmelser härutinnan införas i vederbörande brandordningar.

Även i vissa andra yttranden framföres kritik mot utredningens förslag. Sålunda har *länsstyrelsen i Västmanlands län* anfört i huvudsak följande:

I fråga om till en början brandchefernas handhavande av skogsbrandväsendet torde man icke kunna undgå fråga sig, huruvida säkerhet finnes för att dessa befattningshavare jämväl bliva väl skickade att sköta skogsbranddetaljen. Deras utbildning och praktiska arbete äro dock väsentligen inriktade på det vanliga brandskyddet. Detta skall ock året om kräva deras insatser och uppmärksamhet, under det att skogsbrandfaran är begränsad till några sommarmånader. Brandchefen i kommunen kan komma att helt få lita till brandfogden både vid planläggningen och vid släckningen. Med hänsyn emellertid till dels den ställning som tjänstegrenschef, brandfogden är avsedd att intaga i förhållande till brandchefen, dels att denne sistnämnde under alla förhållanden skall bära ansvaret för det hela, torde den av utredningen föreslagna anordningen komma att erbjuda många möjligheter till oreda och samröre, som kan befaras verka hindrande för genomförande av klara linjer i fråga om befogenheter m. m. Någon olägenhet i fråga om personalrekryteringen vid skiljandet av de båda brandskydden från varandra behöver icke befaras vid det förhållandet, att bygdebrandförsvaret väl skall upprätthållas av en relativt fåtalig, speciellt för uppgiften utbildad styrka — borgarbrandkår eller mindre frivillig brandkår — medan släckningen av skogsbrand i regel kräver massuppbåd av befolkningen i orten och sålunda alltjämt måste bygga på en allmän, för ändamålet föreskriven tjänsteplikt. Ehuru länsstyrelsen med ovan deklarerade inställning helst skulle se, att skogsbrandskyddets organisation fortfarande finge i hela landet bestå i huvudsak i enlighet med nu gällande skogsbrandlag, så kan dock länsstyrelsen principiellt ansluta sig till den Lindrothska reservationen. Vad som i denna föreslagits skulle dock länsstyrelsen helst vilja ha genomfört på så sätt, att frågan om sammanslagning eller åtskillnad av de båda brandskydden bleve för varje län efter länsstyrelsens framställning beroende på Kungl. Maj:ts bestämmande.

En liknande mening framföres av *länsskogsbrandchefen i Kronobergs län.*

Länsstyrelsen i Gävleborgs län yttrar:

Även om det måste anses angeläget, att ett intimt samarbete mellan skogsbrandförsvaret och övrigt brandförsvar åvägabringas, anser sig länsstyrelsen likväl icke kunna godtaga utredningens kombinationsförslag, i vad angår de stora skogrika kommunerna.

Med hänsyn till vikten av att särskilt skogrika trakter skyddas för eldens förödande verkningar har inom detta län nedlagts ett målmedvetet arbete på

åstadkommande av ett så effektivt skogsbrandskydd som möjligt. Organisationen har också visat sig fungera väl. Att såsom utredningen föreslagit lägga ansvaret för skogsbrandförsvaret på brandcheferna och göra brandfogdarna till tjänstegrenschefer under brandcheferna, vilka i regel måste uttagas från helt andra kategorier med ringa eller ingen skogsvana, kan icke vara lyckligt. Ej heller torde vara lämpligt eller ens möjligt att, såsom utredningen tänkt sig, sätta de nuvarande brandfogdarna på brandchefernas platser för att degradera de nuvarande brandcheferna till vice brandchefer. Mottot »rätt man på rätt plats» torde även på detta område ha sin tillämpning. Länsstyrelsen anser sig alltså böra ansluta sig till vad biträdande länsjägmästaren Lindroth i särskilt yttrande anfört.

Länsstyrelsen i Västerbottens län yttrar, att skogsbrandförsvaret och bygdebrandförsvaret böra organiseras vart för sig i Norrland. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* samt *några kommunala representationer* finna vissa skäl tala för det av jägmästaren Lindroth framförda förslaget.

Länsstyrelsen i Jönköpings län anser sig icke kunna tillstyrka utredningens förslag. Länsstyrelsen anför:

Särskilt i skogrika län, dit detta län måste hänföras, synas övervägande skäl tala för att skogsbrandförsvaret organiseras för sig. Framförallt är det av betydelse, att i spetsen för en skogrik kommuns skogsbrandförsvar står en brandfogde, som har skogsvana och god kännedom om kommunens terrängförhållanden. Vid kritiska tillfällen synes det också mest ändamålsenligt, att skogsbrandfogden, såsom den lämpligaste ledaren av skogsbrandförsvaret, får utöva sin befälsrätt utan inskränkning. Det skulle icke leda till en effektivisering av skogsbrandförsvaret, att skogsbrandfogden i en dylik kommun underordnas brandchefen. Icke heller kan det alltid vara lämpligt, att i kommuner, där skogsbrandförsvaret intar en framträdande plats, brandfogden även skall vara brandchef. I många av länets skogskommuner erfordras såväl brandfogde som brandchef.

Då för ett flertal av länets kommuner ett samordnande av brandförsvaret icke synes komma att medföra någon effektivisering, utan ett samordnande fastmer kan befaras i vissa fall medföra risk för försämring av skogsbrandförsvaret, kan länsstyrelsen för sin del icke tillstyrka förslaget härutinnan.

Även *länsstyrelsen i Malmöhus län, länsskogsbrandcheferna i Jönköpings och Västernorrlands län samt Blekinge läns brandkårsförbund* anse, att skogsbrandförsvaret icke borde samordnas med brandförsvaret i övrigt.

I fråga om de bestämmelser i 4 § i förslaget, vilka nyss återgivits, har *länsstyrelsen i Gävleborgs län* föreslagit, att brandfogde skulle finnas i alla kommuner utom i dem, där länsstyrelsen prövade sådant icke vara erforderligt.

Länsstyrelsen i Jämtlands län har i nämnda fråga yttrat:

Lagförslaget förutsätter, att kommun för skogsbrandförsvarets vidmakthållande skall kunna indelas i flera skogsbrandrotar, därvid en brandfogde skall utses för varje rote. Någon liknande uppdelning av kommunen, i brandkretsar eller dylikt, för brandförsvaret i övrigt förutsättes icke. Ej heller förutsättes, så vitt länsstyrelsen kan finna, att en dylik brandfogde skall taga befattning med annat än skogsbrandskyddet inom sin rote. Länsstyrelsen vill ifrågasätta, huruvida det ej, för vinnande av ett enhetligt brandförsvar, i många fall kan vara lämpligt, att brandfogden får befogenhet att inom sin

rote under brandchefens ledning taga befattning med brandskyddet i dess helhet.

I vissa yttranden har härjämte föreslagits, att benämningen brandfogde skulle utbytas mot skogsbrandfogde.

Departementschefen.

I det föregående har jag förordat, att tvingande brandskyddsföreskrifter skulle icke blott för skogsbrandförsvarets vidkommande utan även ifråga om bygdebrandförsvaret meddelas jämväl beträffande landsbygden. Den frågan uppställer sig då till besvarande, huruvida bygdebrandförsvaret och skogsbrandförsvaret böra samordnas. Vidtages ingen ändring med avseende å skogsbrandförsvarets organisation skulle, vilket brandförsvarsutredningen också framhållit, i landskommunerna komma att jämsides finnas två brandförsvarsorganisationer, den ena bestående av brandchef och brandstyrka m. m. för bygdebrandförsvaret samt den andra bestående av brandfogde och brandstyrka m. m. för skogsbrandförsvaret. Med hänsyn till att de båda organisationerna i många avseenden skulle fylla samma uppgifter samt att delvis samma personal skulle utnyttjas för dem båda har utredningen funnit en samordning lämplig och naturlig. Utredningen har därför föreslagit att de båda grenarna av brandförsvaret skulle samorganiseras. Samorganisationen skulle verkställas under iakttagande av att den nuvarande skogsbrandorganisationen i väsentliga delar skulle bibehållas. Med avseende å befälsförhållandena har utredningen emellertid föreslagit vissa betydelsefulla ändringar i jämförelse med vad som nu gäller.

Även enligt min mening bör en samordning av bygdebrandförsvaret och skogsbrandförsvaret ske åtminstone i viss omfattning. Jag anser dock, att utredningens förslag härutinnan bör något modifieras.

Som utredningen framhållit, äro förutsättningarna för frågans lösning olika i skilda delar av landet. I vad avser kommuner med rikt utvecklat vägnät och god vattentillgång kan man förutsätta, att en med motorspruta utrustad brandkår skall kunna hastigt ingripa mot en skogseld och släcka densamma innan elden tagit större omfattning. I sådana kommuner synes därför — såsom utredningen även föreslagit — en total samordning av skogsbrandförsvaret och bygdebrandförsvaret kunna och böra genomföras. Det torde sålunda icke vara nödvändigt att där förordna särskild brandfogde, utan brandchefen bör kunna svara för brandförsvaret i dess helhet.

I andra delar av landet däremot äro förhållandena av annan art. Vidsträckta områden upptagas av skogar med få eller inga vägförbindelser, och tillgången på vatten kan mångenstädes vara dålig. I sådana trakter kunna brandkårer med motorsprutor i regel icke utnyttjas för släckning av skogseldar, vilka i stället få bekämpas med omfattande folkuppbåd, kanske genom tillkallande av militär, samt med användande av enkla redskap såsom ruskor etc., med upphuggande av brandgator o. s. v. Man kan icke förvänta att en brandkår, stationerad t. ex. i en kyrkby, skall kunna bliva till nämnvärd nytta vid en skogsbrand, som utbrutit miltals därifrån, kanske på

långt avstånd från närmaste väg. Utredningen har med avseende å dessa kommuner förordat, att befälsförhållandena ordnas så, att en brandfogde tillsättes för att såsom brandchefens tjänstegrenschef handhava den närmaste ledningen av skogsbrandförsvaret. Denna organisationsform innefattar emellertid en uppdelning av befälsrätt och ansvar, som under ogynnsamma omständigheter kan befaras leda till att skogsbrandförsvarets intressen eftersättas. För kommuner av förevarande slag synes därför möjlighet böra hållas öppen att organisera skogsbrandförsvaret och bygdebrandförsvaret vart för sig. Därvid bör skogsbrandförsvarets ledning handhavas av en person, vilken vid fullgörandet av sina åligganden icke har skyldighet att taga direktiv av brandchefen. I detta sammanhang må nämnas, att beteckningen *skogsbrandfogde,* som tydligt visar hän på de uppgifter, tjänsten skall avse, synes mig vara att föredraga framför benämningen brandfogde, vilken möjligen kan förväxlas med beteckningen brandchef.

Frågan, i vilka kommuner skogsbrandförsvaret bör organiseras för sig, synes icke böra avgöras genom en schematisk indelning av landet i områden efter mönster av den s. k. norrlandslagstiftningen. Varje kommun bör själv ha att i första hand avgöra, vilken organisationsform som är lämpligast. Beslut om särorganisation av skogsbrandförsvaret bör dock för att bliva gällande vara godkänt av länsstyrelsen, som även bör äga möjlighet att på eget initiativ förordna, att skogsbrandförsvaret i viss kommun skall organiseras för sig. Innan sådant beslut meddelas, bör kommunen höras i ärendet.

Det bör emellertid även vara möjligt att tillskapa en anordning, som inom ramen för en organisatorisk samordning särskilt tillgodoser skogsbrandförsvarets intressen. Sålunda kan t. ex. i kommunens brandordning föreskrivas, att vice brandchef eller annan befattningshavare inom brandväsendet skall vara skogssakkunnig.

Övriga spörsmål rörande samordningen av bygdebrandförsvaret och skogsbrandförsvaret torde få behandlas vid de särskilda paragraferna i förslagen till brandlag och brandstadga.

3. Om kommunalförbund.

I 1 § andra stycket förslaget till brandlag beröres kommunernas möjlighet att bilda kommunalförbund för handhavande av brandförsvaret. I anslutning härtill ifrågasätter *länsstyrelsen i Kronobergs län,* om icke tillkomsten av kommunalförbund för brandväsendets ordnande borde underlättas genom stadgande av liknande innebörd som i 6 § lagen om fattigvården och 9 § lagen om polisväsendet i riket.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län yttrar i detta ämne:

Länsstyrelsen måste tyvärr konstatera, att bildandet av kommunalförbund enligt lagen om kommunalförbund i allmänhet varit förenat med sådana svårigheter och sådan tidsutdräkt, att ett anlitande av detta förfarande i praktiken visat sig synnerligt besvärligt och svårframkomligt. Önskvärt vore därför, att länsstyrelsen erhölle större befogenhet att förordna om sammanslutning av mindre kommuner till större brandförsvarsenheter och att stadgande härom inflöte i brandlagen.

De av nämnda länsstyrelser framhållna svårigheterna att för brandförsvarets ordnande bilda kommunalförbund torde icke sakna fog. Erfarenheter från skilda delar av landet bestyrka, att gällande lag om kommunalförbund icke alltid erbjuder en lämplig form för samarbete kommuner emellan. Av hänsyn till den kommunala självbestämmanderätten har jag emellertid icke ansett mig böra förorda, att länsstyrelsen erhåller uteslutande befogenhet att förordna om bildande av territoriella enheter för brandförsvaret. Det må för övrigt framhållas, att frågan om ändrad lagstiftning, syftande till en rationell kommunal indelning, överväges inom socialdepartementet. *Departementschefen.*

2 §.

Om behovet av tillsyn över brandförsvaret anför *utredningen* följande:

Föreskrifterna i brandlagen och brandstadgan avse icke att i detalj reglera kommunernas brandorganisation utan utgöra i många hänseenden endast en ram, inom vilken kommunerna kunna uppbygga den brandorganisation, som med hänsyn till de lokala förhållandena befinnes lämpligast. Även om kommunerna som regel med hänsyn till egen säkerhet kunna förväntas tillämpa dessa föreskrifter på sådant sätt, att en betryggande brandorganisation uppehålles, så visar dock erfarenheten att en statlig tillsyn härå har en utomordentligt viktig uppgift att fylla. Om brandorganisationen, såsom utredningen föreslår, utsträckes till att obligatoriskt omfatta jämväl landsbygden, blir uppenbarligen behovet av tillsyn större än vad förut varit fallet.

Enligt utredningens förslag skulle denna tillsyn liksom hittills utövas av länsstyrelserna samt, i sista hand, av Kungl. Maj:t. För att tillsynen skall bliva effektiv anser utredningen emellertid med stöd av hittills vunna erfarenheter erforderligt, att tillsynsmyndigheterna äga tillgång till brandteknisk sakkunskap. För detta ändamål borde inrättas dels en befattning såsom brandinspektör för hela riket, dels ock särskilda brandinspektörsbefattningar i länen.

1. Riksbrandinspektören.

Utredningen. Brandförsvarsutredningen erinrar, att Kungl. Maj:ts behov av brandteknisk sakkunskap för närvarande tillgodoses av luftskyddsinspektionen samt av svenska brandskyddsföreningen och svenska brandkårernas riksförbund. Detta system har dock enligt utredningen endast i begränsad omfattning varit effektivt. Luftskyddsinspektionen har visserligen under de senaste åren utfört ett betydelsefullt arbete för brandförsvarets stärkande, men inspektionens verksamhet är enligt sakens natur inriktad endast på de av krig eller krigsfara betingade förhållandena. De nyssnämnda brandorganisationerna ha sedan lång tid tillbaka gjort för rikets brandförsvar betydelsefulla insatser, men deras verksamhet kan, framhåller utredningen, icke jämföras med ett i offentliga former bedrivet arbete.

Med hänsyn härtill föreslår utredningen, att en riksbrandinspektör tillsättes för att öva tillsyn å brandförsvaret inom riket.

Riksbrandinspektören skulle enligt utredningens förslag hava i huvudsak följande uppgifter.

att förskaffa sig en såvitt möjligt fullständig och allsidig kännedom om brandförsvaret i riket, skogsbrandförsvaret däri inbegripet,

att med uppmärksamhet följa brandteknikens utveckling i teori och praktik såväl i Sverige som i utlandet,

att besvara remisser från Kungl. Maj:t i alla frågor, som angå rikets brandförsvar,

att granska förslag till brandordningar eller ändringar däri,

att verka för enhetlighet i fråga om brandförsvarets organisation i olika delar av landet,

att verka för standardisering av brandmateriel,

att, om brister i brandförsvaret upptäckas, anmäla förhållandet hos vederbörande länsstyrelse, samt

att i övrigt till Konungen göra de framställningar till förbättring av brandförsvaret, vilka kunna befinnas nödiga.

Om riksbrandinspektörens verksamhet och härför erforderliga kvalifikationer samt om behovet av arbetshjälp åt inspektören anför utredningen vidare:

Av största vikt är att riksbrandinspektören från början träder i nära samarbete med de frivilliga organisationerna på brandväsendets område samt med luftskyddsinspektionen och andra statliga myndigheter. Utredningen förutsätter sålunda, att den verksamhet, som bedrives av svenska brandskyddsföreningen, svenska brandkårernas riksförbund m. fl. frivilliga organisationer skall fortsättas. Det bör måhända också framhållas, att riksbrandinspektören icke skall övertaga handläggningen av de frågor rörande det förebyggande brandskyddet, vilka nu handhavas av byggnadsstyrelsen, vissa myndigheter inom försvarsväsendet m. fl. Inspektören skall vara en rådgivande instans, icke en förvaltande myndighet. Han skall icke hava rätt att själv ingripa mot brandchefer eller andra, utan skall, om missförhållanden upptäckas, göra anmälan därom till vederbörande länsstyrelse. Det torde vara lämpligt att riksbrandinspektören utses till ledamot av styrelsen för statens brandskola.

Riksbrandinspektören bör enligt utredningens uppfattning vara väl förtrogen med brandtjänstens organisation och praktiska utövning och helst innehava högre teknisk utbildning, varjämte han bör besitta nödig administrativ erfarenhet. Inspektören torde icke böra placeras såsom tjänsteman i något verk, utan bör arbeta såsom en fristående myndighet i likhet med t. ex. statens sprängämnesinspektör.

Med hänsyn till de mångskiftande uppgifter, som skola åvila riksbrandinspektören, samt till den omständigheten att han genom resor bör skaffa sig personlig kännedom om förhållandena i olika orter och därför ofta måste vara frånvarande från sin tjänstelokal, synes det vara nödvändigt att han erhåller hjälp av en assistent. Under den tid, då en ny brandorganisation växer fram, torde riksbrandinspektören dessutom behöva anlita extra arbetskraft för särskilda uppgifter. Till hjälp med skrivning m. m. bör hos riksbrandinspektören anställas ett kontorsbiträde.

Angående avlöningsförmåner till riksbrandinspektören och hos denne anställd biträdande personal yttrar utredningen:

Det är för rikets brandförsvar av största vikt att till riksbrandinspektör kan förvärvas en framstående kraft. Inspektörens anställningsförhållanden böra därför vara goda. Enligt utredningens mening bör riksbrandinspektören åtnjuta avlöning jämlikt lönegrad 5 i löneplan C i civila avlöningsreglementet, motsvarande en årslön av 13,000 kronor, å vilken för närvarande

utgå tillägg med tillhopa 2,916 kronor. Riksbrandinspektörens sammanlagda årliga löneförmåner skulle sålunda under nuvarande förhållanden utgöra 15,916 kronor. Till jämförelse kan nämnas att brandcheferna i rikets största städer åtnjuta löner av — i avrundade tal och med tillägg inberäknade — mellan omkring 14,000 och omkring 23,000 kronor årligen. Tillsättandet torde böra ske medelst förordnande för viss tid. Under de nu angivna förutsättningarna skulle riksbrandinspektören äga rätt till pension jämlikt civila tjänstepensionsreglementet.

Assistenten bör enligt utredningens mening erhålla avlöning enligt lönegrad 21 i löneplan Eo i civila icke-ordinarieregelementet, motsvarande i ortsgrupp I en årslön av 7,242 kronor, varå för närvarande utgå tillägg med tillhopa 1,955 kronor. Assistentens sammanlagda årliga löneförmåner skulle sålunda under nuvarande förhållanden uppgå till 9,197 kronor.

Kontorsbiträdet torde böra placeras i lönegrad 4 i löneplan Eo i civila icke-ordinarieregelementet. De årliga löneförmånerna skulle i sådan händelse utgöra, i ortsgrupp I, 2,922 kronor jämte tillägg, som enligt nu gällande grunder uppgå till 789 kronor, eller sammanlagt 3,711 kronor.

Yttranden. *Svenska stadsförbundets styrelse* ställer sig välvillig till utredningens förslag. Styrelsen yttrar:

En mycket stor del av de åligganden, som skulle tillkomma den nya riksbrandinspektören, hör för närvarande hemma inom de arbetsområden, där — i avsaknad av statliga organ — svenska brandskyddsföreningen, svenska brandkårernas riksförbund och andra organisationer samlat en stor fond av erfarenhet, som man gärna ville se även i fortsättningen tillgodogjord brandväsendet. Utvecklingen på senare tid av det frivilliga arbetet inom industribrandskyddets område är också betydande. Om man i likhet med utredningen finner, att de frivilliga organisationernas verksamhet »icke kan jämföras med i offentliga former bedrivet arbete» men dock vill bibehålla dessa, torde det vara nödvändigt att få till stånd en verklig gränsdragning på detta område. Att ställa riksbrandinspektören helt utanför förvaltningen synes föga ändamålsenligt men med hans inplacerande synes kunna anstå, till dess frågan om hemortsförsvarets samordnande blir löst.

I flera yttranden, bland annat av *länsstyrelsen i Älvsborgs län, svenska brandskyddsföreningen, svenska brandkårernas riksförbund, brandförsvarskommittén* och *svenska försäkringsbolags riksförbund,* framhålles vikten av att ett samarbete kommer till stånd mellan riksbrandinspektören och de frivilliga brandorganisationerna.

Enligt *statskontorets* mening bör utredningens förslag i vissa avseenden jämkas. Ämbetsverket anför härom bland annat följande:

En slutgiltig ståndpunkt till frågan om riksbrandinspektörens ställning kan enligt statskontorets mening icke tagas, innan 1941 års hemortsförsvarssakkunniga slutfört sitt uppdrag. Enligt vad statskontoret har sig bekant överväga dessa sakkunniga att för det civila hemortsförsvarets centrala ledning föreslå inrättandet av ett särskilt ämbetsverk, vilket skulle övertaga bl. a. de arbetsuppgifter, som för närvarande äro anförtrodda åt luftskyddsinspektionen. Med hänsyn till den väsentliga betydelse, brandväsendet och dess organisation äga ur luftskyddssynpunkt, vill det förefalla statskontoret naturligt, att riksbrandinspektören knytes till den centrala luftskyddsmyndigheten, vilken härigenom även skulle tillförsäkras erforderlig brandteknisk sakkunskap.

Under sådana förhållanden kan statskontoret icke tillstyrka, att riksbrandinspektören nu uppföres på ordinarie stat, liksom ej heller att extra ordi-

narie befattningar inrättas för en assistent och ett kontorsbiträde åt honom. För den händelse riksbrandinspektören skulle anses höra tillsättas, innan beslut fattats i anledning av det förslag, hemortsförsvarssakkunniga kunna framlägga i berörda hänseende, torde såväl inspektören som hans biträden tills vidare böra avlönas med arvoden. Riksbrandinspektörens och assistentens arvoden torde därvid böra bestämmas till högst de belopp, som fastställts för rektorn och brandmästaren vid statens brandskola eller 14,000, respektive 7,500 kronor. För erforderlig skrivhjälp synes ett belopp av 3,500 kronor vara tillräckligt.

Luftskyddsinspektionen anför:

Inspektionen har icke blivit övertygad om nödvändigheten och lämpligheten av en fristående myndighet för tillsynen å brandförsvaret. Det vill i stället förefalla som om närmast till hands låge, att nämnda tillsyn, som redan nu enligt Kungl. Maj:ts instruktion för inspektionen till en del åvilar inspektionen, utövades av inspektionen i egenskap av central brand- och luftskyddsmyndighet. Inspektionen torde redan i viss utsträckning besitta för sagda uppgift erforderlig brandteknisk och administrativ sakkunskap. Även om de nytillkommande arbetsuppgifterna inom brandförsvaret skulle nödvändiggöra viss utökning av inspektionens personal, torde statsverkets kostnader härför icke obetydligt understiga de kostnader, som äro förbundna med den av utredningen föreslagna myndigheten. Då inspektionen under alla förhållanden måste följa det fredsmässiga brandförsvaret och därvid tillse, att luftskyddets intressen beaktas, torde vid ett genomförande av utredningens förslag dubbelarbete icke kunna undvikas, enär inspektionens och den fristående riksbrandinspektörens arbetsuppgifter inom brandförsvaret i många fall komma att gripa in i varandra, varjämte kompetenskonflikter och andra olägenheter för arbetet kunna tänkas uppkomma.

Inspektionen föreslår därför, att åt inspektionen uppdrages att öva tilisyn å brandförsvaret.

Skogsstyrelsen yttrar:

En nöjaktig effekt på brandskyddet under fredsförhållanden bör kunna ernås utan att ett särskilt, centralt organ tillskapas för tillsynen över brandförsvaret. Sagda uppgift kan nämligen påläggas redan existerande, för uppgiften passande verk. I händelse den av utredningen föreslagna, från skogliga myndigheter fristående riksbrandinspektören likväl skulle finnas böra tillsättas, synes konsekvensen och den organisatoriska enhetligheten kräva, att skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna ex officio icke bibehållas vid någon funktion inom brandväsendet, vars olika uppgifter böra utan undantag handhavas av specialadministrationen.

Även *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* — som dock icke vill bestrida, att en riksbrandinspektör skulle kunna vara till stort gagn — ifrågasätter, om man icke tills vidare bör ställa sig avvaktande beträffande tillskapandet av en ny tjänst.

Departementschefen.

Enligt utredningens förslag skulle en riksbrandinspektör utöva tillsyn över brandförsvaret inom riket. Riksbrandinspektören skulle, bland annat, tjänstgöra som remissinstans i brandförsvarsärenden, vilkas avgörande ankommer på Kungl. Maj:t. Han skulle vidare i samarbete med verk och myndigheter samt med de frivilliga organisationerna på brandväsendets område bistå

kommuner och enskilda med råd och förslag i frågor rörande brandförsvarets ordnande. Då rikets brandförsvar i hög grad torde komma att gagnas av den sålunda angivna verksamheten, förordar jag att en befattning som riksbrandinspektör inrättas. Att åt luftskyddsinspektionen uppdraga tillsynen över brandförsvaret synes mindre välbetänkt, då denna myndighets arbete avser de av krig eller krigsfara betingade särskilda förhållandena.

I vissa yttranden har föreslagits, att frågan om riksbrandinspektörens ställning i statsförvaltningen icke skulle slutgiltigt lösas innan 1941 års hemortsförsvarssakkunniga fullbordat sitt arbete. Denna ståndpunkt synes välbetänkt. Riksbrandinspektören torde därför åtminstone tills vidare icke böra inordnas i något ämbetsverk, och hans anställningsvillkor torde böra provisoriskt så bestämmas, att frågan om hans ställning kan tagas under omprövning, då hemortsförsvarssakkunnigas förslag bli föremål för ställningstagande från statsmakternas sida. För detta ändamål torde riksbrandinspektörens löneförmåner böra tills vidare utgå i form av arvode, därvid ett årligt belopp av 15,000 kronor synes vara skäligt. Ett bifall till detta förslag skulle innebära, att riksbrandinspektören icke skulle äga rätt till pension. Då pensionsrätten torde vara en viktig förutsättning för en fullgod rekrytering, förutsätter jag emellertid, att pensionsfrågan regleras i samband med att spörsmålet om inspektörens ställning i statsförvaltningen blir slutligen prövat.

Till biträde åt riksbrandinspektören torde, såsom utredningen föreslagit, böra tillsättas en assistent. Även denna tjänst bör tills vidare utgöra en arvodessyssla. Arvodet torde lämpligen böra beräknas till 9,000 kronor om året. För skrivhjälp torde 3,500 kronor tills vidare vara tillräckligt.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa instruktion för riksbrandinspektören, därvid frågan om inspektörens samarbete med de frivilliga organisationerna på brandväsendets område synes böra upptagas till behandling.

2. Länsinspektörerna.

Utredningen. Med avseende å länsstyrelsernas behov av brandteknisk sakkunskap erinrar brandförsvarsutredningen om att sedan år 1940 statsmedel anvisats för avlöning av särskilda läns- och distriktsskogsbrandchefer. I fråga om annan brandteknisk sakkunskap hade länsstyrelserna i vidsträckt omfattning anlitat de länskonsulenter, som avlönas av de frivilliga länsbrandkårsförbunden. Dessa länskonsulenter utgjordes i regel av tjänstgörande brandchefer eller andra befattningshavare inom brandväsendet.

Då den av utredningen föreslagna brandorganisationen skulle komma att i väsentlig mån öka länsstyrelsernas arbetsuppgifter med avseende å brandförsvaret, föreslår utredningen, att ett i fråga om brandförsvaret sakkunnigt biträde, en länsbrandinspektör, skulle knytas till envar av länsstyrelserna i riket.

Länsbrandinspektören skulle hava till uppgift, bland annat:

att biträda länsstyrelsen vid handläggning av sådana ärenden, där brandteknisk sakkunskap är av behovet påkallad, därvid särskilt märkes granskning av brandordningar,

att bistå kommunerna inom länet med råd i frågor rörande brandförsvarets ordnande,

att verkställa inspektioner av brandkårerna i länet,

att såsom länsstyrelsens representant organisera samarbete med länets brandkårsförbund eller annan sammanslutning med samma syfte i avsikt att höja utbildningen hos länets brandkårer,

att organisera samverkan mellan länets brandkårer,

att ur brandförsvarssynpunkt inspektera industrier eller andra anläggningar,

att med avseende å det förebyggande brandskyddet följa tillkomsten av nya brandrisker och med hänsyn till dessa föreslå länsstyrelsen sådana förändringar i viss orts brandförsvar, som förhållandena kunna betinga, samt

att, om särskild länsinspektör för skogsbrandförsvaret icke är utsedd, öva tillsyn över skogsbrandväsendet.

I fråga om tillsättandet av länsbrandinspektörer samt dessas arbete, avlöningsförmåner m. m. anför utredningen följande:

Länsbrandinspektören bör enligt utredningens mening hava högre brandteknisk utbildning samt erfarenhet i brandtjänst. Tjänsten, som bör tillsättas av länsstyrelsen, bör vara en arvodestjänst, avsedd att utövas som bisyssla. Till tjänsten torde i många fall lämpligen kunna utses en pensionerad brandchef. En annan möjlighet är att anlita brandchef i tjänst. Det kan emellertid tänkas, att den kommun, där brandchefen är anställd, skulle motsätta sig tanken, att dess befattningshavare skulle anlitas för detta ändamål. I sådan händelse torde det böra undersökas, huruvida icke avtal kan träffas med kommunen av innebörd, att kommunen ställer sin brandchef eller vice brandchef delvis till länsstyrelsens förfogande mot det att länsstyrelsen lämnar bidrag till avlöning åt t. ex. en brandmästare i kommunens brandkår.

Länsbrandinspektörens uppgifter skulle, som framgår av vad ovan anförts, icke sammanfalla med brandkonsulentens. Sammanfattningsvis skulle skillnaden kunna angivas så, att brandkonsulentens uppgift är att bilda och öva brandkårer, under det att länsbrandinspektören skulle verkställa inspektion och kontroll över brandförsvaret i allmänhet inom länet. Naturligtvis kunde det tänkas, att brandkonsulentens uppgifter överflyttades på länsbrandinspektören. En sådan ordning kunde emellertid leda till att den frivilliga verksamhet, som organiserats i svenska brandkårernas riksförbund, efter hand förkvävdes. En sådan utveckling skulle enligt utredningens mening vara olycklig. Utredningen anser det nämligen vara av vikt, att det frivilliga, ideella brandkårsarbetet beredes möjlighet att även inom ramen för en ny brandorganisation fortsätta sin verksamhet, särskilt i fråga om att bilda och öva brandkårer å landsbygden. Denna uppfattning innebär emellertid icke, att det skulle vara uteslutet att tjänsterna som brandkonsulent och länsbrandinspektör skulle kunna förenas i samma hand. I regel torde det emellertid åtminstone under den tid, då en ny brandorganisation utvecklas, bliva en alltför stor arbetsbörda för en man att vid sidan av ordinarie tjänst vara såväl länsbrandinspektör som brandkonsulent. Därest t. ex. brandchefen i residensstaden blir länsbrandinspektör, kan det måhända vara lämpligt att annan brandchef eller någon vice brandchef, brandmästare eller brandförman blir brandkonsulent. Svårigheter torde knappast möta att på lämpligaste sätt lösa de person- och samarbetsfrågor, som kunna uppstå i samband med att länsbrandinspektörstjänster inrättas jämte det att brandkonsulenterna fortsätta sin verksamhet, bland annat därför att samarbetet mellan länsstyrelserna och länsbrandkårsförbunden sedan gammalt är intimt. I så gott som samtliga län är landshövdingen ordförande i länsbrandkårsförbundet.

Till länsbrandinspektör torde böra utgå ett årligt arvode av högst 2,000 kronor, beräknat efter arbetsbördans omfattning. För resor torde länsbrandinspektör böra åtnjuta ersättning jämlikt rese- och traktamentsklass II C i allmänna resereglementet.

Därest länsbrandinspektörstjänster införas, torde enligt utredningen de nuvarande länsskogsbrandcheferna icke bliva överflödiga. Utredningen fortsätter härom:

Särskilt i norra Sverige torde det vara nödvändigt att vid sidan av länsbrandinspektören hava en särskild länsskogsbrandchef eller, som denne befattningshavare enligt utredningens förslag bör benämnas, länsinspektör för skogsbrandförsvaret. Även i södra och mellersta Sverige torde det åtminstone under den närmaste tiden böra finnas särskilda länsinspektörer för skogsbrandförsvaret. De nuvarande länsskogsbrandcheferna, som tillsättas av länsstyrelserna, utgöras i regel av jägmästare i skogsvårdsstyrelserna. Dessa befattningshavare sköta förstnämnda tjänst som en bisyssla. De erhålla härför arvoden av omkring 1,000 kronor om året jämte reseersättningar. Någon ändring med avseende härå torde icke böra förutsättas. Åtminstone under någon tid framåt torde det även vara lämpligt att behålla de distriktsskogsbrandchefer, som med avlöning av statsmedel på vissa håll tillsatts.

För Stockholms stad anser utredningen icke nödvändigt att tillsätta särskilda inspektörer.

Yttranden. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* yttrar, att det i lagen borde intagas föreskrift om att länsstyrelsen skall tillsätta länsbrandinspektör och länsinspektör för skogsbrandförsvaret. Länsstyrelsen anför vidare:

Enligt föreliggande förslag skulle till länsbrandinspektör utgå ett arvode av högst 2,000 kronor. Förslaget förutsätter alltså, att denna inspektörsbefattning skulle bliva en bisyssla. Emellertid finnes inom Jämtlands län endast en yrkesbrandkår, i Östersund, där för uppdraget kvalificerat brandbefäl — d. v. s. brandbefäl med högre brandteknisk utbildning och erfarenhet i brandtjänst — är att söka. Det torde vara ovisst, huruvida staden skulle vara villig medgiva, att någon av dess kvalificerade brandbefäl finge vid sidan av sin egentliga tjänst åtaga sig ifrågavarande uppdrag, vilket givetvis kräver inspektionsresor i rätt stor omfattning. Då en särskild arbetskraft enbart för sagda uppdrag icke lärer kunna anställas med det föreslagna arvodet, kan det därför förväntas, att personfrågans lösning kommer att möta svårigheter. I varje fall bör den möjlighet, som av de sakkunniga antytts, lämnas öppen, nämligen att länsstyrelsen får befogenhet att till kommun, som ställer brandchef eller vice brandchef till förfogande för länsbrandinspektörsbefattningen, härför utgiva kompensation i form av bidrag till ersättningsbefäl.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län ifrågasätter, om icke det högsta arvode, som kunde utgå till länsbrandinspektör, borde höjas till åtminstone 3,000 kronor per år. Eventuellt kunde arvodets storlek avpassas med hänsyn till antal handlagda ärenden per år eller liknande grund. Även *landsbygdens ömsesidiga brandförsäkringsbolags förening* och *brandstyrelsen i Falköping* föreslå, att arvodet höjes.

Länsstyrelsen i Malmöhus län yttrar:

Beträffande länsbrandinspektörens arbetsuppgifter skulle dessa såvitt länsstyrelsen kan finna komma att delvis sammanfalla med brandkonsulentens.

Denne verkställer nämligen inspektioner av de frivilliga brandkårerna och organiserar samverkan mellan olika kårer. Det är möjligt att förhållandena i detta hänseende äro andra inom övriga delar av riket. Den för Skåne anställde konsulenten, som är heltidsanställd, har under längre tid varit sysselsatt med planläggning av samverkan mellan de olika brandkårerna. Det vore olämpligt att överflytta detta arbete å annan befattningshavare. Det har hittills visat sig möjligt att jämväl anlita konsulenten för särskilda uppdrag t. ex. för inspektion av ålderdomshem. Länsstyrelsen har emellertid icke något att erinra mot förslaget att skapa en särskild sakkunnigbefattning för länsstyrelsens räkning. Det vore dock för länets vidkommande icke lyckligt om de i motiven angivna principerna för uppdelning av konsulentens och inspektörens arbetsuppgifter skulle fastställas. I fråga om anvisningen att som inspektör använda brandchefen i residensstaden bör framhållas, att brandcheferna i de större städerna för närvarande torde vara fullt upptagna med uppgifter å luftskyddets område. Vad angår övande av brandkårer torde detta i fortsättningen såsom hittills kunna ske genom att befälet beredes tillfälle till någon kortare tids utbildning hos en större stad och genom att kurser anordnas för motorskötare. Manskapet torde kunna övas av det egna befälet.

Länsstyrelserna i Gävleborgs och *Kalmar län* samt *brandkonsulenten i Kopparbergs län* ifrågasätta, huruvida ej den föreslagna länsbrandinspektörsbefattningen och konsulentbefattningen kunde förenas.

Skogsstyrelsen meddelar, att de föreslagna brandinspektörstjänsterna i länen i regel tillstyrkts av skogsvårdsstyrelserna. Skogsvårdsstyrelsen i Stockholms län hade betonat vikten av att särskilda länsinspektörer tillsattes för skogsbrandförsvaret, för att icke detta skulle skjutas i bakgrunden genom den nya samorganisationen. Endast skogsvårdsstyrelsen i Västmanlands län hade ifrågasatt, om icke inrättandet av dubbla inspektörsbefattningar innebure en överorganisation. Vid tillsättandet av länsbrandinspektörerna borde i stället beaktas deras kompetens att jämväl organisera och leda skogsbrandförsvaret inom länet. För egen del anför skogsstyrelsen, att det borde vara regel, att länsstyrelserna biträddes av en länsinspektör för skogsbrandförsvaret. Dispens från en sådan regel skulle dock kunna medgivas.

Skogsbrandskyddskommittén framhåller, att länsinspektörer för skogsbrandförsvaret borde obligatoriskt tillsättas i varje län.

I ett flertal yttranden betonas vikten av samarbete mellan länsinspektörerna och de frivilliga organisationerna på brandväsendets område.

Departementschefen.

En effektivisering av brandförsvaret kräver enligt utredningens mening att tillgång beredes länsstyrelserna till statligt avlönade, brandtekniskt sakkunniga biträden. Utredningen föreslår därför, att särskilda länsbrandinspektörstjänster inrättas. Utredningen har därvid förutsatt, att de redan verksamma länsbrandkonsulenterna, som avlönas av länsbrandkårsförbunden, alltjämt skulle utöva sin verksamhet. Länsbrandinspektörerna skulle hava allmän översyn över brandförsvaret inom länet, under det att länsbrandkonsulenterna skulle handhava mera rutinmässiga uppgifter såsom att bilda och öva brandkårer etc. Vidare skulle de särskilda inspektörerna för skogs-

brandväsendet — läns- och distriktsskogsbrandcheferna — åtminstone tills vidare bibehållas.

Enligt förslagen till brandlag och brandstadga komma länsstyrelserna att erhålla en central ställning på brandförsvarets område. Det torde helt visst i största omfattning komma att bero på länsstyrelsernas insatser, om den föreslagna nya brandorganisationen skall kunna bliva till avsett gagn för rikets brandförsvar. Med hänsyn härtill synes det angeläget, att länsstyrelserna erhålla tillgång till statligt avlönade biträden i frågor, som röra brandförsvaret.

Den av utredningen föreslagna organisationsformen avser att tillgodose detta önskemål utan att motverka de frivilliga insatser, som göras av länsbrandkårsförbunden och deras konsulenter. Enligt min mening skulle emellertid en större smidighet hos organisationen vara till fördel. I regel skulle enligt förslaget i länen finnas både länsbrandinspektör, länsinspektör för skogsbrandförsvaret och länsbrandkonsulent. Även om det är sannolikt, att samtliga dessa befattningshavare bliva erforderliga under den övergångstid, då den nya brandorganisationen skall genomföras, torde en minskning av antalet befattningshavare senare kunna genomföras. Då härtill kommer, att förhållandena äro olikartade i skilda län, synes det icke vara lämpligt att organisationen genom särskilt lagstadgande fastlåses i en viss form. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter omständigheterna besluta, i vilken utsträckning och på vad sätt brandtekniskt sakkunniga biträden skola ställas till länsstyrelsernas förfogande. För detta ändamål böra särskilda medel anvisas. Jag skall i annat sammanhang återkomma till denna anslagsfråga.

3 §.

I denna paragraf behandlas kommuns skyldighet att upprätta och underhålla brandstyrka.

Gällande bestämmelser. I 5 § gällande brandstadga föreskrives, att i varje stad skall finnas en brandstyrka av sådan omfattning, att stadens trygghet mot skada av brand kan anses tillfredsställande. Brandstyrka skall som regel vara sammansatt dels av avlönad personal och dels av personal, som inträder på grund av medborgerlig plikt. Avlönad brandstyrka betecknas i gällande brandstadga såsom yrkesbrandkår, när medlemmarna äro anställda med skyldighet att för avtalad tid odelat ägna sig åt brandtjänsten samt som borgarbrandkår, när medlemmarna äro för avtalad tid förbundna att, vid sidan av sin borgerliga sysselsättning, ägna viss tid åt brandtjänst. Den på tjänsteplikt grundade brandstyrkan benämnes allmän brandkår. Där avlönad brandstyrka finnes av sådan storlek, att stadens trygghet mot skada av brand kan anses tillfredsställande, äger länsstyrelsen på därom gjord framställning medgiva, att allmän brandkår ej skall upprättas. Likaledes må i stad, där så kallad frivillig brandkår finnes, denna kunna efter länsstyrelsens beprövande helt eller delvis ersätta annan brandstyrka. Någon definition av begreppet frivillig brandkår har icke upptagits i gällande brandstadga. Med

avseende å landsbygden stadgas i 28 § gällande brandstadga, att kommun (där stadgans avdelning II är gällande) skall upprätthålla en brandstyrka av tillfredsställande storlek och sammansättning. I samma paragraf givas även regler om tjänsteplikt.

I skogsbrandlagen finnas inga andra regler om brandstyrka än de i 17 § första stycket upptagna föreskrifterna om tjänsteplikt.

Utredningen. I förevarande fråga anför brandförsvarsutredningen bland annat följande:

I 3 § förslaget till brandlag upptagas bestämmelser om de brandstyrkor, som skola finnas i varje kommun. Regler om tjänsteplikt givas i 10 § av förslaget. Beträffande innehållet i denna paragraf må nu endast förutskickas, att av de tjänstepliktiga kan uttagas ett mindre antal lämpliga personer att bilda en reservstyrka. Medlemmarna av styrkan skulle icke erhålla ersättning för övning men väl för arbetet i samband med utryckning (jfr 6 § första stycket i förslaget).

Huvudregeln i 3 § har upptagits i 1 mom. första stycket och innehåller, att i varje kommun skall finnas en brandstyrka av betryggande storlek och sammansättning. I 1 mom. andra och tredje styckena preciseras huvudregeln närmare.

Enligt andra stycket skola i stad finnas yrkesbrandkår eller borgarbrandkår eller båda dessa slag av kårer samt reservstyrka. Reservstyrka är sålunda enligt förslaget obligatorisk. Grunden härtill är att även en slagkraftig yrkes- eller borgarbrandkår under påfrestande förhållanden kan behöva tillgång till reservpersonal. Reservstyrkan äger även betydelse med hänsyn till beredskapen för krig. Naturligtvis innefattar lagen icke hinder för att i staden även finnes frivillig brandkår. Det kan sålunda stundom vara lämpligt, att en redan organiserad frivillig brandkår uttages till reservstyrka. Med stad likställes enligt 17 § i förslaget köping samt, därest länsstyrelsen så förordnar genom beslut, som skall underställas Konungens prövning, även annan tätare befolkad ort. Meddelas sådant beslut skall samhället jämlikt 87 § lagen om kommunalstyrelse å landet utgöra ett municipalsamhälle.

I annan kommun än stad, köping eller sådant municipalsamhälle, som nyss berörts, skola enligt 3 § 1 mom. tredje stycket i förslaget finnas borgarbrandkår eller sådan frivillig brandkår, som enligt avtal är skyldig att verkställa brandsläckning inom kommunen, eller båda dessa slag av kårer, samt reservstyrka. Ordalydelsen i detta stycke bör enligt utredningens mening icke utgöra hinder för landskommun att, om så skulle befinnas lämpligt, upprätta yrkesbrandkår i stället för till exempel borgarbrandkår.

Därest kommun träffar avtal om släckningshjälp från kommunal eller frivillig brandkår i annan kommun, kan kommunen erhålla befrielse från den i 1 mom. första stycket stadgade förpliktelsen att det i kommunen skall finnas brandstyrka av betryggande storlek och sammansättning. Sådan befrielse är dock beroende av länsstyrelsens godkännande. Härom stadgas i 1 mom. fjärde stycket i förslaget. Vid länsstyrelsens prövning synes böra uppmärksammas, att avtal, varom nu är fråga, icke bör godkännas om detsamma innehåller förbehåll, som kan innebära risk för att hjälp under vissa förhållanden icke skulle givas.

I fråga om 2 mom. anför utredningen bland annat, att de i detta moment upptagna definitionerna på olika slag av brandstyrkor utformats i anslutning till allmänt språkbruk.

Yttranden. *Styrelsen för statens brandskola* anför:

Möjligheterna att i vissa städer alltjämt behålla frivilliga brandkårer skulle otvivelaktigt stärka den frivilliga brandkårsrörelsen, vilken är värdefull såväl ur ekonomisk synpunkt som med hänsyn till samhällsanda. I de krigförande länderna har den stora betydelsen av en stark frivillig brandkårsrörelse i flera fall tydligt framträtt. Viljan till frivilligt samhällsskydd bör med alla medel understödjas. Dess moraliska värde kan knappast överskattas. Skäl synas därför föreligga, att i vissa fall med länsstyrelsens tillstånd och efter riksbrandinspektörens hörande i stad tillåta frivillig brandkår.

Motsvarande synpunkt anföres av *länsstyrelsen i Malmöhus län.*

Stockholms stads gatunämnd anför i anslutning till ett yttrande av *t. f. brandchefen i Stockholm* följande:

En reservstyrka, organiserad på sätt förslaget till brandlag angiver, kan, enligt vad nämnden håller före, i fredstid icke anses behövlig i Stockholm och andra städer med yrkesbrandkårer av betryggande storlek och skulle i krigsfall icke heller utgöra en tillräckligt fast grundval för då behövlig rekrytering av brandpersonalen. Erfarenheterna under nuvarande beredskapstid ha visat, att det även utan tillgång till reservstyrka i föreslagen form varit möjligt att genomföra erforderliga utvidgningar av yrkesbrandkåren, och även för krigsfall räknar man med att en med hjälp av brandelever, hjälpbrandmän och framför allt värnpliktiga civilarbetare utbyggd brandkår skall, i samarbete med luftskyddets olika organisationer, vara tillfyllest. Den i luftskyddsförfattningarna stadgade tjänsteplikten torde följaktligen även i krigsfall göra den föreslagna reservstyrkan överflödig.

Svenska brandskyddsföreningen och *svenska brandkårernas riksförbund* ha i sitt gemensamma uttalande anfört, att det borde i lagen angivas, att frivillig brandkår, som ersätter borgarbrandkår, skulle hava samma skyldighet som borgarbrandkår att verkställa brandsläckning icke blott inom utan även utom egen kommuns område.

Samma synpunkt anföres av *brandkonsulenten i Kalmar län* och *länsskogsbrandchefen i Älvsborgs län.*

Departementschefen.

I 3 § i utredningens förslag ha upptagits regler om kommuns skyldighet att upprätta och underhålla brandstyrka. Genom föreskrifterna i denna paragraf avses att fastställa en minimigräns för eldsläckningsväsendets personalorganisation. Det skulle sedan ankomma på tillsynsmyndigheterna — och då närmast länsstyrelserna — att tillse, att brandstyrkan i varje särskilt fall är av betryggande storlek och sammansättning.

Utredningens förslag torde i allt väsentligt icke giva anledning till erinran. Då det emellertid, såsom i vissa yttranden framhållits, stundom kan synas tillräckligt att i stad, köping eller municipalsamhälle finnes allenast frivillig brandkår, torde i lagen böra upptagas stadgande om att länsstyrelse äger giva tillstånd därtill. Vidare torde med hänsyn till vikten av ömsesidig eldsläckningshjälp böra i lagen angivas, att frivillig brandkår skall kunna ersätta annan kår endast om den frivilliga kåren genom avtal förbundit sig icke blott att verkställa brandsläckning inom kommunen utan även att lämna annan kommun eldsläckningshjälp.

Reservstyrka torde, såsom av utredningen föreslagits, böra finnas i alla kommuner. I det av Stockholms stads gatunämnd angivna fallet böra t. ex. hjälpbrandmännen uttagas att bilda reservstyrka.

4 §.

I 6 § gällande brandstadga föreskrives, att närmaste inseendet över stadens brandväsen utövas av en för sådant ändamål utsedd brandchef. För att vid brandchefens frånvaro inträda i hans ställe skall finnas en vice brandchef. Motsvarande bestämmelser gälla även för landsbygden jämlikt 29 § första och andra styckena samma stadga. I 9 § skogseldslagen föreskrives att för varje brandrote skola finnas en brandfogde och en vice brandfogde.

I motiven till 4 § anför utredningen bland annat:

I 4 § första stycket första punkten i förslaget stadgas, att i varje kommun skola finnas brandchef, som handhar den närmaste ledningen av kommunens brandförsvar, samt en eller flera vice brandchefer, som hava att biträda brandchefen och vid förfall för denne träda i hans ställe. Möjlighet att tillsätta flera vice brandchefer torde finnas redan enligt gällande bestämmelser, men utredningen har ansett det lämpligt att denna möjlighet framhålles i lagen. Särskilt inom kommuner, där befattningarna som brandchef och vice brandchef ha karaktären av kommunala förtroendeuppdrag, torde det vara lämpligt att tillsätta flera vice brandchefer, enär det måste krävas att någon av brandchefen eller hans ställföreträdare alltid uppehåller sig å lätt tillgänglig plats inom kommunen, ett krav som stundom visar sig vara svårt att uppfylla, då endast en vice brandchef blivit tillsatt. Det ankommer på den tillsättande myndigheten att avgöra, om flera vice brandchefer skola utses. Utses mera än en vice brandchef, skall jämlikt 4 § tredje stycket i samband med tillsättandet den ordning angivas, i vilken de vid förfall skola träda i brandchefens ställe.

Vad sålunda anförts om förordnande av flera vice brandchefer gäller, framhåller utredningen, på motsvarande sätt även frågan om förordnande av flera vice brandfogdar. Utredningen fortsätter:

I 4 § första stycket andra punkten har upptagits en föreskrift att i stad skall utom brandchef och vice brandchef finnas övrigt brandbefäl i mån av behov. I anslutning härtill må framhållas, att utredningen i såväl författningstext som motiv använt termen brandbefäl i annan mening än gällande brandstadga. Denna stadga skiljer på brandbefäl och brandunderbefäl (se 4 § 2 mom. fjärde punkten). Med hänsyn till att brandunderbefälet (brandmästare och brandförmän) numera i genomsnitt äger större kompetens än tidigare har utredningen, med tillmötesgående av önskemål från dessa befattningshavare, betecknat såväl brandbefäl som brandunderbefäl — uttrycken tagna i gällande brandstadgas mening — såsom brandbefäl.

Motiven till 4 § andra stycket ha återgivits vid behandlingen av 1 §.

Departementschefen. Mot första, tredje och fjärde styckena i utredningens förslag till lydelse av 4 § synes i allt väsentligt anledning ej finnas till erinran. Termen brandbefäl torde lämpligen kunna användas i den av utredningen föreslagna innebörden.

Andra stycket av förevarande paragraf har behandlats vid 1 §, och dess lydelse torde böra jämkas i enlighet med vad därvid anförts.

5 §.

I denna paragraf upptagas regler om tillsättande av brandchef, vice brandchef, brandfogde och vice brandfogde.

Gällande bestämmelser m. m. Under förarbetena till brandstadgan och skogseldslagen voro dessa frågor föremål för stor uppmärksamhet. Med avseende å frågan om tillsättning av brandchef och vice brandchef må nämnas, att de sakkunniga, som verkställde förarbeten till gällande brandstadga (brandskyddskommissionen) föreslogo, att brandchef och vice brandchef skulle utses av ortens beslutande myndighet (stadsfullmäktige, kommunalfullmäktige etc.). Mot detta förslag anförde föredragande departementschefen vid ärendets föredragning i statsrådet (se proposition nr 123 till 1923 års riksdag sid. 28, jfr sid. 36), att erfarenheten givit vid handen att, då den beslutande myndigheten skulle tillsätta en befattningshavare i kommunens tjänst, för frågans avgörande främmande synpunkter ofta bleve bestämmande. Detta syntes, fortsatte departementschefen, vara att i mindre grad befara, om den förvaltande myndigheten (brandstyrelsen, kommunalnämnden etc.) hade avgörandet i sin hand. Med anledning av vad sålunda anförts föreslogs i nyssnämnda proposition, att brandchef och vice brandchef skulle tillsättas av den förvaltande myndigheten. Vid behandlingen av denna fråga yttrade första lagutskottet (utlåtande nr 21 till 1923 års riksdag sid. 9, jfr sid. 15 f.), att utskottet i likhet med departementschefen ansåge lämpligast, att den beslutande myndigheten icke finge någon befattning med brandbefälets tillsättande. Till vad departementschefen härom anfört komme, att den beslutande myndigheten, som i regel bestode av ett stort antal ledamöter, knappast kunde antagas hava samma möjlighet att ingående och allsidigt bedöma lämpligheten hos olika sökande som den förvaltande myndigheten. Den sistnämnda måste nämligen förutsättas besitta särskild sakkunskap på brandväsendets område och bure dessutom det direkta ansvaret för brandväsendets handhavande inom kommunen. Utskottet tillstyrkte därför Kungl. Maj:ts förslag i denna del. Riksdagen godkände den av utskottet uttalade meningen.

I överensstämmelse härmed föreskrevs i 4 § 2 mom. fjärde punkten samt 29 § tredje stycket gällande brandstadga, att brandchef och vice brandchef skola tillsättas av den myndighet, som förvaltar brandväsendets angelägenheter. Tjänsterna tillsättas i stad och likställda samhällen för den tid och på de villkor, stadsfullmäktige besluta (7 §), samt å landsbygden för den tid, som i brandordningen bestämmes (29 §).

Vidare stadgades i 7 § att, vad angår stad och likställda samhällen, tillsättande av brandchef och vice brandchef skall, för att vara giltigt, fastställas av länsstyrelsen, som har att pröva den tillsattes lämplighet för befattningen.

För de olika synpunkter, som anförts med avseende å tillsättningen av brandfogde och vice brandfogde, må hänvisas till utredningens betänkande

sid. 75—77. Enligt 9 § skogseldslagen skola brandfogde och vice brandfogde väljas för en tid av fyra år av dem, som utöva brandrotens beslutanderätt. Då brandfogde eller vice brandfogde valts, skall länsstyrelsen genast underrättas, och ankommer det på länsstyrelsen att pröva den valdes lämplighet för uppdraget. Den valde skall av länsstyrelsen förordnas, där ej särskilda skäl annat föranleda. Består brandroten av två eller flera kommuner och enas kommunerna ej i valet av brandfogde eller vice brandfogde, skall en av de valda av länsstyrelsen förordnas, där ej särskilda skäl annat föranleda. I paragrafen stadgas vidare, att endast följande personer må avsäga sig uppdrag att vara brandfogde eller vice brandfogde, nämligen: a) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget; b) den som uppnått sextio års ålder; c) den som eljest uppgiver hinder, vilket godkännes av brandroten; eller d) den som de fyra senaste åren tjänstgjort såsom brandfogde eller vice brandfogde. Befinnes brandfogde eller vice brandfogde under tjänstgöringstidens lopp icke vidare vara för befattningen lämplig, äger länsstyrelsen skilja honom från densamma. Vid uppkommen ledighet äger länsstyrelsen förordna lämplig person att uppehålla befattningen, intill dess densamma blivit i föreskriven ordning tillsatt.

Utredningen. Brandförsvarsutredningen anför om tillsättande av ifrågavarande befälsposter bland annat följande:

Brandchef och vice brandchef tillsättas nu av den kommunala myndighet, som förvaltar brandförsvarets angelägenheter. Anledning torde saknas att på denna punkt verkställa ändring. Större tveksamhet kan emellertid möta såvitt angår föreskriften, att tillsättning av brandchef och vice brandchef i stad skall fastställas av länsstyrelsen, som har att pröva den tillsattes lämplighet för befattningen. Denna föreskrift har tillkommit såsom en ersättning för vissa av brandskyddskommissionen föreslagna kompetensföreskrifter. Därest, såsom brandförsvarsutredningen nu föreslår, kompetensföreskrifter bli införda (se 4 § sista stycket förslaget till brandlag samt 7 och 30 §§ förslaget till brandstadga), kommer denna länsstyrelsens lämplighetsprövning icke att äga samma betydelse som tidigare. Det kunde därför ifrågasättas, att länsstyrelsens befattning med tillsättning av brandchef och vice brandchef i stad skulle upphöra.

Enligt utredningens mening bör emellertid en sådan ordning icke väljas. Brandförsvaret är visserligen en kommunal angelägenhet, men med hänsyn till att länsstyrelsen har att öva tillsyn därå, synes länsstyrelsen böra äga inflytande på den för brandförsvarets effektivitet så viktiga frågan vilka personer, som skola handhava den närmaste ledningen av brandförsvaret i kommunerna. Med hänsyn härtill föreslår utredningen, att brandchef och vice brandchef — såväl i stad som å landet — skola, liksom för närvarande, utses av den förvaltande myndigheten, samt att myndighetens beslut skall underställas länsstyrelsen. Därest länsstyrelsen finner den utsedde lämplig för sitt uppdrag och icke särskilda skäl annat föranleda, skall den utsedde av länsstyrelsen förordnas.

I fråga om tillsättning av brandfogde och vice brandfogde torde böra gälla samma regler som i fråga om tillsättning av brandchef och vice brandchef. Detta skulle i jämförelse med vad som nu gäller innebära huvudsakligen den skillnaden, att rätten att utse brandfogde och vice brandfogde överflyttades

från kommunens beslutande myndighet till den myndighet, som förvaltar brandförsvarets angelägenheter.

Under utredningens arbete ha önskemål framställts, att brandpersonalen med avseende å tillsättning, avlöningsförmåner m. m. skulle erhålla en ställning motsvarande vad som fallet är för polispersonalen. Tillsättning skulle sålunda åtminstone beträffande högre befattningshavare verkställas av länsstyrelsen, i lagen skulle upptagas regler om ordinarie tjänster, rätt till pension m. m. Vid övervägande av denna fråga har utredningen funnit, att de skäl, som medfört att polispersonalen erhållit en särställning bland kommunala tjänstemän, icke kunna anses vara tillämpliga i vad avser brandpersonalen. Det förefaller rimligare att likställa brandpersonalen med kommunala tjänstemän i allmänhet (brandchefens ställning kan jämföras med stadsarkitektens, stadsingenjörens eller byggnadschefens o. s. v.). Det måste också anses vara ett viktigt intresse att den kommunala självbestämmanderätten så vitt möjligt lämnas okränkt. Med hänsyn härtill har utredningen icke ansett sig kunna tillmötesgå de angivna önskemålen i annan mån än vad som framgår av 5 § 1 mom. förslaget till brandlag.

Yttranden. *Svenska stadsförbundets styrelse* motsätter sig utredningens förslag om underställning av de kommunala tillsättningsbesluten m. m. och yttrar härutinnan:

Utredningen framhåller, att brandförsvaret visserligen är en kommunal angelägenhet men att det tillkommer länsstyrelsen »öva tillsyn därå» och att länsstyrelsen därför också borde få inflytande på den för brandförsvarets effektivitet så viktiga frågan om den närmaste ledningen av brandväsendet. Skälet förefaller knappast övertygande. Länsstyrelsen »övar tillsyn» också över t. ex. fattigvården (fattigvårdslagen 43 §) och över städernas stadsplane- och byggnadsväsen (byggnadsstadgans 124 §) utan att krav veterligen framkommit på någon rätt för länsstyrelsen att fastställa val av t. ex. fattigvårdssysloman eller stadsarkitekt. När de sakkunniga senare i betänkandet med allt fog avvisa tanken på att i anställningshänseende likställa brandpersonalen med polispersonalen, jämföra de själva brandchefens ställning med bl. a. stadsarkitektens. I full anslutning till utredningens i samband därmed anförda synpunkter vill styrelsen bestämt avstyrka förslaget om underställning av beslut om antagande av brandchef, vice brandchef, brandfogde och vice brandfogde. Av samma skäl kan styrelsen icke heller finna det riktigt, att länsstyrelsen skulle äga skilja olämpligt brandbefäl från tjänsten. Bland kommunens tjänstemän, till vilka här ifrågavarande befattningshavare hänförts, torde i många fall finnas chefstjänstemän, vilkas betydelse ur allmänna synpunkter kunna väl ställas i paritet med brandväsendets utan att motsvarande bestämmelser om avskedande på grund av olämplighet förutsatts.

Länsstyrelsen i Jämtlands län tillstyrker däremot utredningens förslag med följande motivering:

Mot den föreslagna formen för tillsättandet av brandchef, vice brandchef, brandfogde och vice brandfogde har magistraten i Östersund framställt erinran, enär enligt magistratens förmenande ett dylikt förfarande skulle innefatta ett bestämt avsteg från vad som hittills gällt vid tillsättande av kommunala tjänster och innebära en beskärning av kommunernas självbestämningsrätt. Länsstyrelsen kan ej dela denna magistratens uppfattning. Enligt 2 § i förslaget till brandlag skall länsstyrelsen vaka över att brandförsvaret är tillfredsställande ordnat. I och med att detta ansvar lägges på länsstyrelsen, måste länsstyrelsen jämväl tillerkännas befogenhet att pröva de ifrågavarande befattningshavarnas lämplighet.

Styrelsen för svenska landskommunernas förbund har beträffande frågan, vilket kommunalt organ som skall meddela tillsättningsbeslut, yttrat bland annat:

Hittills har ju varit brukligt, att förtroendemän och de mera betydelsefulla befattningarna inom landskommunen tillsättas genom val å kommunalstämma eller av kommunalfullmäktige, men enligt det föreliggande förslaget är det meningen, att brandchefen och vice brandchefen skola utses av det verkställande organ, som handhar brandförsvaret. Såvitt styrelsen kan finna, måste kommunens beslutande församling anses kvalificerad att välja brandbefäl lika väl som ordförande i kommunalnämnd och fattigvårdsstyrelse eller kommunalkamrer. Det kan enligt styrelsens mening sättas ifråga, huruvida man bör genom bestämmelser av förevarande art i viss mån sönderbryta systemet för vår kommunala organisation, enligt vilken förvaltningsorganen anförtrotts den verkställande myndigheten, under det att beslutanderätten, däri inbegripet rätten att välja förtroendemän och tillsätta mera betydelsefulla kommunala tjänstemän, såvitt landskommunerna angår, förbehållits kommunalstämma eller kommunalfullmäktige.

Länsstyrelsen i Uppsala län föreslår, att i 5 § skulle tilläggas att, om inom kommunen funnes frivillig brandkår, dess chef borde utses till brandchef samt till vice brandchef annan chef för frivillig brandkår inom kommunen eller ställföreträdare för sådan chef.

Vissa erinringar ha även framställts mot de i 2 mom. i förslaget upptagna avsägelsegrunderna.

Departementschefen. Enligt utredningens förslag skola brandchef, vice brandchef, brandfogde och vice brandfogde tillsättas av kommunens förvaltande myndighet (brandstyrelse, kommunalnämnd) och icke av dess beslutande myndighet (stadsfullmäktige, kommunalfullmäktige).

I det föregående har angivits, att under förarbetena till nu gällande brandstadga åtskilliga skäl framförts mot tanken, att brandchef och vice brandchef skulle utses av den beslutande myndigheten. Sålunda har gjorts gällande, att för frågans avgörande främmande synpunkter ofta bleve bestämmande, då den beslutande myndigheten skulle tillsätta en befattningshavare i kommunens tjänst. Den beslutande myndigheten, som i regel består av ett stort antal ledamöter, har ansetts knappast äga samma möjlighet att ingående och allsidigt bedöma lämpligheten hos olika sökande som den förvaltande myndigheten, vilken förutsättes besitta särskild sakkunskap på brandväsendets område.

De sålunda framförda skälen synas mig icke vara bärande. Risken för att främmande synpunkter få inverka på frågan blir enligt min mening icke större, om tillsättandet anförtros åt den beslutande myndigheten. Icke minst torde den offentlighet, varunder beredning och beslut i sådant fall komma att äga rum, giva bättre garantier för en allsidig behandling av frågan än om avgörandet förbehålles den slutna krets, som den förvaltande myndigheten utgör. Det kan heller icke förutsättas, att den förvaltande myndigheten alltid besitter särskild sakkunskap på brandväsendets område. Framhållas må, att enligt nu gällande stadganden tillsättning av brandfogde och vice brandfogde för skogsbrandförsvaret ankommer på den beslutande

myndigheten samt att, såvitt jag har mig bekant, denna anordning fungerat väl. Med hänsyn till vad nu anförts samt i övrigt till de synpunkter, som i detta hänseende framhållits av styrelsen för svenska landskommunernas förbund, vill jag förorda, att brandchef och vice brandchef tillsättas av kommunens beslutande myndighet. Med denna ståndpunkt anser jag självfallet anledning icke finnas att beträffande tillsättning av brandfogde och vice brandfogde frångå gällande ordning. Den beslutande myndigheten bör emellertid äga möjlighet att, om så befinnes lämpligt, delegera sin nu avhandlade befogenhet till den förvaltande myndigheten.

Mot utredningens förslag i övrigt har jag — bortsett från den ändring av termen brandfogde till skogsbrandfogde, som här och i övrigt i lagförslaget synts mig böra genomföras — icke funnit anledning till erinran. Det torde sålunda icke vara opåkallat, att länsstyrelsen erhåller det inflytande på personvalet vid tillsättning av de högsta befälsposterna inom det kommunala brandförsvaret, som skulle följa av det av utredningen föreslagna underställningsförfarandet. Denna ordning är redan gällande såväl beträffande brandchef och vice brandchef i stad och därmed jämställda samhällen som beträffande brandfogde och vice brandfogde.

6 §.

Denna paragraf upptager bestämmelser rörande kommuns skyldighet att avlöna viss brandpersonal m. m. Gällande brandstadga behandlar denna fråga endast så till vida, att i 5 § stadgas, att brandstyrka i stad med visst undantag skall åtminstone delvis utgöras av avlönad personal.

Under förarbetena till skogseldslagen var frågan, huruvida brandfogde och vice brandfogde skulle vara berättigade att erhålla arvode, föremål för livlig uppmärksamhet. För redogörelse härom torde få hänvisas till utredningens betänkande sid. 79—81. I 11 § skogseldslagen stadgas, att brandfogde och vice brandfogde med avseende å rätt till gottgörelse i anledning av sitt uppdrag äro likställda med vald ledamot av kommunal nämnd, som utsetts till ordförande, dock att i fråga om ersättning för deltagande i eller annan verksamhet för släckning av skogseld särskilda bestämmelser gälla.

Utredningen. I motiven till 6 § anföres bland annat följande:

För brandförsvarets effektivitet är det av synnerlig vikt att brandpersonalen erhåller skälig gottgörelse för sitt arbete. Med hänsyn härtill böra enligt utredningens mening regler härom intagas i lagen.

I 6 § första stycket stadgas sålunda, att kommun är pliktig att skäligen avlöna brandchef och vice brandchef samt övrig personal tillhörande yrkesbrandkår eller borgarbrandkår utom sådan till borgarbrandkår hörande personal, som förbundit sig till tjänstgöring utan ersättning. I fråga om personal tillhörande reservstyrka har föreskrivits, att skälig ersättning skall av kommunen utbetalas för deltagande i brandsläckning och därmed sammanhängande arbeten. För övningar skall enligt utredningens förslag ersättning icke utgå till medlem av reservstyrka.

Enligt 11 § skogseldslagen äger brandrote rätt men icke skyldighet att avlöna brandfogde och vice brandfogde. Denna ordning har, enligt vad vunna erfarenheter bestyrka, icke varit gagnelig för skogsbrandförsvaret. Ofta ha de till uppdraget som brandfogde eller vice brandfogde mest lämpade personer-

na icke velat ställa sig till förfogande, enär arvode icke utgått eller varit för lågt. Med hänsyn härtill är det enligt utredningens mening ofrånkomligt att i lagen fastslås skyldighet för kommunerna att giva brandfogde och vice brandfogde skälig gottgörelse för det med uppdraget förenade arbetet. Gottgörelsen bör avse det med brandberedskapen förenade besväret, alltså organisation av skogsbrandväsendet, arbete med anskaffning och tillsyn av brandredskapen, skrivgöromål etc. För deltagande i släckningsarbete bör, liksom hittills, särskild ersättning kunna utgå av statsmedel.

Utredningen har icke ansett det nödvändigt att föreslå bestämmelse om att arvodesbeslut skola godkännas av länsstyrelsen. Risk att arvode skulle bestämmas till för högt belopp torde knappast förefinnas. Skulle arvode bestämmas till för lågt belopp, kan länsstyrelsen, som på grund av föreskriften i 6 § sista stycket får kännedom om beslutet, ingripa i den ordning, som är stadgad i 16 § av förslaget.

I de flesta skogsbrandordningar har, i överensstämmelse med vad som föreslås i den inom jordbruksdepartementet upprättade handledningen vid utarbetandet av skogsbrandordningar, upptagits en föreskrift att det skall åligga brandfogde och vice brandfogde att på kommunens bekostnad deltaga i de kurser i skogseldsläckning m. m., som kunna bliva anordnade för brandfogdar och vice brandfogdar. Då emellertid kommuner stundom vägrat att bekosta deltagandet i sådana kurser och stadgande saknas om skyldighet därtill, har det inträffat, att brandfogdar och vice brandfogdar icke haft den ekonomiska möjligheten att deltaga i kurser, som anordnats. Då en sådan ordning uppenbarligen icke är till gagn för skogsbrandförsvaret, bör enligt utredningens mening i brandlagen föreskrivas, att kommun är pliktig att giva brandfogde och vice brandfogde skälig gottgörelse för deltagande i utbildningskurser. Skyldigheten synes dock böra inskränkas till att gälla kurs, som anordnas inom länet. Med hänsyn till vad sålunda anförts har 6 § andra stycket sista punkten avfattats.

Yttranden. *Svenska stadsförbundets styrelse* anser, att utredningens förslag innefattar alltför långt gående ingrepp i den kommunala självbestämmanderätten. Styrelsen anför:

Ehuru utredningen avvisat tanken att jämställa brandpersonalen med polispersonalen och således förutsätta skälighetsprövning av lönerna, föreslås det att beslut om bl. a. avlöningen skall anmälas hos länsstyrelsen. Denna myndighet skulle då med utgångspunkt från sin allmänna uppsikt över brandväsendet kunna »förordna om rättelse» och därvid i sista hand förelägga lämpligt vite. Som redan framhållits äger länsstyrelsen också på andra områden »tillsyn» över olika grenar av kommunens förvaltning utan att detta ansetts böra medföra något intrång i kommunens rätt att självständigt ordna för respektive förvaltningsgren nödvändiga tjänstemäns avlöningsförhållanden. En statlig översyn över kommunalt avlöningsväsen med vitesföreläggande som yttersta remedium synes vara en föga rekommendabel nyhet.

När utredningen föreslagit så rigorösa former för statsuppsikten på nu avhandlade område, sammanhänger väl detta med, att utredningen framför allt funnit det nödvändigt att åstadkomma en högre standard på landsbygdens brandväsen och därför velat tillskapa möjligheter för ett noggrant övervakande av nyorganisationen där. För städernas del ligger frågan dock otvivelaktigt till på ett annat sätt. Den fast anställda personalen är där ingen nyhet och skulle denna finna sina löneförhållanden mindre tillfredsställande, torde dess organisationer och numera föreliggande förhandlingsmöjligheter erbjuda större garantier än en länsstyrelses vitesföreläggande. För stadssamhällenas del i vart fall torde ett effektivt brandförsvar icke vara beroende av något statligt inflytande på lönerna.

Styrelsen för svenska landskommunernas förbund anför i viss mån likartade synpunkter. Styrelsen yttrar:

Såvitt styrelsen kan finna, är det meningen, att brandchef och vice brandchef, som icke äro anställda vid yrkesbrandkår utan vilka på annat sätt leda kommunernas brandförsvar, skola vara att betrakta som kommunala förtroendemän i vanlig mening. Ett stöd härför utgör bland annat den omständigheten att de skola vara skyldiga åtaga sig uppdragen, och att avsägelserätt föreligger endast i de fall, då sådan rätt eljest förefinnes för kommunal förtroendeman. Likväl skola emellertid för brandbefälet icke gälla vanliga regler med avseende å arvode och ersättning, utan kommunen skall i förevarande fall vara, som det heter i förslaget, »pliktig att skäligen avlöna brandchef och vice brandchef». Uppdraget blir i detta fall principiellt avlönat med skäligt belopp, under det att beträffande förtroendeman i övrigt uppdraget ju anses vara principiellt oavlönat, ehuruväl kommunen äger att inom vissa gränser bevilja mindre arvode.

Som skäl för sin ståndpunkt i sistnämnda fråga anföra de sakkunniga, att det för brandförsvarets effektivitet är av synnerlig vikt att brandpersonalen erhåller skälig gottgörelse för sitt arbete. Styrelsen kan emellertid för sin del icke finna det mera angeläget att en brandchef i en mindre eller medelstor landskommun erhåller viss i sista hand av länsstyrelsen fixerad minimilön än att exempelvis den mera kvalificerade befattningen som ordförande eller kassör i kommunalnämnd, fattigvårdsstyrelse eller barnavårdsnämnd utrustas med förmånen av arvode. Man är i förevarande hänseende i färd med att, med vissa bestämmelser i kristidslagstiftningen som förebild, föra in något nytt i vår kommunalförvaltning, som kommer att vålla orättvisa och ojämnhet och därigenom viss olägenhet.

Byggnadsstyrelsen ifrågasätter, huruvida icke jämväl brandchef och vice brandchef vid borgarbrandkår borde av kommunen beredas skälig gottgörelse för den utbildning i skogsbrandsläckning, som för dem torde vara erforderlig. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* anför samma synpunkt beträffande brandchef och vice brandchef å landsbygden.

Departementschefen.

På sätt utredningen framhållit, är det för brandförsvarets effektivitet av vikt att brandpersonalen erhåller skälig gottgörelse för sitt arbete. I syfte att skapa garantier härför har utredningen föreslagit att tvingande regler i ämnet skulle upptagas i lagen. Utredningen har därvid icke gjort skillnad mellan befattningshavare, som äro yrkesmän, och befattningshavare, vilkas tjänster inom brandväsendet äro att betrakta som kommunala förtroendeposter.

Yrkespersonalen torde redan nu i allmänhet vara väl tillgodosedd i avlöningshänseende. För framförande av sina önskemål i avseende å löneförmåner har denna personal ett instrument i sina fackorganisationer. Med hänsyn härtill samt i övrigt till de skäl, som i frågan anförts av svenska stadsförbundets styrelse, synas yrkespersonalens avlöningsförhållanden icke böra upptagas till särskild reglering i lag.

Vad angår de befattningshavare, som äro att betrakta såsom kommunala förtroendemän, må till en början erinras, att enligt gällande skogsfeldslag brandrote äger rätt men icke skyldighet att avlöna brandfogde och vice brandfogde. Utredningen säger sig hava funnit, att denna ordning icke varit gagnelig för skogsbrandförsvaret och föreslår därför, att skyldighet skulle

fastslås för kommunerna att giva brandfogde och vice brandfogde skälig gottgörelse för det med uppdraget förenade arbetet. Den sålunda föreslagna bestämmelsen synes emellertid vara alltför vittgående. Det kan uppenbarligen ej sällan finnas fall, då det icke är erforderligt att bereda ersättning åt brandfogde och vice brandfogde och då ett stadgande om skyldighet härutinnan alltså är opåkallat. Ett godtagande av utredningens förslag skulle alltför mycket bryta mot principen att kommunala förtroendeuppdrag åtminstone som regel böra vara oavlönade. Den i skogseldslagen upptagna grundsatsen angående avlöning åt brandfogde och vice brandfogde synes därför även i fortsättningen böra uppehållas.

De synpunkter, som sålunda anförts beträffande brandfogde och vice brandfogde, gälla även brandchef och vice brandchef vid annan brandstyrka än yrkesbrandkår. Att i lagen giva särskilda bestämmelser om ersättning åt sådan till borgarbrandkår hörande personal, som icke förbundit sig till tjänstgöring utan ersättning, torde ej vara av nöden.

I fråga om personal tillhörande reservstyrka har utredningen föreslagit, att i lagen skulle intagas stadgande om att skälig ersättning skulle utgå för deltagande i brandsläckning och därmed sammanhängande arbeten. Då reservstyrkan kan rekryteras i kraft av regler om tjänsteplikt, synes anledning ej finnas till erinran mot detta förslag. De av utredningen föreslagna reglerna om ersättning åt brandfogde och vice brandfogde för deltagande i utbildningskurs i skogseldsläckning synas även vara ägnade att främja brandförsvaret. I ett par yttranden har föreslagits, att ersättning för deltagande i sådan utbildningskurs skulle utgå även till vissa brandchefer. Att så sker synes lämpligt, men det torde icke vara nödvändigt att genom särskilt stadgande förplikta kommunerna härtill.

I anslutning till vad jag sålunda anfört böra första och andra styckena i paragrafen omredigeras. Vid denna ståndpunkt torde tredje stycket kunna uteslutas.

7 §.

Denna paragraf upptager en allmän regel om kommuns skyldighet att anskaffa och underhålla materiel, byggnader och andra för kommunens brandförsvar behövliga anordningar samt att draga försorg om nödig vattentillgång för släckning av brand.

I 9 § 1 mom. och 30 § gällande brandstadga givas vissa, delvis tämligen detaljerade bestämmelser härom. I skogseldslagen saknas motsvarande föreskrifter.

Utredningen anför bland annat:

Principiellt böra de i 7 § behandlade skyldigheterna gälla även skogsbrandförsvaret, därvid dock brandtornen undantagits. Enligt gällande bestämmelser omhänderhavas bevakning och underhåll av de flesta i riksplanen upptagna brandtornen av skogsvårdsstyrelserna (skogsstyrelsen), vilka för detta arbete erhålla anslag från staten (för närmare uppgifter härom se t. ex. proposition nr 311 till 1941 års riksdag). Skäl synas icke föreligga att frångå denna ordning, särskilt med hänsyn därtill, att bevakningen från brandtorn mycket ofta är en angelägenhet, som är gemensam för flera kommuner. Det synes

även rimligt att staten svarar för kostnaden för de i riksplanen upptagna brandtornens underhåll och bemanning.

Yttranden. *Byggnadsstyrelsen* anför, att det vad beträffar landskommuner mången gång torde möta oöverstigliga hinder att draga försorg om nödig vattentillgång för släckning av brand. Styrelsen finner önskvärt, att bestämmelsen avfattas med hänsyn till detta förhållande.

Länsstyrelsen i Uppsala län framhåller, att det föreslagna stadgandet innefattar en väsentlig skärpning av föreskrifterna i 30 § i 1923 års brandstadga. Länsstyrelsen ifrågasätter, huruvida så långtgående åligganden för närvarande kunna anses påkallade eller lämpliga.

Länsstyrelsen i Västmanlands län anför:

I fråga om kommuns skyldighet att anskaffa och underhålla materiel, byggnader m. m. har undantag gjorts för brandtorn, som fortfarande, i den mån de ingå i riksplanen, föreslås skötta av skogsvårdsstyrelserna. Att skötsel och bevakning av dessa torn skall bekostas av statsmedel måste anses riktigt, då enligt länsstyrelsens egen erfarenhet en uppdelning på de kommuner, som hava nytta av tornet, icke kan genomföras. Länsstyrelsen ställer sig emellertid tveksam, huruvida skogsvårdsstyrelserna fortfarande böra handhava dessa angelägenheter. Det förefaller ligga närmare till hands att övervakningen anförtros åt länsstyrelsen såsom högsta statliga brandmyndighet i länet. Själva underhållet och bevakningen av dessa torn bör handhavas av den kommun, inom vilken tornet är beläget. Härför bör kommunen utfå ersättning av statsmedel.

Uttryckliga bestämmelser om dessa kommunens skyldigheter böra intagas i lagen.

Även *länsstyrelserna i Örebro* och *Värmlands län* anse, att länsstyrelserna böra handhava tillsynen över skogsbrandtornen. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* yttrar, att det torde förtjäna att tagas i övervägande, huruvida icke tillsynen över brandtornen borde flyttas till länsstyrelserna.

Skogsstyrelsen upplyser, att majoriteten av skogsvårdsstyrelserna i sina yttranden till skogsstyrelsen anslutit sig till samma mening.

Även *flera länsskogsbrandchefer* ha uttalat samma uppfattning.

Departementschefen.

För tillgodoseende av brandförsvaret synas kommunerna böra åläggas att i erforderlig omfattning anskaffa och underhålla materiel, byggnader och andra för kommunens brandförsvar behövliga anordningar ävensom att draga försorg om nödig vattentillgång för släckning av brand. Det är dock uppenbart, att kraven å kommunerna i detta hänseende icke få ställas alltför högt. Här är fråga om ett avvägningsproblem. De utgifter, som nedläggas å brandförsvaret, böra stå i rimligt förhållande till de värden, som skola skyddas, och till kommunens ekonomiska bärkraft. Vad angår anläggningar för tryggande av vattentillgången — branddammar och brandbrunnar — synes med hänsyn till därmed förbundna kostnader åläggande för kommun att utföra dylika anläggningar i regel icke böra meddelas där ej bidrag till anläggningskostnaden kan erhållas av staten eller från annat håll.

Med hänsyn till vad här anförts har jag ansett det böra i paragrafen utsägas, att vad däri är föreskrivet skall gälla allenast i den mån kommunen icke genom åtgärdernas vidtagande skulle åsamkas oskälig kostnad.

Såsom utredningen föreslagit, torde anskaffning, underhåll och bemanning av brandtorn icke vara angelägenheter, som böra handhavas och bekostas av kommunerna. Bevakning från brandtorn gynnar regelmässigt ett stort antal kommuner samtidigt, och det synes därför lämpligt, att de härmed förenade utgifterna liksom hittills bestridas av statsmedel. Jag skall senare återkomma till frågan om anvisande av medel härför. Spörsmålet, huruvida skogsvårdsstyrelserna (skogsstyrelsen) eller länsstyrelserna böra handhava tillsynen över skogsbrandtornen, torde i annat sammanhang få avgöras av Kungl. Maj:t.

8 §.

I 8 § upptages en allmän regel om att brandsyn skall hållas och sotning verkställas i varje kommun i enlighet med de föreskrifter, Konungen därom meddelar. Sådana föreskrifter ha upptagits i förslaget till brandstadga.

9 §.

I denna paragraf ha upptagits regler om skyldighet för kommun att i vissa fall giva annan kommun eldsläckningshjälp. Motsvarande bestämmelser finnas icke i gällande författningar.

Utredningen. I detta ämne anför brandförsvarsutredningen bland annat följande:

I praktiken har eldsläckningshjälp som regel givits i de fall, då sådan hjälp behövts. Icke sällan ha också avtal träffats om eldsläckningshjälp i händelse av brand. Vid enstaka tillfällen har emellertid inträffat, att en kommun av ett eller annat skäl icke velat bispringa en grannkommun, då brand i större omfattning härjat där. I andra fall ha uppställts så restriktiva förutsättningar för att lämna begärd hjälp att denna, om den utsänts, skulle blivit till ringa eller ingen nytta. Utredningen har med hänsyn härtill ansett riktigast, att det i lag fastslås skyldighet för kommunerna att lämna sådan hjälp. Nämnas kan, att regler i detta hänseende upptagits i Finlands år 1933 utfärdade brandlag (26—28 §§).

Huvudregeln i fråga om eldsläckningshjälp har av utredningen formulerats så, att om i en kommun uppstår brand av större omfattning eller fara för sådan brand är för handen, brandchefen äger påkalla eldsläckningshjälp från annan kommun. Sistnämnda kommun är då skyldig att giva eldsläckningshjälp i den utsträckning, som brandchefen i den hjälpande kommunen prövar möjlig utan att säkerheten i den egna kommunen äventyras. För kostnader, som kommun åsamkats i anledning av framställning om eldsläckningshjälp, är den hjälpsökande kommunen skyldig att utgiva skälig ersättning. Kunna kommunerna icke enas om ersättningens storlek, skall denna fastställas av länsstyrelsen i det län, där branden utbrutit. Lämpligen torde genom riksbrandinspektörens försorg en normaltaxa böra fastställas för beräkning av dessa ersättningar.

Att förfarandet vid hemställan om eldsläckningshjälp knutits till brandcheferna i de båda kommunerna och icke till någon annan instans (brandstyrelse eller dylikt) har sin grund bland annat däri, att förfarandet måste så utformas, att det medgiver största möjliga snabbhet. Det torde för övrigt icke vara möjligt för annan befattningshavare eller myndighet att bättre bedöma behovet av och möjligheten till hjälp än just brandchefen.

Paragrafen innebär till en början att brandchefen i den kommun, där branden härjar, äger en ovillkorlig rätt att, om omständigheterna enligt hans

förmenande så påkalla, framställa begäran om eldsläckningshjälp från annan kommun. Stundom lär ha inträffat att en brandchef icke vågat begära eldsläckningshjälp, enär han befarat, att den egna kommunen icke skulle vilja ikläda sig de kostnader, som härav skulle föranledas, vilket haft till följd att branden erhållit betydligt större omfattning än vad annars skulle ha blivit fallet. Med den föreslagna lydelsen av brandlagen skulle sådana betänkligheter knappast behöva uppstå. Stadgandet innebär vidare att den kommun, till vilken begäran om hjälp riktats, är ovillkorligen skyldig att lämna sådan hjälp inom ramen för vad den egna säkerheten kan anses medgiva. Brandchefen i den hjälpande kommunen äger sålunda icke pröva t. ex. frågan om branden är av sådan omfattning, att hjälp verkligen kräves, eller om avståndet till brandplatsen är alltför långt för att hjälp kan hinna anlända inom rimlig tid etc. Dessa bedömanden böra tillkomma brandchefen i den kommun, där branden pågår. Skulle den hjälpande brandchefen hava rätt att bedöma lämpligheten att sända hjälp ur andra synpunkter än frågan, vad den egna säkerheten kan medgiva, funnes risk att förfarandet bleve för omständligt, vilket kunde medföra, att syftet med den ömsesidiga hjälpen icke vunnes.

Yttranden. Bland de myndigheter, som i princip tillstyrka utredningens förslag, må nämnas *länsstyrelsen i Jämtlands län,* som emellertid därjämte anför:

Länsstyrelsen vill föreslå, att rätten för brandchef att påkalla hjälp från annan kommun utsträckes att omfatta även fall, då den egna brandkåren på grund av eldsläckning å annan ort, skada å brandmaterielen eller av annan orsak är urståndsatt att verkställa eldsläckning. Genom en sådan tilläggsbestämmelse till nämnda paragraf skulle de risker i olika avseenden, för vilka den hjälpgivande kommunen i förevarande fall alltid utsätter sig, bliva undanröjda.

Samma synpunkt anföres av *svenska brandskyddsföreningen, svenska brandkårernas riksförbund* och *landsbygdens ömsesidiga brandförsäkringsbolags förening.*

Länsstyrelsen i Östergötlands län ifrågasätter, om icke rätten att påkalla eldsläckningshjälp från annan kommun borde tilläggas även brandfogde i de fall, då denne förde befälet vid skogsbrand. Man kunde eljest befara, att omgången över brandchefen kunde fördröja hjälpen.

I samma riktning uttalar sig *länsstyrelsen i Uppsala län.*

Länsstyrelsen i Jönköpings län yttrar:

Brandchefens rekvisitionsrätt enligt 9 § synes endast gälla, då krigstillstånd icke är rådande, vilket framgår av ett utav 1941 års hemortsförsvarssakkunniga avgivet förslag till kungörelse om utövande under krig av vissa befogenheter i avseende å luftskydd, skogsbrandskydd och utrymning, vilket förslag länsstyrelsen i särskilt utlåtande tillstyrkt. Denna brist på överensstämmelse mellan freds- och krigsorganisationen anser länsstyrelsen böra undvikas, och detta kan ske genom att länsstyrelsen tillägges berörda rekvisitionsrätt. För att undvika omgång vid behov av skyndsam eldsläckningshjälp bör länsstyrelsen äga rätt att på förhand uppdraga åt brandchef respektive brandfogde att verkställa nödig rekvisition direkt hos vederbörande enligt en av länsstyrelsen uppgjord plan för den ömsesidiga eldsläckningshjälpen. Denna plan bör upprättas i samråd med försvarsområdesbefälhavaren, till vilken i händelse av krigstillstånd länsstyrelsens befogenhet att rekvirera eldsläckningshjälp övergår.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, Göteborgs stads drätselkammare och *svenska stadsförbundets styrelse* ha anfört, att kommun, som lämnar eldsläckningshjälp åt annan kommun, bör erhålla icke blott *skälig* utan *full* ersättning för alla kostnader, som därigenom åsamkas den hjälpande kommunen.

Länsstyrelsen i Malmöhus län befarar, att förslaget kunde leda till icke önskvärda konsekvenser. Länsstyrelsen yttrar:

Enligt förslaget skulle den kommun som erhållit eldsläckningshjälp från annan kommun utgiva ersättning till sistnämnda kommun för hjälpen. För länets vidkommande torde denna bestämmelse komma att föranleda att eldsläckningshjälp kommuner emellan blir mindre vanlig än som för närvarande är fallet. Kostnaderna för brandkårernas utryckning å landsbygden ersättas nämligen för närvarande oftast av försäkringsinrättningarna. Detta beror därpå, att brandstadgan är tillämplig endast inom ett fåtal kommuner och att således något kommunalt brandväsen i allmänhet icke finnes. Brandkårschefen har således för närvarande i allmänhet icke behövt taga hänsyn till den egna kommunens önskemål när det gällt att rekvirera släckningshjälp. I fortsättningen kan det tänkas att brandchefen erhåller anmärkning från vederbörande kommunala organ i fråga om den omfattning i vilken han rekvirerar eldsläckningshjälp från annan kommun. Detta kommer sannolikt att medföra, att brandchefen ofta avstår från dylik rekvisition. Länsstyrelsen har inhämtat, att man inom den frivilliga brandkårsrörelsen är mycket bekymrad inför denna konsekvens.

Av liknande skäl avstyrker *brandkonsulenten i Uppsala län,* att 9 § upphöjes till lag.

Svenska försäkringsbolags riksförbund anför:

Hittills hava brandförsäkringsbolagen, såväl de till riksförbundet anslutna som vissa läns- och häradsbolag, för att underlätta tillkallandet i förekommande fall av eldsläckningshjälp efter vissa grunder lämnat bidrag till de för eldsläckning på landsbygden anlitade brandkårerna. Riksförbundet utgår därför ifrån att, då fråga är om landsbygden, bidrag skola kunna påräknas från brandförsäkringsbolagens sida till ersättning för sådan eldsläckningshjälp, som förutsättes i förslaget.

Motsvarande synpunkt anföres av *brandförsvarskommittén.*

Departementschefen. Att regler om eldsläckningshjälp upptagas i lagen synes vara lämpligt. Visserligen har sådan hjälp som regel givits, då behov därav uppstått, men det har dock vid skilda tillfällen visat sig, att bristen på föreskrifter i ämnet medfört att hjälp utan skäl fördröjts eller vägrats.

Utredningens förslag till lydelse av 9 § synes i allt väsentligt kunna godtagas. Uttrycket i första stycket andra punkten »utan att säkerheten i den egna kommunen äventyras» torde dock böra något uppmjukas.

I vissa yttranden har föreslagits, att rätten för brandchef att påkalla eldsläckningshjälp skulle utsträckas att omfatta även fall, då den egna brandkåren på grund av eldsläckning å annan ort, skada å brandmaterielen eller av annan orsak vore urståndsatt att verkställa eldsläckning. Då emellertid risk kan föreligga för att hjälp begäres utan att tillräckligt starka skäl härtill föreligga, synes det vara välbetänkt att inskränka den ovillkorliga skyl-

digheten att lämna hjälp till de av utredningen föreslagna fallen. Att medgiva även skogsbrandfogde rätt att begära eldsläckningshjälp torde icke vara motiverat av praktiskt behov.

Att, såsom länsstyrelsen i Jönköpings län föreslagit, tillägga länsstyrelsen rätten att begära eldsläckningshjälp synes olämpligt, då hjälpen härigenom helt visst i många fall skulle försenas.

Med avseende å frågan om ersättning för lämnad eldsläckningshjälp är jag ense med utredningen. Har vid hjälpens lämnande så förfarits, att oskäligt stora kostnader uppstått, synes ersättningen böra jämkas till skäligt belopp.

10 §.

Med denna paragraf inledes den avdelning i lagförslaget, som behandlar de enskildas skyldigheter med avseende å brandförsvaret.

Gällande bestämmelser. I 5 § 3 mom. gällande brandstadga föreskrives, att i stad eller därmed likställda samhällen skyldighet att tjänstgöra i allmän brandkår — varmed avses den på medborgerlig plikt grundade brandstyrkan — föreligger för envar i samhället boende arbetsför man från och med det år, under vilket han fyller 20 år, till och med det år, under vilket han fyller 50 år. I brandstadgans avdelning för landsbygden finnes motsvarande föreskrift (28 § tredje stycket) för det fall, att allmän brandkår ingår i brandstyrkan.

I 17 § första stycket skogseldslagen stadgas, att envar i trakten, å landet eller i stad bosatt arbetsför man, som fyllt 18 men icke 60 år, är skyldig att deltaga i släckning av skogseld.

Utredningen. Efter en redogörelse för gällande bestämmelser samt vissa i ärendet gjorda framställningar (betänkandet sid. 85—89) anför brandförsvarsutredningen bland annat:

Det har av ålder ansetts som en medborgerlig plikt att biträda vid släckning av brand. I det allmänna medvetandet torde denna plikt icke minst å landsbygden uppfattas som om den gällde alla personer, vilka kunna utföra ett arbete, som i något avseende är till nytta i kampen mot elden. De i brandstadgan och skogseldslagen angivna, tämligen snäva gränserna för tjänsteplikten torde icke vara mera allmänt kända.

Med hänsyn härtill synes det, icke minst i betraktande av att inkallelserna till militär beredskapstjänst för närvarande medfört en stark minskning av antalet släckningsskyldiga i hemorten, med skäl kunna ifrågasättas, huruvida lagstiftningen icke borde bygga på den principen att envar, som kan vara till nytta för brandsläckning, också bör vara tjänstepliktig. Tjänsteplikten skulle i sådant fall omfatta icke blott män i de arbetsföra åldrarna utan även kvinnor. Kvinnornas medverkan kan vara värdefull t. ex. vid mindre påfrestande eldsläckningsarbete, vid vattenlangning o. s. v., varjämte de kunna tjänstgöra såsom vägvisare, såsom telefonvakter och i sjukvårds- och förplägnadstjänst. Utredningen har också stannat för att föreslå en på dessa grunder utformad brandtjänsteplikt.

Brandtjänsteplikten skall enligt utredningens förslag omfatta personer, män eller kvinnor, som under kalenderåret fylla lägst 16 och högst 70 år. Tjänsteplikten gäller dock blott i den mån kroppskrafter och hälsotillstånd medgiva samt avser tjänstgöring blott i vistelseorten och trakten däromkring.

Åldersgränserna samt föreskriften rörande kroppskrafter och hälsotillstånd överensstämma med vad som är föreskrivet i 16 § lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt. Den av utredningen föreslagna lokala begränsningen för tjänsteplikten, torde i jämförelse med de i gällande brandstadga och skogseldslag upptagna uttrycken »i staden boende» respektive »i trakten, å landet eller i stad bosatt» innebära en lämplig och stundom nödvändig utvidgning. Att uttrycket »i vistelseorten eller trakten däromkring» är obestämt är en olägenhet, som icke torde kunna undvikas men som knappast heller bör giva anledning till svårigheter i tillämpningen.

Tjänsteplikten skall enligt utredningens förslag kunna aktualiseras antingen såsom tjänstgöring — såsom övning eller vid brandsläckning — i reservstyrka (10 § andra stycket i förslaget) eller eljest såsom tjänst vid brand (10 § tredje stycket i förslaget).

Reservstyrkan avser att ersätta den allmänna brandkåren och skall sålunda, som namnet giver vid handen, vara en reserv till kommunens övriga brandstyrkor. Styrkan skall bestå av ett mindre antal personer, som äro lämpade för brandtjänst. Styrkan bildas så, att ett lämpligt antal av de tjänstepliktiga uttagas för tjänst i densamma (se 6 § 1 mom. tredje stycket och 29 § 1 mom. tredje stycket förslaget till brandstadga). Vid uttagningen till reservstyrka bör hänsyn tagas till att ett tillräckligt antal icke krigstjänstskyldiga övas, så att en beredskap för krig därigenom erhålles. Möjligen kan det med hänsyn härtill vara lämpligt att till reservstyrkan uttaga bland annat samvetsömma.

För att kunna fylla sin uppgift bör reservstyrkan övas under viss tid årligen. Längden av denna tid bör avpassas efter de förhandenvarande förhållandena. Icke i något fall torde dock övningstiden böra överstiga femton timmar årligen. Denna maximitid har upptagits i lagförslaget. Ersättning skall enligt utredningens förslag icke utgå för övningstimmarna men väl för deltagande i brandsläckning och därmed sammanhängande arbeten (jfr 6 § första stycket andra punkten i lagförslaget).

För tjänstepliktig, som icke uttagits till reservstyrka, aktualiseras tjänsteplikten först vid brand och efter anmaning av den, som vid branden för befälet. Vid skogsbrand gälla dock särskilda regler (se 42 § tredje stycket förslaget till brandstadga).

Yttranden. Åldersgränserna för brandtjänsteplikten hava berörts i några yttranden. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* anser, att den övre åldersgränsen för tjänsteplikten borde vara 67 år. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* föreslår 65 år och *länsstyrelsen i Norrbottens län* 60 år.

Länsskogsbrandchefen i Älvsborgs län ifrågasätter lämpligheten av att jämväl kvinnor skulle vara brandtjänstepliktiga under fred samt föreslår vidare, att de tjänstepliktiga åläggas att deltaga i instruktionsövningar i skogsbrandsläckning under högst fem timmar vartannat år.

Länsskogsbrandchefen i Västernorrlands län finner önskvärt, att tjänsteplikten för släckningsskyldig, som icke blivit uttagen till reservstyrka, må kunna aktualiseras även utan att skogseld uppkommit. Det anses nödvändigt att åtminstone någon dag om året anordna övningar, så att manskapet icke står alldeles främmande för sina uppgifter, då det gäller allvar.

Departementschefen. Jag biträder utredningens förslag i vad avser förevarande paragraf. De föreslagna åldersgränserna för tjänsteplikten överensstämma med motsvarande

gränser i allmänna tjänstepliktslagen och synas böra godtagas. Att tjänsteplikten omfattar jämväl kvinnor torde vara av behovet påkallat icke minst med hänsyn till förhållandena under krig eller krigsfara. Att giva regler om obligatoriska övningar i skogsbrandsläckning anser jag icke vara av nöden.

11 §.

De båda momenten i denna paragraf torde böra behandlas vart för sig.

1 mom. Vissa åligganden för ägare av byggnad m. m.

Jämlikt 1 mom. första stycket i förslaget åligger det ägare av byggnad, upplag eller annan anläggning att anskaffa och underhålla erforderliga brand- och livräddningsredskap ävensom att i övrigt vidtaga de åtgärder, som till förebyggande av brands uppkomst äro av nöden och som icke medföra oskälig kostnad.

Utredningen. Det föreslagna stadgandet avser enligt vad utredningen framhåller såväl åtgärder med syfte att förbereda eldsläckning (anskaffande av sprutor m. m.) som förebyggande åtgärder av alla slag. I förstnämnda avseende föreskrives i 9 § 2 mom. gällande brandstadga, att det — i stad och likställda samhällen — må i brandordningen stadgas åläggande för fastighetsägare att anskaffa och underhålla viss för gård, upplagsplats m. m. erforderlig brand- och livräddningsredskap ävensom lämnas föreskrift om denna redskaps förvaring. För landsbygden finnes en motsvarande bestämmelse i 30 § gällande brandstadga, där det föreskrives, att i brandordningen skola införas efter kommunens behov lämpade bestämmelser om i vad mån det åligger fastighetsägare att anskaffa och underhålla för fastigheten erforderlig brand- och livräddningsredskap. I skogseldslagen saknas föreskrift av motsvarande innehåll.

Utredningen anför bland annat:

Under senare tid torde den uppfattningen alltmera ha trängt igenom, att fastighetsägare och andra ha ett ansvar mot samhället för att erforderliga brandskyddsåtgärder vidtagas. Även om den enskilde efter en brand kan få sin förlust täckt genom en försäkring, så har dock nationalförmögenheten lidit en icke ersatt förlust. Av särskild vikt är, att ägare av anläggningar, som äro av större betydelse för rikets ekonomiska liv, såsom industrier etc., vidtaga nödiga åtgärder för att motverka brandrisker. Erfarenheten visar, att mycket i detta avseende brister och att stora värden stå på spel. Allvarliga ekonomiska förluster, förstörelse av nyttigheter, som kanske icke kunna ersättas, arbetslöshet m. m. kan bliva följden av underlåtenhet att vidtaga enkla förebyggande åtgärder. Det av utredningen i 11 § 1 mom. första stycket upptagna stadgandet skulle — tillämpat jämte föreskriften i 16 § — bereda möjlighet för länsstyrelserna att effektivt ingripa mot missförhållanden på detta område. Det blir en av länsbrandinspektörernas mest betydelsefulla uppgifter att noga uppmärksamma särskilt de viktigare industririskerna inom länet.

Uppenbart är emellertid, att kraven på brandskyddsåtgärder ej få sträckas alltför långt. Med hänsyn härtill har i paragrafen uttryckligen utsagts, att

tvång icke föreligger att verkställa brandskyddsåtgärder, som medföra oskälig kostnad.

I 11 § 1 mom. andra stycket har upptagits en föreskrift i ett ämne, som avhandlas i 41 § gällande brandstadga. I sistnämnda paragraf föreskrives, att ägare av fastighet, där eldsvåda timat, är pliktig att för eftersläckning, grävning och andra efter branden nödiga arbeten, som ej lämpligen kunna av brandkåren utföras, tillhandahålla erforderlig arbetsstyrka vid påföljd för uraktlåtenhet därutinnan, att brandchefen på ägarens bekostnad anskaffar det behövliga manskapet.

Utredningen anför härom följande:

Eftersläckning, som utgör en del av själva släckningsarbetet, bör enligt utredningens mening utföras av brandmanskapet. Däremot synes det skäligt att tillsyn, röjning och dylika åtgärder utföras av fastighetsägarens folk. I överensstämmelse med denna mening har stadgandet i 11 § 1 mom. andra stycket utformats. Fullgör fastighetsägaren icke vad honom sålunda åligger, må jämlikt 19 § arbetet på hans bekostnad utföras genom brandchefens försorg.

Yttranden. Beträffande här berörda spörsmål hava vissa myndigheter påyrkat längre gående åtgärder. Härom yttrar *överståthållarämbetet* följande:

I avseende å 11 § 1 mom. synes det vara av stor betydelse att vinna klarhet, huruvida detsamma kan medföra skyldighet för fastighetsägare etc. att inom område med hopgyttrad och eldfarlig bebyggelse, s. k. konflagrationsområden, vidtaga mera omfattande saneringsåtgärder. Inom Stockholm förekomma ett antal områden av sådan beskaffenhet, varav flera tillhöra Stockholms stad. Det mest rationella ur brandskyddssynpunkt vore, om bebyggelsen inom dessa områden kunde rivas och en ur brandsäkerhetssynpunkt mera betryggande bebyggelse kunde komma till stånd. En sådan förändring kan emellertid icke framtvingas genom myndigheternas påbud, varför den nuvarande bebyggelsen kan komma att stå kvar lång tid ännu. I sådant läge torde icke något annat återstå för åvägabringande av betryggande brandskydd än att inom området anordnas brandgator eller brandmurar och, där det är fråga om större byggnader, dessa sektioneras genom brandsäkra väggar. Enligt ämbetets mening böra dessa åtgärder åligga, när det gäller framdragande av brandgator eller uppsättande av brandmurar mellan olika byggnader, områdets ägare och när det gäller brandväggar inom byggnader byggnadernas ägare. Huruvida senast återgivna bestämmelse i förslaget kommer att giva rätt för myndigheterna att påfordra dylika åtgärder, torde vara tveksamt. Det synes emellertid nödvändigt, särskilt i nuvarande tid, då man även måste vara rustad att möta eldsvådor på grund av luftangrepp, att lagstiftningen erbjuder möjlighet till åstadkommande av brandskyddsanordningar av antydd art. Överståthållarämbetet får därför hemställa, att nu förevarande bestämmelse i brandlagen omarbetas på sådant sätt att därav otvetydigt framgår, att myndigheterna med stöd av densamma kan ålägga fastighetsägare att vidtaga sådana omfattande brandskyddsanordningar, som ovan sagts.

Överståthållarämbetet anför vidare, att lagrummet borde avse icke endast vidtagandet av åtgärder till förebyggande av brands uppkomst och spridning

utan även undanröjande av anordningar, som vid brand kunde försvåra räddning av liv eller egendom.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anför:

Med hänsyn till angelägenheten av att särskilt industribyggnader på landsbygden, där byggnadsbestämmelser merendels saknas, ur brandförsvarssynpunkt ägnas uppmärksamhet synes vederbörande industriidkare jämväl böra åläggas skyldighet att, innan ny-, till- eller ombyggnad utföres, rörande de brandtekniska skyddsåtgärderna samråda med den befattningshavare, som har att verkställa inspektion av brandväsendet inom länet. I annat fall kan befaras, att sedan byggnadsföretaget färdigbyggts, företagandet av de förebyggande åtgärderna skulle medföra oskälig kostnad.

Domänstyrelsen yttrar:

Vid utarrendering av fastighet på landet torde — såsom förhållandet är vid egendomar under domänstyrelsens förvaltning — vederbörande nyttjanderättshavare genom arrendekontraktet i allmänhet vara tillförbunden att för jordägarens räkning hava egendomens hus och anläggningar brandförsäkrade samt att vid egendomen hålla erforderlig brandredskap. En bestämmelse i allmän lag om skyldighet för ägaren att hålla denna redskap skulle kunna tolkas som ett avlyftande av arrendatorns förpliktelser i detta hänseende. För domänstyrelsen med dess över 5,000 arrendeställen, spridda över stora delar av landet, skulle en sådan anordning vålla avsevärda praktiska olägenheter. Svårigheter skulle även uppstå att på de olika platserna tillhandahålla erforderlig arbetsstyrka för röjnings- och andra arbeten efter en eventuell brand. Det torde därför böra övervägas, huruvida icke frågan kunde ordnas så, att — i överensstämmelse med bestämmelsen i 38 § förslaget till brandstadga — i 11 § i brandlagsförslaget uttryckligen utsäges, att förpliktelserna skola åligga fastighetsägare eller, om fastigheten är utarrenderad, arrendatorn.

Departementschefen.

Den i 11 § 1 mom. första stycket av utredningens förslag upptagna bestämmelsen är mycket omfattande. Under uttrycket »i övrigt vidtaga de åtgärder, som till förebyggande av brands uppkomst och spridning äro av nöden», kunna långtgående brandskyddsåtgärder hänföras. Ehuru till stadgandet fogats den begränsande förklaringen, att åtgärderna icke få medföra oskälig kostnad, förefinnes dock risk för att stadgandet i tillämpningen kan leda till alltför stora krav på fastighetsägare och andra. Då stadgandet detta oaktat av hänsyn till dess betydelse för brandförsvarets effektivitet — särskilt vad angår industrier och andra större anläggningar — synes mig böra tillstyrkas, vill jag samtidigt understryka, att tillämpningen måste ske med måttfullhet och med iakttagande av att kostnaderna för brandskyddsåtgärderna stå i rimligt förhållande till de värden, som skola skyddas. När det gäller byggnader, vilka uppförts efter tillstånd av vederbörande byggnadsnämnd, bör det icke få förekomma, att ett av byggnadsnämnd godkänt byggnadssätt måste ändras till följd av föreläggande, grundat på förevarande paragraf. Önskvärt är givetvis — vilket även i stor omfattning torde ske — att byggnadsnämnd före meddelande av byggnadslov konsulterar brandteknisk sakkunskap, där sådan icke är representerad i nämnden. Även vid byggnadsföretagets utförande bör — åtminstone när det gäller större byggnader å om-

råde, där byggnadsstadgan icke är gällande — samråd äga rum med brandtekniskt sakkunnig person.

Överståthållarämbetet har i sitt yttrande berört frågan om sanering av s. k. konflagrationsområden. Denna fråga torde genom kommunala initiativ kunna lösas utan stöd av särskild lagstiftning. Det av domänstyrelsen anförda spörsmålet torde — i den mån särskilda åtgärder över huvud äro erforderliga — böra regleras genom bestämmelser i arrendekontrakten.

2 mom. Regler angående röjning. efter avverkning invid järnväg.

I 5 § första stycket av lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift stadgas, att om eld kommer lös från lokomotiv eller från eldstad i annat järnvägsfordon och därigenom skada sker å fast egendom eller å lös egendom, som icke av järnvägens förvaltning eller betjäning för befordran mottagits, järnvägens innehavare skall ersätta skadan. I tredje stycket av samma paragraf stadgas, att järnvägens innehavare skall vara fri från ersättningsskyldighet, om skadan, utan att hava sin orsak i vårdslöshet vid järnvägens drift, föranletts därigenom, att annan än järnvägens innehavare, efter det järnvägens anläggning påbörjades, utanför järnvägens område på kortare avstånd från närmaste järnvägsspår än 30 meter upplagt brännbart löst gods utan säkert skydd eller uppfört byggnad av lätt antändligt ämne eller täckt förut uppförd byggnad med sådant ämne, eller vidtagit annan dylik åtgärd, som uppenbarligen i väsentlig mån ökat den från järnvägstrafiken hotande eldfaran. I övrigt saknas lagbestämmelser i förevarande fråga. Problemet har emellertid i olika sammanhang upptagits till diskussion och har även, senast i samband med antagandet av gällande skogseldslag, varit föremål för behandling av såväl Kungl. Maj:t som riksdagen. En närmare redogörelse för vad sålunda förekommit lämnas i utredningens betänkande, sid. 92—96.

Utredningen. För egen del anför brandförsvarsutredningen i detta ämne bland annat följande:

En icke obetydlig del av skogseldarna i vårt land uppkommer genom eldspridning från lokomotiv. Enligt en av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund lämnad uppgift, grundad på skogsvårdsstyrelsernas riksstatistik, ha under åren 1936—1940 22.8 % av samtliga skogseldar föranletts härav. Under den senaste tiden, då järnvägarna i stor utsträckning övergått från koleldning till vedeldning, varigenom risken för gnistspridning avsevärt ökats, samt avverkningsarbeten utmed järnvägarna bedrivas i en betydligt större omfattning än tidigare, har antalet skogseldar, som uppkommit genom antändning från lokomotiv, avsevärt ökats. Det är enligt utredningens mening ofrånkomligt att åtgärder måste vidtagas till minskande av denna fara.

Den ur samhällelig synpunkt viktigaste uppgiften är därvid att tillse, att röjning utmed järnvägslinjerna verkligen blir utförd. Den nu rådande ovissheten om vem som i det särskilda fallet bör utföra och bekosta röjningen har alltför ofta lett till att röjning icke blivit verkställd. Det är därför enligt utredningens mening nödvändigt, att klara regler givas i detta avseende.

Vid bedömande av frågan huruvida markägaren eller järnvägsförvaltningen bör bära kostnaden för röjningen synes det rimligt att särskilt fästa avseende vid att järnvägen är farospridaren. Även om vissa skäl kunna åberopas till förmån för den meningen, att markägaren skulle svara för röjningskostnaderna, så synes dock enligt utredningens mening järnvägens ställning som farospridare böra medföra, att dessa kostnader skola bestridas av järnvägsförvaltningen, därest markägaren icke själv verkställer röjningen. I brandlagen torde därför böra intagas ett stadgande av innehåll, att sker skogsavverkning invid järnväg och vidtagas ej inom område på kortare avstånd från närmaste järnvägsspår än trettio meter erforderliga åtgärder till förhindrande av att genom avverkningen ökad fara för skogsbrand uppkommer, äger järnvägsförvaltningen eller brandchefen verkställa de behövliga åtgärderna, varvid kostnaderna därför skola bäras av järnvägsförvaltningen.

Den med bestämmelsen avsedda verkan sträcker sig icke längre än till själva utförandet av röjningsåtgärderna, och markägaren skulle icke med avseende å straff- eller skadeståndsskyldighet komma i annan ställning än som följer av gällande rätt.

Yttranden. Åtskilliga av remissmyndigheterna uttala tillfredsställelse över att bestämmelser föreslås om röjning efter avverkning utmed järnväg. Bland de myndigheter, vilka tillstyrka utredningens förslag, märkes *domänstyrelsen,* som anför:

Styrelsen finner de av utredningen anförda synpunkterna riktiga. Att belasta markägaren med särskilda, stundom rätt kännbara kostnader för undanskaffande av avverkningsavfall och i vissa fall även för risröjning inom ett bälte av 30 meter å ömse sidor om järnvägsspåren vore enligt styrelsens mening icke rättvist. Beträffande själva utförandet av rensningen och röjningen torde det i många fall kunna i ett sammanhang ordnas effektivare och billigare genom järnvägsförvaltningen eller brandchefen än av respektive markägare.

Å andra sidan hava några myndigheter framställt erinringar mot utredningens ståndpunkt i förevarande fråga. Sålunda yttrar *länsstyrelsen i Stockholms län:*

Länsstyrelsen är närmast böjd att förorda den lösning av frågan, som avsågs i den efter lagrådets hörande framlagda propositionen till 1937 års riksdag och som innebar, att kostnaden för ifrågavarande röjningsåtgärder skulle åvila markägaren. Utredningen har emellertid ställt sig på annan ståndpunkt och ålagt järnvägsförvaltningen att svara för kostnaden. Den avfattning, som utredningen härvid givit förevarande bestämmelse, synes länsstyrelsen under alla förhållanden kräva en översyn. Med utredningens utgångspunkt beträffande kostnadsfrågan hade väl bestämmelsen närmast bort utformas så, att den innefattade åläggande att vidtaga erforderliga röjningsåtgärder i första hand för järnvägsförvaltningen och, vid underlåtenhet av denna, i andra hand för markägaren eller brandchefen på järnvägsförvaltningens bekostnad.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län yttrar, att utredningens förslag i denna del knappast syntes vara fullt skäligt. Om förslaget realiserades, kunde befaras, att markägarnas intresse av att själva bortskaffa ris och dylikt efter avverkning skulle bliva ytterst ringa. Detta kunde lätt bliva till men

för skogsbrandskyddet. Skyldigheten att bekosta bortskaffandet av ris efter avverkning syntes därför böra åvila markägaren eller avverkaren. Erfordrades däremot eventuellt även andra åtgärder, borde järnvägen bekosta desamma.

Länsstyrelsen i Kalmar län uttalar sig på liknande sätt.

Järnvägsstyrelsen hänvisar till ett tidigare utlåtande i frågan, avgivet den 6 maj 1935 i anledning av förarbetena till nu gällande skogseldslag. I detta utlåtande anfördes bland annat:

De områden, det här rör sig om, äro av naturliga skäl för varje särskild markägare i regel mycket begränsade, varför ock röjningskostnader för denne bli obetydliga, i synnerhet om avröjningen sker i omedelbart sammanhang med avverkningen. Men härtill kommer, att det endast torde vara i överensstämmelse med god ordning å en fastighet, att upprensning sker efter företagen avverkning, och lärer väl sådan även vara till fördel för befrämjande av återväxt eller eventuellt bete. Då alltså nu ifrågavarande åtgärder — icke blott ur brandskyddssynpunkt — äro i icke ringa grad ett markägarens eget intresse, kan det icke anses vara med billighet och rättvisa förenligt att lägga kostnaderna för desamma på järnvägarna, så mycket mindre som järnvägarna redan vidtagit och alltjämt vidtaga omfattande åtgärder till förhindrande av eldfara från lokomotiv. Styrelsen yrkar därför, att markägaren måtte åläggas att på egen bekostnad vidtaga förevarande åtgärder.

Svenska järnvägsföreningen anför:

Lagen skulle medföra betungande ekonomiska konsekvenser för järnvägarna. Under det att markägaren kan utföra röjningsarbetet i samband med avverkningen med eget folk och därigenom för en ringa kostnad, skulle det, om järnvägarna ålades utföra detta arbete utefter hela linjen, bliva nödvändigt för förvaltningarna att anställa extra arbetskraft härför och således betala arbetet med en högre kostnad. Vid den tidpunkt, då eldfara särskilt hotar, är järnvägens egen personal i hög grad ansträngd med arbete för trafiksäkerheten inte minst med brandbevakning efter tåg. För det fall att tillfällig arbetskraft ej funnes att uppbringa, skulle inträffa, att riset finge kvarligga och lagen skulle sålunda rent av motverka det avsedda syftet.

Föreningen vill ej heller underlåta fästa uppmärksamheten på det irrationella i att järnvägens personal skall utföra arbete å annans markområden. Det gäller härvid ej enbart bortförande av riset till 30 meters avstånd från spåret, ty det kan icke ur brandskyddssynpunkt vara lämpligt att riset på detta avstånd ligger kvar i högar eller kraftig sträng, utan avfallet bör brännas upp, därest ej markägaren, sedan hopsamlingen skett, kör bort detsamma. Meningsskiljaktigheter av olika slag kunna härvid lätt uppstå med markägaren.

Brandförsvarsutredningen har utgått från att järnvägen framstår som farospridare. Det måste då framhållas, att järnvägens roll i detta fall i alldeles tillräcklig grad motväges av de direkta kostnaderna för brandskyddet, gnistsläckare, minskad tågstorlek och tåghastighet samt den tidsödande brandbevakningsåkningen. Att markägarna taga sin jämförelsevis ringa andel av brandskyddet måste därför anses rättvist, särskilt med tanke på att skogseld kan uppstå även utan järnvägens medverkan och snabbt spridas av det kvarlämnade riset.

Föreningen framhåller därför som sin mening, att markägaren borde vara skyldig verkställa röjningen samt att, om arbetet av någon orsak måste

ombesörjas av brandchef eller järnvägen, detsamma borde bekostas av markägaren.

Även *länsskogsbrandchefen i Jämtlands län* anser, att röjningsplikten borde läggas å markägaren.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län anför, att länsstyrelsen funne det skäligt, att bestämmelserna ändrades därhän, att järnvägsförvaltningen, innan brandchef verkställde de behövliga åtgärderna, skulle av denne anmodas att själv låta vidtaga desamma.

I några yttranden föreslås en utvidgning av bestämmelsens tillämpningsområde. Sålunda yttrar *länsstyrelsen i Malmöhus län:*

Rätten att vidtaga erforderliga åtgärder för att minska faran för skogsbrand bör hänföra sig till även annat än bortförande av avfall efter skogsavverkning. Sålunda böra sädes- och höstackar samt upplag av lättantändliga ämnen kunna få bortskaffas eller skyddas på bekostnad av järnvägsförvaltningen. Även i fråga om åtgärder avseende lättantändliga byggnader böra bestämmelser meddelas.

Skogsbrandskyddskommittén anför:

På grund av den stora omfattningen av genom järnvägsdrift orsakade skogsbränder anser kommittén det uppenbart, att åtgärder måste vidtagas för att minska den skadegörelse å skogarna, som uppkommer till följd av järnvägsdriften. Dessa åtgärder böra enligt kommitténs mening ej såsom hittills begränsas till bortforslande av ris och avfall efter avverkningar från området inom 30 meter från järnvägsspåret, utan böra verkligt förebyggande åtgärder mot eldens spridning komma till stånd, såsom upptagandet av skyddsdiken, brandgator m. m. å sådana platser, där stor risk för antändning genom gnistor från lokomotiv kan förmodas förefinnas. För genomförandet av sådana förebyggande brandskyddsåtgärder erfordras med nödvändighet årliga besiktningar av skogsmarkerna utmed järnvägslinjerna, och kommittén vill därför föreslå, att föreskrift om dylik besiktning intages i brandstadgan.

Länsskogsbrandchefen i Göteborgs och Bohus län ifrågasätter, huruvida icke röjningsplikten borde utsträckas att gälla ett område av 50 meter från närmaste järnvägsspår såvitt anginge bana, som trafikerades med vedeldade lokomotiv.

Departementschefen.

I likhet med utredningen finner jag angeläget, att klara bestämmelser meddelas om utförande och bekostande av röjning efter avverkning utmed järnväg. Det nuvarande tillståndet, då i brist på dylika bestämmelser röjning ofta underlåtes, är icke tillfredsställande.

Vad först beträffar utförandet av röjning, torde problemet böra betraktas med utgångspunkt från frågan vem som skall svara för skada, som uppstår genom underlåten röjning. Enligt 1886 års lag om ansvarighet för järnvägs drift ligger ansvaret för eldskada i förevarande fall i princip på järnvägsförvaltningen. Om däremot avverkare på visst närmare angivet sätt visat vårdslöshet, vilar ansvaret å honom. Läget är sålunda i stort sett det, att järnvägsförvaltningen svarar för den så att säga normala risken, under det att avverkaren skall bära den extraordinära risk, som kan uppstå genom hans särskilda

vårdslöshet. Avverkaren har alltid möjlighet att genom röjning avvända den risk, som kan komma att åvila honom. Härutöver bör järnvägsförvaltningen erhålla laglig rätt att, om avverkaren genom underlåten röjning ökar den risk, som åvilar förvaltningen, själv avvända denna risk genom röjning. I lagen bör därför utsägas, att om röjning icke skett, järnvägsförvaltningen skall äga rätt att verkställa röjningen.

Vad därefter angår frågan om bekostandet av röjningen, torde järnvägsförvaltningen, om den låtit röja, böra själv bära kostnaden härför.

Jag förordar sålunda utredningens förslag. Den jämkningen synes emellertid böra vidtagas i förslaget, att rätten att verkställa röjning, då markägaren ej själv röjt, tillerkännes allenast järnvägsförvaltningen men icke brandchefen. Om brandchef eller skogsbrandfogde anse sig böra ingripa, bör detta ske genom hänvändelse till järnvägsförvaltningen.

Vad i yttrandena anförts om särskilda besiktningar eller om annan utvidgning av de föreslagna bestämmelsernas räckvidd synes icke böra föranleda åtgärd.

12 §.

I denna paragraf har upptagits en allmän föreskrift angående handhavandet av eld och eldfarliga föremål, avsedd att bilda grundval för straffbeläggning av vårdslöshet i dessa avseenden. I fråga om utredningens motiv torde få hänvisas till betänkandet, sid. 97—98.

Såsom gällande straffbestämmelser på detta område äro avfattade, kunna fall tänkas, då vårdslöshet eller slarv med eld, varav skada ej uppkommit, icke drabbas av straffpåföljd. Den föreslagna bestämmelsen, som i de avgivna yttrandena lämnats utan erinran, torde undanröja denna brist. Jag tillstyrker därför utredningens förslag.

13 §.

Paragrafen utgör resultatet av en sammanställning av vissa i 38 § 1 mom. gällande brandstadga och 18 § skogseldslagen upptagna föreskrifter. I några yttranden har föreslagits, att uttrycket »släckningshjälp» skulle utbytas mot annan beteckning, enär uttrycket vore en vedertagen term för det fall, att en kommun lämnar annan kommun hjälp med eldsläckning. Efter jämkning i anledning av vad sålunda erinrats synes stadgandet böra godkännas.

14 §.

Gällande bestämmelser. I 38 § 2 mom. gällande brandstadga föreskrives, att det åligger innehavare av telefon att medelst denna genast befordra inkommen brandanmälan vidare samt att vid eldsvådetillfällen ställa telefonen till förfogande för brandchef eller den, som går hans ärenden. I 39 § stadgas, att brandchefen eller den, som i hans ställe för befälet, vid eldsvåda äger att, när han anser sådant erfordras för hämmande av eldens spridning, låta spränga eller riva hus, plank, staket eller annat; dock må i brandordningen

kunna bestämmas, att han dessförinnan har att, därest omständigheterna det medgiva, rådgöra med underlydande befäl eller annan. Jämlikt samma paragraf må vatten för eldsläckning hämtas från enskilda tillhöriga brunnar eller andra vattensamlingar, när brandchefen eller annan av brandbefälet giver befallning därom. I 40 § föreskrives, att brandchefen är berättigad att för räddnings- och släckningsarbetet vid eldsvåda bereda brandkåren tillträde till den fastighet, där elden utbrutit, ävensom vid behov till annan fastighet samt att för arbetets främjande låta avspärra brandplatsen, påkalla åtgärder för belysning av densamma och dess närmaste omgivning samt för avstängning i erforderlig utsträckning av vattenledning för annat ändamål än eldsläckning ävensom förhindra belamring av gator, vägar och portgångar m. m. I 42 § stadgas, att envar ägare av häst, fordon eller båt är pliktig att, när brandchefen för släckningsarbetet det påfordrar, ställa dem till brandväsendets förfogande emot ersättning, på sätt i brandordningen bestämmes.

I skogseldslagen föreskrives i 17 § andra stycket, att det vid skogseld eller överhängande fara därför åligger ägare av häst, fordon eller båt att på begäran av befälhavaren ställa sådant fortskaffningsmedel till hans förfogande samt innehavare av telefon att upplåta densamma åt befälhavaren eller den, som går hans ärenden. I 19 § samma lag stadgas, att släckningsmanskap må för hämmande av skogseld fälla träd, anlägga moteld, undanskaffa hägnad eller vidtaga andra dylika för ändamålets vinnande nödiga åtgärder, dock att, där befälhavaren eller annat brandbefäl är tillstädes, hans föreskrift först skall inhämtas.

Utredningen. Brandförsvarsutredningen har i 14 § förslaget till brandlag sammanfört de sålunda angivna stadgandena i den allmänna formeln, att den som vid brand för befälet äger att för släcknings- och räddningsarbetets främjande företaga sådant ingrepp i annans rätt, som efter ett skäligt bedömande kan finnas nödigt.

I motiven anför utredningen bland annat, att bedömandet bör avse frågan, huruvida det intresse, som hotas, ur samhällelig synpunkt är av ojämförligt större betydelse än det, som behöver offras för dess räddning (den straffrättsliga nödfallsprincipen). Utredningen anför vidare:

Rätten att besluta huruvida nödfallsåtgärd skall vidtagas eller ej bör tillkomma befälhavaren. I vissa situationer måste dock enligt sakens natur annan än befälhavare äga rätt att på eget ansvar vidtaga sådan åtgärd — så måste t. ex. en brandman äga rätt att vid arbete på en vind slå in en dörr etc. Det torde emellertid vara uppenbart, att endast ingrepp av ringa omfattning böra företagas av annan än befälhavaren. Om möjligt bör befälhavarens föreskrift i förväg inhämtas. Med hänsyn till vad sålunda anförts har 14 § andra stycket utformats.

I ett avseende innefattar utredningens förslag skiljaktighet i jämförelse med gällande bestämmelser. Föreskriften att i brandordningen må bestämmas att befälhavaren i vissa fall skall samråda med andra har ansetts böra utgå. Det torde nämligen vara lämpligast att lägga avgörandet och ansvaret å befälhavaren ensam; sedan står det honom naturligtvis fritt att, om omständigheterna det medgiva, taga råd av andra.

Med avseende å de ersättningsfrågor, som uppkomma i de av paragrafen omfattade fallen, anför utredningen i huvudsak följande:

I fråga om ersättning för sådana ingrepp, som avses i 14 § förslaget till brandlag, finnas i gällande rätt mycket ofullständiga bestämmelser. I 42 § brandstadgan föreskrives, att om någon ställt häst, fordon eller båt till brandväsendets förfogande, ersättning skall utgå på sätt i brandordningen bestämmes. I 59 § av den av kommunikationsdepartementet utgivna handledningen vid utarbetandet av brandordningar för städer, köpingar och municipalsamhällen samt 29 § motsvarande handledning för landskommuner har upptagits en regel, att ifrågavarande ersättning skall utgå efter i orten gängse pris. Det förutsättes därvid uppenbarligen att ersättningen skall utgå av kommunala medel.

Regeln i 39 § i gällande brandstadga om sprängning eller rivning av hus, plank, staket eller annat har icke kompletterats med någon föreskrift huruvida och i så fall av vem ersättning skall utgå för sådant ingrepp. Ej heller till bestämmelserna i 40 § brandstadgan och 19 § skogseldslagen ha några ersättningsföreskrifter knutits. Ägare av häst, fordon eller båt, som jämlikt 17 § andra stycket skogseldslagen ställt sådant transportmedel till befälhavarens förfogande, kan jämlikt kungörelsen den 2 december 1938 (nr 744) av statsmedel bekomma ersättning för kostnader, som han fått vidkännas i anledning av transportmedlets brukande, såsom kostnader för drivmedel, lega av körkarl eller automobilförare eller dylikt. Användes transportmedlet i yrkesmässig trafik, må ersättning utgivas jämväl för den inkomst ägaren kan anses hava gått förlustig genom transportmedlets brukande vid släckning. Har innehavare av telefon jämlikt sist angivna paragraf i skogseldslagen upplåtit telefonen, må jämlikt nämnda kungörelse ersättning av statsmedel utgivas för innehavaren därigenom åsamkade särskilda utgifter, såsom för avgiftsbelagda samtal eller dylikt.

Det torde vara uppenbart, att de ersättningsfrågor, som kunna uppstå i anledning av förfoganden jämlikt 14 § förslaget till brandlag, icke kunna lösas efter en enhetlig grund. Det torde heller icke vara nödvändigt giva särskilda bestämmelser härom. Några synpunkter i ämnet må dock anföras. Tagas hästar, fordon, båtar eller annat dylikt i anspråk för brandväsendets räkning, torde detta få betraktas som en komplettering av den kommunala brandmaterielen och kommunen bör därför utgiva ersättning för den skada, som genom ingreppet orsakas ägaren. Därest ägaren av fordonet tillika är ägare av den fastighet, som hotas av brand eller eljest kan anses hava särskilt intresse av att branden släckes, torde ersättning dock icke böra utgå. Ersättning bör ej heller utgå för skador, som i eller för släckningsarbetet åsamkas den brinnande fastigheten. Ingrepp som företagas å annans egendom utan att avse komplettering av den kommunala brandutrustningen torde principiellt böra bäras av den, till vars förmån ingreppet sker. Om t. ex. brandmanskapet måste trampa ned en trädgårdsanläggning för att släcka en brand i ett närliggande hus, bör husägaren principiellt giva ägaren av anläggningen ersättning för skadan, för så vitt icke även trädgården var hotad av branden. Kan i något fall, såsom t. ex. i fråga om rivning av hus för att skydda stora delar av ett samhälle eller kanske hela samhället från brand, icke bestämt avgöras till vems nytta ingreppet skett, torde ersättning böra utgivas av det allmänna (staten eller kommunen). Med hänsyn till att sådana fall torde inträffa mycket sällan, torde det icke vara nödvändigt att stadga särskild form eller föreslå anvisande av särskilda medel för detta ändamål.

Yttranden. *Länsstyrelsen i Uppsala län* har anfört, att det syntes mindre lyckligt att ersättningsfrågan lämnades åsido. En laglig reglering borde ske

efter följande linjer. Skedde nödfallsåtgärden för att skydda annan ägare, borde denne själv stå skadan. I den mån ingreppet ginge utöver sådant skydd, borde kommunen anses ersättningsskyldig. Ett allmänt intresse syntes då vara för handen, visserligen ofta förbundet med ett flertal enskilda intressen, men en jämkning mellan dessa syntes i de flesta fall möta mycket stora svårigheter och ej heller vara nödvändig.

Liknande synpunkter anföras även i en del andra yttranden.

Departementschefen.

Mot tanken att i ett stadgande sammanföra de olika föreskrifter, som behandla sådana nödfallsåtgärder vid brand, vilka innebära ingrepp i annans rätt, synes intet vara att erinra. Det torde även vara nödvändigt, att av ingreppen föranledda ersättningsfrågor i detta sammanhang lämnas utanför lagstiftningen. Som utredningen påvisat, äro dessa frågor av invecklad karaktär. Det torde sålunda icke vara möjligt att finna en lösning efter schematiska grunder. Att, såsom länsstyrelsen i Uppsala län föreslår, lägga ett vidsträckt ansvar på kommunerna skulle kunna leda till föga tilltalande eller i varje fall svåröverskådliga konsekvenser. Om t. ex. i en kommun med ringa skatteunderlag stora nödfallsingrepp skulle behöva företagas, skulle med den av länsstyrelsen föreslagna regeln kommunen kunna åsamkas opåräknade utgifter av en i förhållande till bärkraften betungande storleksordning. Möjligt är att här förevarande ersättningsfrågor åtminstone delvis skulle kunna lösas genom en solidarisk fördelning mellan olika intressenter efter försäkringsmässiga synpunkter. Detta problem synes vara förtjänt av närmare utredning och övervägande. Intill dess en lösning på dylik eller annan framkomlig väg kan befinnas möjlig, torde brandförsvarsutredningens förslag böra genomföras.

Jag tillstyrker sålunda utredningens förslag till lydelse av 14 § brandlagen.

15—19 §§.

Brandförsvarsutredningens förslag under dessa paragrafer synas, bortsett från en mindre jämkning i 17 §, icke giva anledning till erinran.

20 §.

Utredningen har föreslagit, bland annat, att medlem av yrkesbrandkår, borgarbrandkår, sådan frivillig brandkår, som enligt avtal är skyldig att inom kommun verkställa brandsläckning, eller reservstyrka skall straffas med dagsböter, därest han utan tillstånd eller godtagbar anledning utebliver från eller lämnar övning eller brand eller därmed sammanhängande arbeten.

Denna föreskrift äger delvis motsvarighet i 43 § 4 mom. första stycket gällande brandstadga. Stadgandet synes emellertid knappast behövligt. I den mån det avser arbete vid brand, kunna reglerna om brandtjänsteplikt med därtill knutna sanktioner tillgripas. Vad angår övning synes åtminstone beträffande yrkespersonalen ett dagsbotsstraff sakna betydelse som tvångsmedel. Risken för avsked eller disciplinära påföljder torde vara mera verkningsfull. Härtill kommer, att i varje fall viss yrkespersonal torde vara att

hänföra under 25 kap. strafflagen. Vad slutligen angår övningar med icke yrkespersonal torde det vara tillräckligt att hänvisa kommunerna till att, om så finnes erforderligt, intaga straffbestämmelser i brandordningarna.

I övrigt föranleder 20 § icke erinran från min sida.

21—23 §§.

Utredningens förslag torde böra genomföras.

Övergångsbestämmelserna.

Enligt utredningens förslag skulle vid brandlagens ikraftträdande 24 kap. byggningabalken, brandstadgan den 15 juni 1923 och lagen den 7 maj 1937 om förekommande och släckning av skogseld upphöra att gälla.

Med avseende å förslaget att 24 kap. byggningabalken skulle upphävas har utredningen anfört följande:

Stadgandet i 1 § första punkten i detta kapitel att alla eldstäder och skorstenar böra vara så ställda och förvarade, att eldskada förekommas må, för vilken regel straffsanktion saknas, torde knappast vara av praktisk betydelse. Dess syfte torde tillgodoses genom föreskriften i 33 § 2 mom. förslaget till brandstadga, att i brandordning må intagas anvisningar om vad som till förebyggande av brands uppkomst och spridning bör iakttagas vid byggande och underhåll av hus med eldstad. Vad i övrigt är föreskrivet i 1 § torde — i den mån bestämmelserna numera äga betydelse — ersättas av 12 § brandlagen. Föreskrifterna i 2, 3 och 7 §§ av 24 kap. byggningabalken torde numera sakna betydelse.

Departementschefen.

På de skäl, som utredningen framhållit, torde 24 kap. byggningabalken böra vid brandlagens ikraftträdande upphävas. Självfallet böra gällande brandstadga och skogseldslag vid samma tidpunkt sättas ur kraft.

Utredningen har vidare föreslagit en bestämmelse av innebörd att uppdrag att vara brandchef eller vice brandchef, vilket tillkommit före det den nya lagen trätt i kraft, icke skulle i följd av lagens ikraftträdande upphöra. Såvitt angår fall då befattningshavaren är anställd i kommunens tjänst och alltså icke kan betraktas såsom innehavare av kommunalt förtroendeuppdrag, är en sådan föreskrift icke av nöden, enär den nya lagen icke i och för sig kan häva anställningsförhållandet. Det torde ej heller få anses — vilket utredningen synes förmena — att uppdrag som brandchef eller vice brandchef, vilket har karaktären av kommunalt förtroendeuppdrag, skulle upphöra vid den nya lagens ikraftträdande. Det av utredningen föreslagna stadgandet torde därför, såsom överflödigt, kunna utgå ur lagen.

I fråga om uppdrag att vara brandfogde och vice brandfogde har utredningen ansett, att uppdraget i och med lagens ikraftträdande skulle upphöra. Med hänsyn till den ställning, som enligt utredningens förslag skulle tillkomma dessa befattningshavare, torde denna utredningens ståndpunkt vara befogad. Enligt det av mig förordade förslaget skulle emellertid skogsbrandfogde och vice skogsbrandfogde i de fall, där befattningarna bibehållas, vara förenade med i stort sett samma uppgifter som förut. Under sådana omstän-

digheter torde redan meddelade uppdrag att vara brandfogde eller vice brandfogde, därest icke befattningarna såsom sådana skola upphöra, utan särskilt stadgande i lagen alltjämt komma att bestå, ett resultat som synes mig vara ändamålsenligt.

Brandlagen synes lämpligen böra träda i kraft den 1 juli 1943.

Innan behandlingen av förslaget till brandlag avslutas, bör erinras om att *chefen för försvarsstaben* föreslagit, att i brandlagen skulle införas en bestämmelse av innebörd, att för tillämpningen av brandlagens stadganden å militära anläggningar skulle gälla de föreskrifter, som meddelades av Konungen eller den myndighet Konungen därtill bemyndigade. Anledning synes emellertid saknas att undantaga militära anläggningar från de stadganden, som givas beträffande brandförsvarsåtgärder. Däremot torde av hänsyn till den militära sekretessen vissa inskränkningar böra göras i förrättningsmans rätt att erhålla tillträde till krigsmaktens anläggningar för besiktning etc. Denna fråga skall beaktas vid behandlingen av förslaget till brandstadga.

Förslaget till brandstadga.

Utredningens förslag till brandstadga är liksom nu gällande stadga uppdelat i tre avdelningar. Avdelning I upptager bestämmelser angående stad, avdelning II bestämmelser angående landsbygden och avdelning III allmänna bestämmelser, gemensamma för stad och landsbygd. Avdelning I skall jämlikt 23 § i förslaget gälla även för köping samt för annan tätare befolkad ort, beträffande vilken de föreskrifter skola tillämpas, som jämlikt brandlagen gälla stad.

AVDELNING I.

Bestämmelser angående stad.

1 §.

I 1 § upptagas grundläggande regler om brandordning. Paragrafen motsvaras av 2 § första och andra styckena gällande brandstadga samt 12 § första och sista styckena skogseldslagen.

Vid samordning av skogsbrandförsvaret med brandförsvaret i övrigt böra de nuvarande skogsbrandordningarna och brandordningarna för bygdebrandförsvaret sammanarbetas. Även om de båda grenarna av brandförsvaret ordnas för sig, vartill enligt vad jag förordat möjlighet skulle öppnas, torde det vara lämpligt att för kommunen finnes endast en brandordning. De regler, som angå endast skogsbrandförsvaret, böra därvid lämpligen upptagas i en särskild avdelning i brandordningen.

I fråga om straffet för överträdelse av bestämmelse i brandordning äro något olika föreskrifter upptagna i skogseldslagen och gällande brandstadga. Utredningen har i sitt förslag följt skogseldslagens bestämmelser, innefattande böter, maximerade till 300 kronor. I denna fråga har *länsstyrelsen i Kalmar län* anfört, att en höjning av bötesmaximum borde anses motiverad med hänsyn såväl till vikten av ett effektivt brandförsvar som till det sjunkande penningvärdet. Anledning synes mig emellertid saknas att frångå utredningens förslag, som anknyter till innehållet i andra författningar av motsvarande slag.

2 §.

I 2 § 1 mom. behandlas frågor om antagande av brandordning m. m. Momentet motsvaras av 3 § gällande brandstadga samt vissa bestämmelser i 12, 13 och 15 §§ skogseldslagen. Andra momentet av 2 § motsvaras av 2 § tredje stycket gällande brandstadga.

Yttranden. *Länsstyrelsen i Värmlands län* erinrar om, att den nuvarande bestämmelsen, att beslut om antagande av brandordning skall av länsstyrelsen antingen oförändrat fastställas eller ogillas, i utredningens förslag bibehållits. Föreskriften vållade emellertid remisser och dröjsmål vid ärendenas handläggning. Länsstyrelserna syntes därför kunna tilldelas befogenheten att vidtaga erforderliga ändringar i underställda förslag till brandordning. Det stode ju vederbörande kommun fritt att besvärsvägen få sina synpunkter prövade.

Länsstyrelsen i Kristianstads län anför med anledning av utredningens förslag om brandordnings kungörande följande:

Länsstyrelsen vill ifrågasätta, huruvida den i 2 § av förslaget till brandstadga intagna bestämmelsen om att, då brandordning fastställts, densamma ofördröjligen skall införas i länskungörelserna, bör bibehållas. Denna bestämmelse finnes visserligen även i nu gällande brandstadga men med hänsyn till föreliggande förslag om fastställande av brandordning för varje kommun samt kravet på en omarbetning av redan fastställda brandordningar torde länskungörelserna, därest ifrågavarande bestämmelse bibehålles, komma att erhålla en mindre önskvärd omfattning. Då därjämte flertalet av de nya brandordningarna torde bliva av i huvudsak enahanda innehåll, synes det länsstyrelsen lämpligare att — i likhet med vad som nu är fallet beträffande skogsbrandordningar — endast meddelande om fastställelse av brandordning intages i länskungörelserna. Även kostnadsfrågan spelar ju härvidlag en viss roll.

Samma mening uttalas av *länsstyrelserna i Södermanlands* och *Malmöhus län.*

Departementschefen. Den av länsstyrelsen i Värmlands län föreslagna ändringen i utredningens förslag synes icke böra vidtagas, enär det kommunala inflytandet på brandordningarnas utformning därigenom skulle minskas.

Vad länsstyrelsen i Kristianstads län anfört synes däremot äga fog. Det

torde vara tillräckligt att endast ett meddelande om fastställelse av brandordning intages i länskungörelserna.

I övrigt föranleder paragrafen icke erinran eller uttalande från min sida.

3 §.

Paragrafen motsvaras av 4 § gällande brandstadga samt 8 § första stycket skogseldslagen. *Överståthållarämbetet* har erinrat om att ämbetet i kraft av kungl. brev den 31 december 1923 fungerade som brandstyrelse i Stockholm vad anginge sotningsärenden. Denna ordning vore lämplig och borde bibehållas. I detta yrkande har *Sveriges skorstensfejaremästares riksförbund* instämt.

Jag biträder utredningens förslag beträffande paragrafens innehåll. Den av överståthållarämbetet berörda frågan torde sedermera få prövas av Kungl. Maj:t. *Departementschefen.*

4—5 §§.

Utredningens förslag giva icke anledning till annan erinran från min sida än att viss mindre jämkning synes böra vidtagas i anledning av vad jag anfört vid behandlingen av 3 § förslaget till brandlag.

6 §.

1 mom. Tillsättande av vissa befälsposter m. m.

Utredningen. Brandförsvarsutredningen har föreslagit, att i detta moment skulle upptagas föreskrifter om tillsättning och avskedande av brandbefäl — utom brandchef, vice brandchef, skogsbrandfogde och vice skogsbrandfogde — samt av brandmän vid yrkes- och borgarbrandkårer. Motsvarighet till dessa föreskrifter saknas i gällande brandstadga. Befälsposterna skulle enligt utredningens förslag tillsättas av den förvaltande myndigheten. Brandmän skulle antagas av brandchefen, men frågor om avsked för dem skulle prövas av den förvaltande myndigheten. I motiven erinrar utredningen med avseende å brandmännen om att antagningsförhållandena nu vore olika på olika orter. På vissa håll tillsattes brandmännen av brandstyrelsen och på andra håll av brandchefen. Brandchefen vore emellertid enligt utredningens mening mest skickad att bedöma dessa frågor.

I momentet har även upptagits en föreskrift, att uttagning av tjänstepliktiga till reservstyrka skulle verkställas av brandchefen.

Yttranden. I anslutning till ett yttrande av t. f. brandchefen i Stockholm anför *Stockholms stads gatunämnd* att, då extra brandmän och brandelever stode under prövning för utrönande av deras lämplighet för brandtjänst, det syntes böra ankomma å brandchefen att besluta om deras avskedande.

För Stockholms vidkommande kunde nämnas, att enligt gällande tjänstereglemente för icke-ordinarie tjänstepersonal extra tjänstemän entledigades av förvaltningschefen, där ej vederbörande nämnd annat beslutade.

Överståthållarämbetet har funnit denna synpunkt förtjänt av närmare övervägande. *T. f. brandchefen i Stockholm* anför, att frågorna rörande tillsättning och avsked för brandbefäl och brandmän borde upptagas till reglering i brandordningarna.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län yttrar, i anslutning till ett uttalande av drätselkammaren i Göteborg, att möjlighet borde beredas kommunerna att i brandordning stadga annan form för antagande av brandmän än den i förslaget upptagna.

Svenska stadsförbundets styrelse erinrar, att i vissa städer brandmännen nu tillsattes av den myndighet, som handlade ärenden angående brandväsendet. Denna tillsättningsform borde få bibehållas.

Svenska kommunalarbetareförbundet anför:

Såvitt förbundet har sig bekant torde det vid flertalet yrkesbrandkårer förhålla sig så, att brandchefen har att föreslå och brandstyrelsen att antaga brandmännen, detta såvitt det gäller ordinarie anställning. Detta överensstämmer också med den ordning, som ganska allmänt förekommer vid tillsättning av tjänstemän i övrigt hos kommunerna. Det finnes enligt förbundets uppfattning ingen anledning att beträffande brandmännens tillsättning införa sådana bestämmelser, att de kommunala styrelserna skulle nödgas tillämpa en ordning vid rekrytering av brandkåren och en annan vid anställning av andra kommunala tjänstemän. Frihet synes böra råda för kommunerna att själva bestämma sättet för antagningen.

Departementschefen. Enligt min mening saknas tillräcklig anledning att i brandstadgan införa regler om tillsättning och avsked för brandbefäl och brandmän, som avses i paragrafen. För närvarande tillämpas, såsom av det anförda framgår, åtminstone beträffande brandmännen olika regler på detta område i olika städer, och någon nackdel härav torde icke ha förmärkts. Det synes därför även i fortsättningen böra finnas möjlighet att taga hänsyn till de lokala förhållandena. Bestämmelser i ämnet torde alltså icke böra införas i brandstadgan utan i brandordningarna.

Utredningens förslag att uttagning till reservstyrka skall verkställas av brandchefen giver icke anledning till erinran.

2 mom. Kungörande av ledigblivna befälsposter m. m.

I 2 mom. av förslaget stadgas bland annat, att kungörelse om lediga tjänster såsom brandbefäl vid yrkesbrandkår skall intagas i allmänna tidningarna samt i en eller flera tidningar inom orten. Denna bestämmelse saknar motsvarighet i gällande stadga. Vidare har i förslaget upptagits en föreskrift av innehåll att, då brandchef, vice brandchef, brandfogde eller vice brandfogde förordnats, meddelande härom skall intagas i länskungörelserna. Föreskriften motsvaras av en bestämmelse i 15 § skogseldslagen.

Yttranden. Förslaget på denna punkt har mött vissa gensagor. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* anför sålunda, att det beträffande brandbefäl av alla kategorier syntes vara onödigt att införa kungörelse i allmänna tidningarna om ledigbliven tjänst. Sådant kungörande kunde utan olägenhet inskränkas att avse endast tjänst som brandchef och vice brandchef. För övriga befälstjänster — brandmästare och brandförmän — syntes ett kungörande i ortstidning vara tillräckligt. Däremot torde större effekt vinnas, om kungörelsen, i likhet med vad som ofta skedde inom polisväsendet, intoges i vederbörande facktidning.

Stadsfullmäktige i Växjö anföra, med instämmande av *länsstyrelsen i Kronobergs län,* att bestämmelserna om kungörelse i allmänna tidingarna rörande tillsättandet av tjänst som brandbefäl innebure en onödig kostnad, varför det syntes tillräckligt med föreskrift, att dylik tjänst skulle kungöras till ansökan ledig.

Svenska kommunalarbetareförbundet yttrar:

Erinras må, att till brandförmän hittills som regel befordras brandmän inom den egna kåren. Det torde också förhålla sig så, att en sådan rekrytering av det lägre brandbefälet kan vara ur många synpunkter lämplig. Med hänsyn härtill förefaller det överflödigt, att annonsering av ledig brandförmansbefattning ovillkorligen skall ske i tidningarna i sådana fall, där det kan räcka med att platsen förklaras till ansökan ledig genom anslag inom brandstationen.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län anför, att det syntes tvivelaktigt om meddelande borde intagas i länskungörelserna, då brandchef, vice brandchef, brandfogde och vice brandfogde förordnats. Länsstyrelsen ifrågasatte, huruvida det ej vore av större praktiskt värde, om länsstyrelsen årligen i länskungörelserna intoge en sammanställning av samtliga angivna befattningshavare inom länet.

Länsstyrelsen i Kalmar län yttrar:

Intagande i länskungörelserna av meddelande om förordnande av brandchef, vice brandchef, brandfogde eller vice brandfogde torde ha föga praktisk betydelse. Lämpligare synes vara att sådant meddelande, då fråga är om tjänst som brandbefäl vid yrkesbrandkår, intages i allmänna tidningarna och (eller) i tidning inom orten, såsom i första stycket av 6 § 2 mom. föreskrives i fråga om kungörande av ledig tjänst. Beträffande sådan tjänst vid borgarbrandkår bör det vara tillfyllest med anslag å kommunens anslagstavla.

Departementschefen.

Kungörelseförfarandet vid tillsättning torde böra regleras i brandstadgan allenast såvitt angår befattningarna såsom brandchef och vice brandchef vid yrkesbrandkår. För dessa tjänster synes emellertid utredningens förslag kunna godtagas. Erforderliga regler om kungörande av övriga tjänster böra intagas i brandordningarna.

Vad angår meddelandena i länskungörelserna synas de av länsstyrelsen i Västernorrlands län anförda synpunkterna värda beaktande. Den av utredningen föreslagna bestämmelsen bör ersättas av en föreskrift, att länsstyrelsen årligen skall i länskungörelserna införa en sammanställning upptagande

alla brandchefer, vice brandchefer, skogsbrandfogdar och vice skogsbrandfogdar i länet. Denna föreskrift bör infogas sist i stadgan.

7 §.

Denna paragraf upptager kompetensföreskrifter för viss brandpersonal. Syftet med dessa föreskrifter är allmänt sett att höja brandbefälets och därmed brandförsvarets effektivitet. För närmare motivering må hänvisas till utredningens betänkande, sid. 110—111, samt till brandskoleutredningens betänkande (Statens off. utredn. 1941: 11) sid. 44 och följande.

Yttranden. Utredningens förslag beträffande kompetensföreskrifter hava föranlett vissa erinringar i de avgivna yttrandena. Sålunda anför *Stockholms stads gatunämnd,* i anslutning till ett uttalande av t. f. brandchefen i Stockholm, följande:

Nämnden förbiser icke värdet av de garantier för en sakkunnig ledning av brandväsendet, som vinnes genom 7 §, men såsom en undantagslös regel torde bestämmelsen i fråga kunna för Stockholms del, tilläventyrs även för andra stadssamhällen, medföra avsevärda olägenheter. I stigande omfattning föreligga inom brandväsendet uppgifter, som hos vederbörande befäl förutsätta god teknisk utbildning, och i vårt land torde icke tillräckliga skäl föreligga för att hos statens nyorganiserade brandskola monopolisera den sålunda erforderliga tekniska utbildningen. I många fall torde enligt gatunämndens bestämda mening en vid annan teknisk läroanstalt vunnen utbildning samt erfarenhet och träning i praktiska och administrativa värv jämte praktisk aspirantutbildning vid brandkåren lämna väl så goda kvalifikationer för fullgörande av brandbefälstjänst som genomgången av den långa kursen vid brandskolan. Nämnden föreslår följaktligen stadgande därom, att länsstyrelse må, när skäl därtill äro, äga medgiva undantag från de såsom regel stadgade kompetensföreskrifterna. Syftet med ett sådant dispensstadgande är icke att minska de fordringar, som böra uppställas å brandbefälet, utan att medgiva en bättre anpassning mellan de växande tekniska förvaltningsuppgifterna och de olika sökandenas kvalifikationer. En undantagslös tillämpning av den föreslagna regeln synes nämnden innebära ett obefogat ingrepp i den kommunala självbestämmanderätten och kunna verka i riktning mot en i och för sig onödig byråkratisering av brandväsendet.

Svenska stadsförbundets styrelse anför:

För befäl vid borgarbrandkår lämnas vissa medgivanden om undantag från eljest föreskriven utbildning vid statens brandskola. För befäl vid yrkesbrandkår lämnas däremot — efter en övergångstid på tre år — ingen liknande dispensmöjlighet. Styrelsen finner det nödvändigt med ett stadgande att även där dispens, genom vederbörande länsstyrelse, skulle kunna lämnas person, som förvärvat kompetens, fullt jämförlig med den vid brandskolan förvärvade. Tillkomsten av en länge önskvärd utbildningsmöjlighet bör dock icke få minska befordringsmöjligheterna för den, som i avsaknad av brandskolan på annat sätt skaffat sig lämplig utbildning.

Stadsfullmäktige i Växjö anföra med instämmande av *länsstyrelsen i Kronobergs län:*

I 7 § av förslaget till brandstadga föreskrives, att brandchef samt vice brandchef, som icke tillika är brandmästare, ävensom andra därmed jäm-

förliga befattningshavare skola ha genomgått brandchefskurs kategori I vid statens brandskola. Detta stadgande anse fullmäktige böra kompletteras med föreskrift, som möjliggör att till nämnda poster antaga person, som, ehuru han icke innehar sålunda angiven utbildning, visar sig äga motsvarande insikter och jämväl i övrigt visar sig lämplig för dylik befattning.

Svenska brandbefälsföreningen anför, att det icke borde kategoriskt fastslås, att elev skulle anses godkänd först om han erhållit lägst vitsordet godkänd i samtliga ämnen. En duglig brandman, som visat framstående praktiska egenskaper, borde kunna godkännas eller anses lämplig som brandförman även om han erhållit underbetyg i ett eller annat ämne av underordnad betydelse.

Sistnämnda synpunkt anföres även av *styrelsen för statens brandskola.*

Departementschefen.

Införandet av kompetensföreskrifter för brandbefäl skulle uppenbarligen vara till gagn för brandförsvaret. Då statens brandskola numera trätt i verksamhet, ter det sig naturligt att anknyta kompetensföreskrifterna till denna skolas kurser. Förslag om sådana föreskrifter ha också framlagts av såväl brandskoleutredningen som brandförsvarsutredningen. Jag biträder dessa förslag sådana de utformats av brandförsvarsutredningen, dock med den jämkningen att föreskriften i 4 mom. bör utgå med hänsyn till vad svenska brandbefälsföreningen och styrelsen för statens brandskola anfört.

I vissa yttranden har yrkats, att kompetensföreskrifterna skulle uppmjukas därhän, att länsstyrelsen skulle erhålla rätt att för vissa eller samtliga kategorier brandbefäl medgiva dispens från stadgans bestämmelser. Rätten att meddela sådan dispens synes emellertid böra förbehållas Kungl. Maj:t. Dispens bör därvid kunna medgivas såväl i särskilda fall som generellt för personer, vilka genomgått visst slag av utbildning eller på annan grund äro kvalificerade för viss befattning.

8 §.

Mot utredningens förslag finnes ingen annan erinran än att viss omredigering av paragrafens lydelse är nödvändig med hänsyn till den av mig förordade lösningen av frågan om samordning av skogsbrandförsvaret med brandförsvaret i övrigt.

9 §.

Paragrafen tillstyrkes.

10 §.

I denna paragraf föreskrives bland annat, att det skall åligga stad att genom polispersonal eller på annat lämpligt sätt anordna brandvakt för uppmärksammande av brand. Då staden ej äger befälsrätt över polispersonalen torde detta stadgande böra omredigeras så, att staden allenast ålägges att på lämpligt sätt anordna brandvakt. Kan detta ej ske genom polispersonalens försorg — vilket dock i regel torde vara fallet — får särskild brandvakt anordnas.

I övrigt tillstyrker jag den av utredningen föreslagna lydelsen av paragrafen.

11 §.

I 11—14 §§ behandlas brandsyn. Utredningen har föreslagit vissa ändringar i jämförelse med vad som nu gäller därom. Ändringarna innebära huvudsakligen *att* icke blott brandchef, vice brandchef, brandkaptener och därmed jämställd befälspersonal utan även brandmästare och brandförmän skulle äga rätt att tjänstgöra som ordförande i brandsynenämnd, *att* syneförrättaren i samtliga fall skulle kunna meddela föreläggande (enligt gällande bestämmelser må föreläggande i vissa fall meddelas endast av länsstyrelsen) *samt att* polismyndighetens befattning med brandsyneärenden skulle upphöra. För motivering till de föreslagna ändringarna hänvisas till betänkandet, sid. 113—115.

Yttranden. *Sveriges skorstensfejaremästares riksförbund* anser, att endast brandbefäl, som äger samma kompetens som brandchefen, borde äga rätt att i brandchefens ställe tjänstgöra såsom ordförande i brandsynenämnd. *Överståthållarämbetet* ansluter sig till denna uppfattning. Riksförbundet hemställer vidare, att befogenheten att förordna annan än brandchefen att vara brandsynenämndens ordförande skulle tilläggas den förvaltande myndigheten. Härjämte föreslår riksförbundet vissa andra mindre jämkningar i författningstexten.

Svenska brandskyddsföreningen och *svenska brandkårernas riksförbund* anföra:

Den hittills gällande och av utredningen bibehållna bestämmelsen, att brandchefen äger att avgöra i vad mån han själv eller hans underlydande skola verkställa årlig brandsyn av byggnad, upplag eller annan anläggning, anse vi principiellt olämplig. Visserligen torde brandsyn å exempelvis bostadshus inom större samhällen knappast kunna verkställas oftare än vart tredje eller fjärde år, men brandsyn är av så stor betydelse, att bestämmelser om huru ofta den skall företagas böra givas av den förvaltande myndigheten på brandchefens förslag.

Motsvarande synpunkter anföras av *brandförsvarskommittén* och *länsskogsbrandchefen i Älvsborgs län.*

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anför:

Enligt § 11 mom. 4 må i brandordningen stadgas, bland annat, att den i 3 mom. 2) föreskrivna besiktningen av eldstad m. m. må utföras av skorstensfejare i samband med sotning. Motsvarande bestämmelse återfinnes i nu gällande stadga. Då tveksamhet på visst håll varit rådande, huruvida skorstensfejaren äger rätt att giva föreläggande i anledning av anmärkning i samband med besiktningen, torde stadgandet böra förtydligas så, att föreläggande skall meddelas av vederbörande brandsyne- eller besiktningsförrättare.

Departementschefen. Utredningens förslag till ändringar i gällande bestämmelser om brandsyn ha till sitt huvudsakliga innehåll tillstyrkts eller lämnats utan erinran i yttrandena. Förslagen synas även i allt väsentligt böra genomföras.

Viss jämkning bör emellertid vidtagas i författningstexten. Sålunda bör, i anslutning till vad länsstyrelsen i Gävleborgs län anfört, i 4 mom. tredje

att-satsen utsägas, att den befogenhet, som där avses, skall anses utgöra en del av brandsyn och skall innefatta rätt att meddela föreläggande jämlikt 12 § 1 mom. första stycket. De betänkligheter, som till äventyrs kunna anföras mot att uttryckligen tillerkänna skorstensfejaren denna rätt, torde motvägas av det förhållandet, att befogenheten tillkommer skorstensfejaren endast för det fall, att särskilt stadgande därom införes i brandordningen.

Övriga i yttrandena framställda anmärkningar synas icke böra föranleda ändring av utredningens förslag.

12 §.

Utredningens förslag tillstyrkes med viss förtydligande jämkning i författningstexten.

13—14 §§.

Utredningens förslag tillstyrkas.

15 §.

Denna paragraf inleder det avsnitt, som innehåller föreskrifter om sotning.

1. Fråga om sotningsväsendets kommunalisering.

Utredningen. I motiven har brandförsvarsutredningen i detta sammanhang upptagit frågan om sotningsväsendets kommunalisering. Utredningen upplyser, att i så gott som samtliga orter, där avdelning I av gällande brandstadga tillämpas, skorstensfejaren äger ställning såsom fri näringsutövare med viss monopolrätt. Utredningen omnämner därefter, att svenska skorstensfejarearbetareförbundet i skrivelse till utredningen den 25 september 1941 anfört följande:

Skorstensfejareyrket är en mycket viktig del av det förebyggande brandskyddet. Vi anse det principiellt oriktigt, att det förebyggande brandskyddet skall sammankopplas med privat vinstintresse, vilket är fallet för närvarande, därför att ju mindre antal biträden skorstensfejaren har anställt, dess större blir dennes netto. Detta framskapar en klyvning i intresset för brandskyddet och i intresset för inkomsten, vilket i vissa fall medför, att inkomsten får företräde framför brandskyddet.

För att undvika detta anse vi, att skorstensfejaren skall ha fast lön och därutöver ingen möjlighet till extra inkomster av sotningsarbetet. Då det emellertid ställer sig svårt att omedelbart övergå till dylik ändring, föreslå vi att respektive kommuner själva få avgöra, hur skorstensfejaren skall anställas. Vi vilja ifrågasätta, om endast första alternativet bör intagas i stadgan med den övergångsbestämmelsen, att alla *nya* skorstensfejarebefattningar skola tillsättas enligt stadgan.

Sveriges skorstensfejaremästares riksförbund, som erhållit tillfälle att yttra sig över vad arbetareförbundet sålunda anfört, har i skrivelse den 13 oktober 1941 på anförda skäl, beträffande vilka må hänvisas till betänkandet, sid. 116—117, avstyrkt arbetareförbundets förslag.

För egen del anför utredningen, att utredningen icke kunde finna, att fördelar för det allmänna skulle vinnas genom en kommunalisering av sotningsväsendet. Erfarenheterna från de orter, där ett system med kommunalisering försökts, manade icke till efterföljd. Utredningens förslag hade därför, liksom gällande brandstadga, grundats på den huvudtanken, att skorstensfejaren skulle hava ställning såsom fri näringsutövare med viss monopolrätt.

Yttranden. *Svenska stadsförbundets styrelse* anför, att styrelsen principiellt anslöte sig till den uppfattningen, att sotningsväsendet icke borde kommunaliseras. Styrelsen funne det dock önskvärt att brandstadgan erhölle en utformning, som icke uteslöte varje möjlighet att överföra sotningsväsendet i direkt kommunal regi.

Motsvarande synpunkt anföres av *Stockholms stads gatunämnd.*

Svenska skorstensfejeriarbetareförbundet vidhåller sitt hos utredningen framförda, nyss återgivna förslag samt fortsätter:

Vårt förslag innebär ej obligatorisk skyldighet utan endast rätt för kommunerna att själva ombesörja skorstensfejeriarbetet, om de så önska. Uppenbara skäl tala för att ifrågavarande uppgifter böra ombesörjas av det allmänna direkt, och mot en sådan anordning kan vare sig i fråga om de ekonomiska eller andra konsekvenserna anföras andra skäl, än som ur det enskilda vinstintressets synpunkt städse förts fram mot varje åtgärd av kommunalisering eller förstatligande. Det är av största vikt att i nuvarande läge lämna dörren öppen för en utveckling, som förr eller senare måste komma i denna fråga.

Svenska brandskyddsföreningen och *svenska brandkårernas riksförbund* anföra, att det syntes nödvändigt, att skorstensfejarnas ställning till de kommunala myndigheterna klargjordes i brandstadgan. Skorstensfejarna borde anses som auktoriserade näringsidkare.

Departementschefen. Det torde vara mindre välbetänkt att med föreskrifter i brandstadgan binda kommunerna vid viss form för sotningsväsendets ordnande. Bestämmelserna synas böra avfattas så, att kommunerna erhålla frihet att själva avgöra, om sotningsväsendet bör kommunaliseras eller ej. Med hänsyn härtill böra mindre jämkningar vidtagas i vissa av de paragrafer i utredningens förslag, vilka avhandla sotning.

2. Sotningsfrister m. m.

Utredningen. I 15 § behandlas även vissa frågor rörande sotningsfrister m. m. Utredningen omnämner, hurusom svenska skorstensfejeriarbetareförbundet hemställt, att detaljerade regler om sotningsfrister måtte intagas i brandstadgan, samt att Sveriges skorstensfejaremästares riksförbund tillstyrkt arbetareförbundets framställning. Utredningen fortsätter därefter:

Enligt utredningens mening är frågan om sotningsfristernas längd en angelägenhet, som lämpligen bör avgöras med hänsyn till de särskilda lokala förhållandena. Detaljerade regler härom torde därför icke böra intagas i brand-

stadgan utan torde, liksom nu är fallet, få införas i ortens brandordning. Önskvärd enhetlighet i fråga om sotningsfristernas längd torde vinnas genom att vägledande föreskrifter upptagas i normalbrandordning. Den i gällande brandstadga upptagna tiden för längsta sotningsfrist, tre år, är emellertid, enligt vad erfarenheten visat, alltför lång. Fristen bör enligt utredningens mening icke i något fall vara längre än ett år. Däremot bör möjlighet finnas att, om särskilda skäl därtill äro, erhålla undantag från en i brandordningen fastställd sotningsfrist. Sådant undantag bör beviljas av brandchefen efter skorstensfejarens hörande. Utredningen har övervägt att föreslå, att undantag i stället skulle beviljas av den myndighet, som förvaltar brandförsvarets angelägenheter. Med hänsyn till att frågan är av uteslutande teknisk art synes det dock vara riktigare att prövningen handhaves av brandchefen.

Yttranden. *Stockholms stads gatunämnd* anser, att längsta sotningsfristen alltjämt borde utgöra tre år. *Överståthållarämbetet* finner detta förslag vara förtjänt av närmare övervägande.

Länsstyrelsen i Värmlands län anför:

Vid granskning av brandordningar har länsstyrelsen funnit, att bestämmelserna om sotningsfristerna ofta äro föremål för skiljaktiga meningar. Mångenstädes har man icke kommit till insikt om att den ökade vedeldningen kräver kortare sotningsfrister. På vissa håll omfattar man rent av den meningen, att ökad sotning medför ökad risk för brand. Skorstensfejeriarbetareförbundet har hemställt, att detaljerade regler om sotningsfrister måtte intagas i brandstadgan. Då ett bifall till denna hemställan skulle underlätta granskningsarbetet beträffande brandordningarna, tillstyrker länsstyrelsen förbundets hemställan.

Synpunkten understrykes även av *Sveriges skorstensfejaremästares riksförbund, svenska skorstensfejeriarbetareförbundet* samt *brandkonsulenten i Värmlands län.*

Stockholms stads gatunämnd har vidare funnit beslutanderätt jämlikt 15 § tredje stycket tredje punkten i förslaget böra tillkomma den förvaltande myndigheten efter brandchefens och skorstensfejarens hörande. I samma riktning uttalar sig *Sveriges skorstensfejaremästares riksförbund.*

Departementschefen.

Enligt vad jag inhämtat äro på grund av stadgande i brandordningarna för åtskilliga städer sotningsfristerna för vissa slag av eldstäder två eller tre år. Anledning torde knappast förefinnas att genom en allmän bestämmelse nedskära dessa frister så långt som till ett år. En längsta sotningsfrist av två år synes vara bättre avvägd. Det ankommer på länsstyrelserna att inom den sålunda angivna maximalfristen tillse, att för olika grupper av fall lämpade sotningsfrister upptagas i brandordningarna.

I övrigt giver utredningens förslag — bortsett från en mindre jämkning i andra stycket — icke anledning till erinran.

16—18 §§.

I paragraferna böra med anledning av vad förut anförts beträffande frågan om sotningsväsendets kommunalisering vissa mindre ändringar genomföras. Härutöver finnes icke anledning till erinran.

Vid 18 § har utredningen berört frågan om avgångsålder för skorstensfejare. Utredningen anför, att vissa skäl otvivelaktigt kunde tala för att fastställa sådan ålder. Denna angelägenhet borde emellertid överlåtas åt kommunernas avgörande.

Frågan har berörts i vissa yttranden. Sålunda anför *överståthållarämbetet:*

Med avseende å de i 18 § förslaget till brandstadga givna bestämmelserna angående godkännande av skorstensfejare har tjänstgörande brandchefen i Stockholm framhållit önskvärdheten av att en allmän föreskrift gives om att meddelat godkännande för skorstensfejare skall upphöra att gälla, då skorstensfejaren uppnått viss ålder, exempelvis 65 år. Såväl enligt gällande brandstadga som enligt föreliggande förslag till ny brandstadga lämnas godkännande tillsvidare och kan, därest skorstensfejaren icke längre finnes vara lämplig, återkallas. Av lätt insedda skäl brukar sådan återkallelse i praktiken icke äga rum annat än då verkligt allvarliga anmärkningar mot sotningens handhavande föreligga. Däremot brukar återkallelse icke ske i de fall, då skorstensfejaren på grund utav ålderdomssvaghet är oförmögen att själv utföra eller leda sotningsarbetet inom distriktet, blott skorstensfejaren hos sig har anställd verkmästare eller annan person, som övar tillsyn å att sotningen verkställes på ett någorlunda försvarligt sätt. Det kan dock icke undvikas, att då skorstensfejarmästaren på detta sätt under längre tid är ur stånd att fullgöra sin tjänst, sotningen inom distriktet ofta blir allvarligt lidande därpå. Fastställande av viss ålder, vid vilken skorstensfejare skulle vara skyldig att frånträda sin befattning, bör därför enligt ämbetets mening vara ägnat att främja sotningsväsendet.

Liknande synpunkter anföras av *Stockholms stads gatunämnd* och *svenska skorstensfejeriarbetareförbundet. Svenska stadsförbundets styrelse* anför, att det onekligen är ett intresse för kommunerna, att skorstensfejaren kan tvingas av avgå vid viss ålder och att pensionsmöjligheter därför på ena eller andra sättet öppnas. *Brandstyrelsen i Lidköping* anser, att en avgångsålder å förslagsvis 67 år bör fastställas.

Departementschefen. På sätt utredningen anfört, tala otvivelaktigt vissa skäl för att fastställa en avgångsålder för skorstensfejare. Lämpligast torde emellertid vara att åtminstone för närvarande lämna denna fråga till det kommunala initiativet. Bestämmelser i ämnet kunna sålunda införas i brandordningarna.

19 §.

I 19 § behandlas skorstensfejarnas sotningsmonopol. Paragrafen motsvarar 19 § i gällande brandstadga.

Yttranden. I anledning av utredningens förslag under denna paragraf anför *överståthållarämbetet:*

Enligt 19 § förslaget till brandstadga sista punkten skall annan än skorstensfejare eller hos honom anställda biträden ej få verkställa sotning, såframt icke brandchefen efter skorstensfejarens hörande för särskilda fall medgiver undantag. Förslaget innehåller icke någon straffbestämmelse till garanterande av detta förbud. Ej heller i annan författning torde någon särskild straffbestämmelse förekomma. För sin del påyrkar Stockholms stads

skorstensfejaremästareförening, att verkställandet av olovlig sotning skall beläggas med straff. Ämbetet delar i stort sett föreningens mening men anser en straffbestämmelse böra modifieras såtillvida, att något straffansvar icke drabbar den, som själv eller genom hos honom anställd person verkställer sotning i egen fastighet. Om däremot någon — såsom numera icke sällan förekommer — yrkesmässigt åtager sig att fullgöra sotning i andras fastigheter, bör han vara förfallen till straff, såvida icke vederbörligt tillstånd till sotningen erhållits.

I anslutning till nu behandlade sotningsförbud har Stockholms stads gatunämnd förordat, att rätten att bevilja dispens från förbudet, som enligt utredningens förslag skulle tillkomma brandchefen, i stället skall överflyttas å brandstyrelsen. Med hänsyn till dessa dispensärendens jämförelsevis ringa betydelse och då ärendena till stor del torde bedömas efter brandtekniska synpunkter, anser ämbetet i likhet med brandförsvarsutredningen, att ärendenas avgörande lämpligen bör ankomma på brandchefen.

Även *Sveriges skorstensfejaremästares riksförbund* anser, att straff bör stadgas för den, som obehörigen förrättar sotningsarbete.

Byggnadsstyrelsen yttrar:

Vid tolkning av motsvarande bestämmelse i gällande brandstadga hava tvistigheter i en del fall uppstått beträffande gränserna för monopolrätt. Sålunda har från skorstensfejares sida gjorts gällande att denna rätt skulle omfatta all förekommande rengöring av rökgångar jämte tillhörande rökrör och imrör m. m. och alltså även åtgärder, som, vid sidan av den med stöd av brandstadgan föreskrivna sotningen, kunna vara önskvärda ur ren driftsekonomisk synpunkt utan att påkallas med hänsyn till brandsäkerheten. Sådana åtgärder torde överhuvud icke falla under brandstadgan, och det naturligaste synes vara att desamma, på sätt som vanligen sker, vidtagas genom vederbörande värmeledningsskötares försorg. Med hänsyn till vad sålunda anförts finner byggnadsstyrelsen det önskvärt, att i 19 § tydligt utsäges att förbudet för annan än skorstensfejare att verkställa sotning endast avser med stöd av brandstadgan föreskriven sotning.

Departementschefen.

Skorstensfejarens sotningsmonopol bör innebära, att han — eller hans biträden — skola ha uteslutande rätt att utföra den sotning, som brandstadgan och brandordningen föreskriva. Däremot bör det härjämte stå envar fritt att själv eller genom hjälp av annan än vederbörande skorstensfejare eller hans biträden verkställa sotning, men denna sotning kan naturligtvis icke få ersätta den monopoliserade sotningen. Med hänsyn härtill synes stadgandet böra förtydligas i den riktning byggnadsstyrelsen angivit. I övrigt biträder jag utredningens förslag.

20—23 §§.

Dessa paragrafer tillstyrkas.

AVDELNING II.

Bestämmelser angående landsbygden.

En väsentlig nyhet i utredningens förslag är, som förut framhållits, att föreskrifterna i avdelning II skola gälla obligatoriskt å landsbygden. Bestämmelserna i avdelning II överensstämma i stor utsträckning med motsvarande

bestämmelser i avdelning I, ehuru förstnämnda bestämmelser givetvis äro betydligt mildare. För motivering till de särskilda paragraferna torde en allmän hänvisning få göras till motsvarande paragrafer i avdelning I.

24—32 §§.

Dessa paragrafer motsvaras av stadgandena i 25—29 §§ gällande brandstadga samt i 8 §, 12 §, 13 § 1 mom., 15 och 16 §§ skogseldslagen. Motsvarande bestämmelser i avdelning I äro 1—9 §§. Mot brandförsvarsutredningens förslag har jag icke annan erinran än att i 25, 29, 30 och 31 §§ böra vidtagas ändringar motsvarande dem, som föreslagits beträffande 2, 6, 7 och 8 §§.

33 §.

Paragrafens första moment motsvarar 30 § i gällande brandstadga och 10 § i avdelning I av förslaget. Momentet föranleder ingen erinran.

I fråga om 2 mom. har utredningen erinrat om att svenska brandskyddsföreningen i skrivelse den 7 juni 1935 framhållit lämpligheten ur brandskyddssynpunkt av att byggnadsföreskrifter utfärdas för de delar av landsbygden, där sådana föreskrifter icke äro gällande. Utredningen fortsätter därefter:

Utredningen kan ansluta sig till föreningens framställning så till vida, att utredningen finner det uppenbart att brandförsvaret i hög grad skulle gagnas av en effektiv kontroll över byggnadssättet för landsbygden. Det torde emellertid åtminstone för närvarande icke vara lämpligt att genom författningsföreskrifter åstadkomma en sådan kontroll. Kontrollen förutsätter nämligen till en början, att sakkunniga kontrollorgan tillskapas, vilket skulle föranleda avsevärda kostnader. Det må vidare erinras om att kontrollen rimligen borde utövas genom granskning av ritningar till planerade byggen. I de flesta fall uppgöras emellertid vid byggen å landet icke sådana ritningar, och det torde vara praktiskt sett otänkbart att åstadkomma en ändring härutinnan. Med hänsyn till vad sålunda anförts har utredningen funnit sig icke böra föreslå att obligatoriska byggnadsföreskrifter utfärdas för landsbygden. För att emellertid i någon mån minska nackdelen av att sådana föreskrifter icke utfärdas och kanske även bereda marken för en mera tillfredsställande reglering vid senare tidpunkt har utredningen i 33 § 2 mom. av förslaget till brandstadga upptagit en föreskrift att i brandordning må intagas anvisningar om vad som till förebyggande av brands uppkomst och spridning bör iakttagas vid byggande och underhåll av hus med eldstad. Det kan erinras om att vissa liknande föreskrifter bruka upptagas i redan utfärdade brandordningar. I 25 § i den av kommunikationsdepartementet utgivna handledningen vid utarbetandet av brandordningar för landskommuner ha sålunda upptagits vissa regler angående vad som bör iakttagas vid nybyggnad av hus med eldstad.

Yttranden. I en del yttranden har ansetts, att man i förevarande hänseende borde gå längre än vad utredningen föreslagit. Sålunda anför *landsbygdens ömsesidiga brandförsäkringsbolags förening,* att anvisningar om byggande och underhåll av hus med eldstad vore så nödvändiga, att sådana anvisningar borde intagas i varje brandordning. Vidare ifrågasättes, huruvida

icke även bestämmelser angående eldfarliga anordningar i lantgårdars ekonomihus borde införas, exempelvis om garage, motorrum m. m.

Liknande synpunkter anföres även av *svenska försäkringsbolags riksförbund.*

Brandkonsulenten i Västernorrlands län föreslår, att orden »med eldstad» i 33 § 2 mom. skola utgå. Samma förslag framföres av *brandchefen i Jönköping.*

Länsstyrelsen i Malmöhus län yttrar:

Här föreslagna anvisningar erhålla icke obligatorisk karaktär. Detta är med hänsyn till saknaden av byggnadsföreskrifter å landsbygden synnerligen otillfredsställande. Av eldsvådorna på skånska landsbygden torde omkring hälften föranledas av brister å byggnader, särskilt å eldstäder och skorstenar. Någon väsentlig nedgång i antalet dylika bränder torde icke kunna uppnås med mindre tvingande bestämmelser om beskaffenheten av eldstäder och skorstenar meddelas. Dylika bestämmelser böra intagas i den normalbrandordning som skall utarbetas.

Svenska brandskyddsföreningen och *svenska brandkårernas riksförbund* andraga:

Vi anse visserligen, att en paragraf i brandstadgan i överensstämmelse med den föreslagna 33 § kan hava sin betydelse, men anse dock icke, att frågan om brandtekniska byggnadsföreskrifter därigenom har funnit sin slutgiltiga lösning utan anse, att det bör tagas i allvarligt övervägande, huruvida ej tidpunkten nu är lämplig att genom sakkunniga verkställa en utredning av här nämnda frågor. Enligt vad erfarenheten visar, synes det viktigt, att statliga bestämmelser utfärdas icke blott för boningshus och andra byggnader med eldstäder utan även för anordnandet av djurstallar med hänsyn till att djuren vid inträffad eldsvåda skola kunna räddas. Särskilt under nu rådande utrikespolitiska förhållanden har även nödvändigheten av att på ett ur brandskyddssynpunkt lämpligt sätt anordna byggnader, som inrymma inbärgad gröda, spannmål o. d., allt kraftigare framträtt.

Departementschefen.

Det är uppenbarligen en angelägenhet av vikt att brandsäkerheten i erforderlig grad tillgodoses vid uppförande av byggnader även inom områden, där byggnadsbestämmelser icke äro gällande. Utredningen har av praktiska skäl avvisat tanken att byggnadsföreskrifter skulle utfärdas för hela riket. I stället har utredningen föreslagit, att i brandordningarna skulle kunna intagas anvisningar om vad som till förebyggande av brands uppkomst och spridning borde iakttagas vid byggande och underhåll av hus med eldstad.

I yttrandena har från vissa håll anförts, att längre gående åtgärder borde vidtagas. Det synes dock vara välbetänkt att i detta avseende framgå med viss försiktighet i avbidan på det resultat som kan vinnas efter den av utredningen anvisade linjen. Jag tillstyrker därför utredningens förslag.

34—37 §§.

Dessa paragrafer, som motsvara 31—35 §§ i gällande brandstadga och 11—14 §§ i avdelning I i förslaget, avhandla brandsyn.

Utredningen anför bland annat:

Brandsynenämndens sammansättning enligt förslaget avviker från vad som för närvarande är gällande. Ändringarna äro betingade främst därav, att brandchefen, som enligt utredningens förslag skall hava viss utbildning, synes böra intaga en central ställning vid brandsyneförrättningarna. Föreskriften i 31 § 2 mom. sista punkten gällande brandstadga att ombud för brandförsäkringsinrättning skall äga närvara vid brandsyn har ansetts böra utgå.

Om skorstensfejare finnes i kommunen är det givetvis lämpligt, att denne utses till ledamot i brandsynenämnd.

Yttranden. Utredningens ståndpunkt i förevarande hänseenden har givit anledning till vissa erinringar. *Svenska försäkringsbolags riksförbund* anför:

I 31 § 2 mom. gällande brandstadga föreskrives, att vid brandsyn inom landskommun brandförsäkringsinrättning, hos vilken inom kommunen belägen fastighet är brandförsäkrad, äger närvara genom ombud med rätt att göra erinringar men icke att deltaga i besluten. Brandförsvarsutredningen har utan närmare motivering ansett, att denna föreskrift bör utgå. Ifrågavarande medgivande har, såvitt riksförbundet har sig bekant, mycket sällan utnyttjats av försäkringsbolagen, varför det måhända kan göras gällande, att föreskriften saknar betydelse. Frågan torde emellertid komma i ett annat läge, om utredningens förslag genomföres. Enligt detta skall brandsyn årligen förrättas inom varje kommun. En mängd industriella anläggningar, som hittills i fråga om det förebyggande brandskyddet endast haft att ta hänsyn till råd och anvisningar från vederbörande försäkringsbolags sida, komma i fortsättningen att stå under kontroll av nyskapade kommunala brandsynenämnder, vilka ej alltid torde komma att besitta tillfredsställande sakkunskap på industribrandskyddets område. Viss risk föreligger, att motstridiga anvisningar och föreläggande komma att meddelas av brandsynenämnden och av försäkringsgivaren. Det måste vid sådant förhållande vara enbart till fördel, att försäkringsbolagen bibehållas vid sin rätt att genom ombud närvara vid brandsyn och därvid framlägga försäkringsgivarens synpunkter på uppkommande brandskyddsspörsmål. Riksförbundet hemställer därför, att här berörda föreskrift måtte intagas jämväl i den nya brandstadgan.

Liknande synpunkter anläggas av *länsstyrelsen i Malmöhus län* samt av *landsbygdens ömsesidiga brandförsäkringsbolags förening.*

Brandkonsulenten i Västernorrlands län yttrar:

Det torde vara lämpligt, att i brandstadgan intages bestämmelse om att, därest skorstensfejare finnes i kommun, skall denne utses till ledamot av brandsynenämnd. Erfarenheten från Västernorrlands län visar, att trots skorstensfejare funnits i kommun, har han ej utsetts till ledamot av brandsynenämnden, utan ha andra mindre lämpade personer utsetts.

Samma yrkande framställes av *länsstyrelsen i Kalmar län.*

Brandchefen i Jönköping anser 34 § 2 mom. böra kompletteras med föreskrift, att i brandsynenämnd en ledamot skall vara byggnadssakkunnig och förtrogen med eldstäders och rökgångars konstruktion. Om skorstensfejare funnes i kommun, borde denne lämpligen tillhöra nämnden.

Även *länsstyrelsen i Uppsala län* anser att om möjligt en av brandsynenämndens ledamöter borde vara byggnadssakkunnig. Härjämte föreslår läns-

styrelsen en föreskrift att brandchefen och skorstensfejaren skulle, oavsett ledamotskap i brandsynenämnden, närvara vid brandsyn.

Utredningens förslag torde i allt väsentligt böra genomföras. Några jämkningar synas dock böra verkställas. I det fall att kommun indelats i flera brandsynedistrikt äger brandchefen enligt utredningens förslag rätt att utse annan än brandbefäl till ordförande i brandsynenämnd. Denna rätt torde dock böra förbehållas den förvaltande myndigheten bland annat med hänsyn till uppdragets karaktär av förtroendeuppdrag och till att det i sådan händelse torde vara lättare att förmå lämpliga personer att åtaga sig uppdraget. Vidare bör på grund av vad svenska försäkringsbolags riksförbund anfört den i gällande brandstadga upptagna bestämmelsen om rätt för brandförsäkringsinrättning att närvara vid brandsyn bibehållas med sådan ändring, att försäkringsinrättningens ombud äger närvara endast vid syn å fastighet, som är försäkrad i inrättningen. *Departementschefen.*

I 34 § 3 mom. 2) och 35 § 1 mom. böra vissa mindre jämkningar vidtagas i överensstämmelse med vad som föreslagits beträffande 11 § 3 mom. 2) och 12 § 1 mom.

38 §.

Paragrafen, som motsvarar 36 § i gällande brandstadga och 15—22 §§ i avdelning I i förslaget, avhandlar sotning.

Utredningen har under denna paragraf berört frågan om sotningsmonopol på landsbygden. Härom anför utredningen:

Utredningen har övervägt att i förevarande paragraf intaga en bestämmelse av innehåll att i tättbebyggda samhällen på landsbygden, exempelvis samhällen, för vilka utomplansbestämmelser gälla, sotning skulle få verkställas endast av auktoriserad skorstensfejare. På landsbygden i övrigt skulle däremot även annan kompetent person få utföra sotning. Till stöd för att införa en bestämmelse av detta innehåll kunde åberopas, att en motsvarande bestämmelse för närvarande torde gälla för de flesta landsbygdssamhällen, beträffande vilka avdelning II av gällande brandstadga är i tillämpning. Utredningen har emellertid kommit till den uppfattningen att — ehuru det uppenbarligen är önskvärt att sotning genom yrkesutbildad skorstensfejare i fortsättningen bör verkställas i om möjligt större omfattning än för närvarande — det likväl torde vara lämpligast att ifrågavarande spörsmål löses efter prövning av förhållandena i varje särskilt fall. Anses för viss ort sotning av auktoriserad skorstensfejare böra vara obligatorisk, bör sålunda bestämmelse härom intagas i brandordningen.

I syfte att förebygga tvekan med avseende å spörsmålet vem som har att svara för att sotning verkställes har i ett sista stycke i paragrafen, vilket saknar motsvarighet i gällande brandstadga, upptagits en föreskrift härom. Föreskriften anknyter till vad som torde få anses vara den allmänna uppfattningen i frågan.

Yttranden. I några yttranden har påyrkats införande av skärpta bestämmelser om sotning, innebärande viss monopolrätt för eller vissa utbildningskrav beträffande sotningsförrättare.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anför i detta avseende:

Föreskrift bör meddelas, att sotning får verkställas endast av fackutbildad skorstensfejare, såvitt icke länsstyrelsen medgivit undantag. De för närvarande å länets landsbygd gällande brandordningarna innehålla i allmänhet icke sådan föreskrift. Motsvarande föreskrift har vanligen den lydelse, att för sotning endast den får anlitas, som blivit av brandstyrelsen för utförande av dylikt arbete godkänd, samt att godkännandet må återkallas, när brandstyrelsen finner skäl därtill föreligga. Därest det anses, att hinder möter för obligatorisk föreskrift om sotning genom yrkesutbildad skorstensfejare, synes åtminstone nyss angiven anordning böra träffas. I annat fall skulle genomförandet av utredningens förslag vad länets landsbygd beträffar innebära en lindring i fråga om sotningen, som icke är motiverad.

Liknande synpunkter anföras av *länsstyrelsen i Uppsala län* och *brandstyrelsen i Hova kommun* samt *brandchefen i Jönköping.*

Svenska försäkringsbolags riksförbund anför:

Riksförbundet håller före, att det ur brandskyddssynpunkt vore lyckligast, om redan i brandstadgan infördes vissa normerande föreskrifter av innebörd, att sotning ej må verkställas av annan än den som ådagalagt kunnighet och erfarenhet på området. Med den utformning 38 § i förslaget till brandstadga erhållit uppställes intet hinder för att vilken oerfaren och osakkunnig person som helst kan anlitas för utförande av sotning även i stora stationssamhällen och andra mera tätt befolkade orter. Brandförsäkringsbolagen besitta en rik erfarenhet av de vådor, som äro förenade med att sotning utföres på otillfredsställande sätt. Om bestämmelser i förevarande avseende ej införas i brandstadgan, blir det för länsstyrelserna en angelägenhet av största vikt att tillse, att erforderliga föreskrifter komma att inflyta i brandordningarna.

Länsstyrelsen i Västmanlands län föreslår, att åt länsstyrelse skulle inrymmas befogenhet att föreskriva, att sotning inom vissa landskommuner under avdelning II skulle utföras av yrkeskunnig skorstensfejare.

Svenska brandskyddsföreningen och *svenska brandkårernas riksförbund* — som föreslå, att all sotning på landsbygden skulle ske av auktoriserade skorstensfejare, därest länsstyrelse ej annat förordnade — anföra därjämte, att skorstensfejare på landsbygden emellertid ej borde vara skyldig att genomgå statens brandskola för erhållande av dylik auktorisation.

Svenska skorstensfejeriarbetareförbundet föreslår, att i brandstadgan skulle införas bestämmelser om den kompetens, som skulle innehavas av person, som utförde sotningsarbete å landsbygden. I detta avseende skulle fordras genomgång av statens brandskolas kurs för skorstensfejaregesäller eller minst fem års utbildning i skorstensfejareyrket under yrkesutbildad skorstensfejare.

I några utlåtanden beröres frågan om sotningsfrister. *Byggnadstyrelsen* yttrar härom:

I de i 38 § intagna bestämmelserna om sotning å landsbygden har det icke, på sätt som skett i motsvarande bestämmelse i 15 § rörande sotning i stad, angivits något maximum beträffande den tid, som må förflyta från en sotning till den nästa. Det torde emellertid kunna ifrågasättas, huruvida icke

sotning å landsbygden erfordras minst lika ofta som i städerna med deras bättre ordnade brandväsen.

I samma riktning uttalar sig *brandchefen i Jönköping.*

Länsstyrelsen i Värmlands län föreslår, att detaljerade regler om sotningsfrister skulle intagas i brandstadgan, enär detta skulle underlätta arbetet med granskning av brandordningar.

Liksom utredningen finner jag, att frågan om kvalifikationer för den, som å landsbygden utför sotning, bör avgöras efter förhållandena i varje särskilt fall. Jag kan sålunda icke tillstyrka de i yttrandena framställda förslagen om skärpning härutinnan. Ej heller i övrigt finner jag — bortsett från en jämkning i andra stycket — anledning till erinran mot utredningens förslag. *Departementschefen.*

AVDELNING III.

Allmänna bestämmelser.

I denna avdelning, som upptager allmänna bestämmelser, gällande för såväl stad som landsbygd, givas först vissa föreskrifter om åtgärder till förekommande och släckning av skogsbrand samt därefter regler om ett nytt institut, kallat besiktning. Slutligen meddelas ansvarsbestämmelser m. m.

39 §.

Paragrafen tillstyrkes.

40 §.

Denna paragraf bör jämkas till överensstämmelse med den av mig intagna ståndpunkten i frågan om samordning av skogsbrandförsvaret med brandförsvaret i övrigt.

41—42 §§.

Utredningens förslag under dessa paragrafer föranleda ej erinran från min sida.

43 §.

I denna paragraf upptagas regler om besiktning ur brandförsvarssynpunkt av byggnader, upplag och andra anläggningar. Utredningen anför, att dessa regler, som saknade motsvarighet i gällande rätt, avsåge att underlätta kontrollen över att särskilt det förebyggande brandskyddet bleve i betryggande mån tillgodosett.

Yttranden. *Chefen för försvarsstaben* anför, att ifrågavarande bestämmelse icke i tillräcklig grad toge hänsyn till inom försvarsväsendet i vissa fall nödvändig sekretess.

Svenska kommunalarbetareförbundet yttrar:

Den besiktning, som omförmäles i 43 §, torde i vissa fall kunna uppdragas åt annat brandbefäl än i paragrafen angives. Det kan vara lämpligt, att brandchefen uppdrager åt t. ex. vice brandchefen att i sitt ställe utföra en speciell besiktning. Den, som i sådant fall utför besiktningen, synes böra tillerkännas samma rätt som enligt 43 § tillkommer riksbrandinspektör, länsbrandinspektör och brandchef eller av länsstyrelsen förordnad besiktningsman.

Departementschefen. Det synes välbetänkt att, såsom utredningen föreslår, införa särskilda regler om besiktning ur brandförsvarssynpunkt. Rätten att verkställa besiktning bör tillkomma de av utredningen angivna tjänstemännen. Med hänsyn till vad jag anfört vid behandlingen av 2 § brandlagen förordar jag dock, att ordet länsbrandinspektör utgår ur paragrafens text.

Vissa undantagsföreskrifter torde vara erforderliga såvitt angår besiktning samt även brandsyn och sotning av anläggningar, som äro av betydelse ur försvarssynpunkt. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i detta avseende.

44—52 §§.

I 44 § synes den ändringen böra vidtagas, att föreskriften om straff för brott mot 41 § utgår. Förseelse mot sistnämnda paragraf torde nämligen vara straffbar jämlikt 12 och 20 §§ brandlagen. Vidare bör 49 § utgå, enär allmänna regler om sammanträffande av brott synas kunna gälla. Övriga paragrafer tillstyrkas med vissa smärre jämkningar och med erforderlig ändring av paragrafföljden.

Övergångsbestämmelserna.

Utredningens förslag tillstyrkes efter vissa redaktionella jämkningar. Brandstadgan bör träda i kraft samtidigt med brandlagen.

I enlighet med vad sålunda anförts hava utredningens författningsförslag inom kommunikationsdepartementet överarbetats. Såsom resultat av överarbetningen torde föreliggande *förslag till brandlag och brandstadga* få fogas till statsrådsprotokollet *(Bilaga A och C)*.[1]

Vid bifall till dessa förslag böra, som också utredningen framhållit, formella ändringar vidtagas i 87 § lagen om kommunalstyrelse på landet. Ändring i punkt c) föranledes av utredningens förslag till brandlag och brandstadga, under det att ändring i punkt b) betingas av 1931 års stadsplanelagstiftning. Ändringarna böra träda i kraft samtidigt med brandlagen. Med hänsyn till vad sålunda anförts torde till statsrådsprotokollet jämväl få fogas

[1] Bilaga C (förslaget till brandstadga) är likalydande med det vid propositionen fogade stadgeförslaget utom i vad avser viss jämkning av 6 § 1 mom., 29 § och 48 §, föranledd av lagrådets yttrande vid 10 § brandlagen, vissa smärre redaktionella ändringar samt tidsangivelserna i övergångsbestämmelserna. Bilagan har här uteslutits.

ett i anledning härav inom kommunikationsdepartementet upprättat *förslag till lag om ändrad lydelse av 87 § lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet (Bilaga B).*[1]

Utöver de nu behandlade författningsförslagen har utredningen, som tidigare antytts, föreslagit, att vissa statsbidrag skulle utgå till landskommunernas engångskostnader för brandförsvaret. Två reservanter ha vidare anfört, att landskommunerna borde erhålla statsbidrag jämväl för viss del av den årliga kostnaden för brandväsendet. Utredningen har även diskuterat frågan, om de brandförsäkrande bolagen borde förpliktas att lämna bidrag till brandförsvaret. Denna fråga har utredningen emellertid besvarat nekande.

Även jag anser, att landskommunerna böra erhålla statsbidrag till vissa kostnader för brandförsvaret. Jag ämnar emellertid vid senare tillfälle återkomma till de ekonomiska frågor, som sammanhänga med det föreliggande förslaget.

Föredraganden hemställer därefter, att lagrådets utlåtande över förenämnda inom kommunikationsdepartementet upprättade förslag till brandlag måtte för det i 87 § regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

A. C. F. v. Krusenstierna.

---

[1] Denna bilaga, som utom angivelsen av tiden för ikraftträdandet är likalydande med motsvarande vid propositionen fogade lagförslag, har här uteslutits.

Bilaga A.

Förslag
till
Brandlag.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Varje kommun skall i enlighet med vad i denna lag finnes stadgat upprätta och vidmakthålla ett brandförsvar, som kan anses tillfredsställa skäliga anspråk på trygghet mot skada av brand.

Kommun äger besluta, att skogsbrandförsvaret skall organiseras för sig. Sådant beslut skall, för att vara gällande, godkännas av länsstyrelsen. Länsstyrelse må även själv upptaga fråga om skogsbrandförsvarets utbrytande ur den allmänna brandorganisationen med rätt att, efter kommunens hörande, besluta därom.

Vad i denna lag är stadgat om kommun skall även gälla köping, som ej utgör egen kommun, samt municipalsamhälle, såvida de i lagen upptagna särskilda föreskrifterna för stad skola tillämpas i samhället. Bildas kommunalförbund för handhavande av brandförsvaret skall vad i lagen stadgas om kommun gälla kommunalförbundet.

2 §.

1 mom. Tillsyn över brandförsvaret inom riket utövas av en riksbrandinspektör. Närmare bestämmelser om riksbrandinspektörens verksamhet meddelas av Konungen.

2 mom. Länsstyrelse skall vaka över att brandförsvaret inom länet är tillfredsställande ordnat.

3 §.

1 mom. I varje kommun skall finnas brandstyrka av betryggande storlek och sammansättning.

I stad skola finnas yrkesbrandkår eller borgarbrandkår eller båda dessa slag av kårer.

I annan kommun skola finnas borgarbrandkår eller sådan frivillig brandkår, som enligt avtal är skyldig att verkställa brandsläckning inom kommunen samt att lämna annan kommun eldsläckningshjälp, eller båda dessa slag av kårer.

I varje kommun skall härjämte finnas reservstyrka.

Länsstyrelse äger medgiva kommun befrielse från skyldighet, varom i första samt andra eller tredje styckena stadgas, därest kommunen träffat avtal om släckningshjälp från brandkår i annan kommun. Länsstyrelse må även medgiva stad befrielse från skyldighet, varom i andra stycket sägs, därest i staden finnes frivillig brandkår, som genom avtal åtagit sig att verkställa brandsläckning inom staden samt att lämna annan kommun eldsläckningshjälp.

2 mom. I denna lag avses

med yrkesbrandkår: kommunal brandstyrka, bestående av heltidsanställd personal,

med borgarbrandkår: kommunal brandstyrka, vars medlemmar förbundit sig att vid sidan av annan sysselsättning fullgöra brandtjänst, samt

med frivillig brandkår: brandstyrka, som står under ledning av brandkårsförening, annan enskild sammanslutning eller enskilt företag.

Om reservstyrka stadgas i 10 §.

4 §.

I varje kommun skall finnas brandchef, som handhar den närmaste ledningen av kommunens brandförsvar. Härjämte skola finnas en eller flera vice brandchefer, vilka hava att biträda brandchefen och vid förfall för denne träda i hans ställe, samt övrigt brandbefäl i mån av behov.

Är skogsbrandförsvaret organiserat för sig, skall i kommunen finnas skogsbrandfogde, vilken skall handhava den närmaste ledningen av skogsbrandförsvaret. Finner länsstyrelse lämpligt att för skogsbrandförsvarets vidmakthållande indela kommun i flera skogsbrandrotar, skall en skogsbrandfogde utses för varje rote. För att biträda skogsbrandfogde samt vid förfall för denne inträda i hans ställe skola utses en eller flera vice skogsbrandfogdar. I fall, som i detta stycke avses, har brandchef icke att taga befattning med skogsbrandförsvarets angelägenheter.

Utses mera än en vice brandchef eller mera än en vice skogsbrandfogde, skall i samband med tillsättandet den ordning angivas, i vilken de vid förfall skola träda i brandchefens eller skogsbrandfogdens ställe.

Om den utbildning, de i denna paragraf omförmälda befattningshavarna skola hava genomgått eller hava att genomgå, förordnar Konungen.

5 §.

1 mom. Brandchef, vice brandchef, skogsbrandfogde och vice skogsbrandfogde utses av kommunens beslutande myndighet, eller, om denna myndighet så beslutar, av den myndighet, som förvaltar brandförsvarets angelägenheter. Beslut, varigenom brandchef, vice brandchef, skogsbrandfogde eller vice skogsbrandfogde utsetts, skall underställas länsstyrelsen. Den utsedde skall av länsstyrelsen förordnas, därest länsstyrelsen finner honom lämplig för uppdraget och icke särskilda skäl till annat föranleda.

Brandchef, vice brandchef, skogsbrandfogde och vice skogsbrandfogde tillsättas för den tid och på de villkor, som den beslutande myndigheten bestämmer.

Brandchef, vice brandchef, skogsbrandfogde och vice skogsbrandfogde må under löpande tjänstgöringstid av länsstyrelsen skiljas från sin befattning, därest han befinnes vara olämplig för densamma.

2 mom. Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara brandchef, vice brandchef, skogsbrandfogde eller vice skogsbrandfogde än:

a) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;

b) den som uppnått sextio års ålder;

c) den som eljest uppgiver godtagbart hinder; eller

d) den som de fyra senaste åren tjänstgjort såsom brandchef, vice brandchef, skogsbrandfogde eller vice skogsbrandfogde.

Vad i detta moment är föreskrivet skall icke gälla uppdrag att vara brandchef eller vice brandchef vid yrkesbrandkår.

6 §.

Brandchef och vice brandchef vid annan brandstyrka än yrkesbrandkår ävensom skogsbrandfogde och vice skogsbrandfogde skola med avseende å rätt till gottgörelse i anledning av sitt uppdrag vara likställda med vald ledamot av kommunal nämnd, som utsetts till ordförande; dock att i fråga om ersättning för deltagande i eller annan verksamhet för släckning av skogsbrand skall gälla vad nedan i 15 § föreskrives. Skogsbrandfogde och vice skogsbrandfogde äga vidare att av kommunen erhålla skälig gottgörelse för deltagande i sådan utbildningskurs i skogsbrandsläckning, som anordnas inom länet.

Personal tillhörande reservstyrka är berättigad att av kommunen erhålla skälig ersättning för deltagande i brandsläckning och därmed sammanhängande arbete.

7 §.

Det åligger kommun att i erforderlig omfattning anskaffa och underhålla materiel, byggnader och andra för kommunens brandförsvar behövliga anordningar, brandtorn likväl undantagna, samt att draga försorg om nödig vattentillgång för släckning av brand. Vad sålunda är föreskrivet skall dock gälla allenast i den mån icke därigenom åsamkas kommunen oskälig kostnad.

8 §.

I kommun skall brandsyn hållas och sotning verkställas i enlighet med de föreskrifter, Konungen därom meddelar.

9 §.

Uppstår brand av större omfattning eller är fara för sådan brand för handen, äger brandchefen påkalla eldsläckningshjälp från annan kommun. Kommun är skyldig att efter sådan framställning giva eldsläckningshjälp i den utsträckning, som brandchefen i den hjälpande kommunen prövar möjlig utan att skälig hänsyn till den egna kommunens säkerhet åsidosättes.

För kostnad, som åsamkats kommun i anledning av framställning om eldsläckningshjälp, är den hjälpsökande kommunen skyldig att utgiva skälig ersättning. Kunna kommunerna icke enas om ersättningens storlek, skall denna fastställas av länsstyrelsen i det län, där branden utbrutit.

10 §.

Person, som under kalenderåret fyller lägst sexton och högst sjuttio år, är skyldig att, i den mån kroppskrafter och hälsotillstånd medgiva, deltaga i släckning av brand och därmed sammanhängande arbete i vistelseorten och trakten däromkring.

Bland de inom kommunen boende sålunda tjänstepliktiga må inom varje kommun, på sätt Konungen bestämmer, uttagas lämpliga personer att bilda en reservstyrka. Medlem av reservstyrka är skyldig att deltaga i övningar i brandtjänst under sammanlagt högst femton timmar årligen.

Vid brand är envar, som jämlikt första stycket är tjänstepliktig, skyldig att på anmaning av den, som för befälet, biträda vid släckning och därmed sammanhängande arbete.

11 §.

1 mom. Ägare av byggnad, upplag eller annan anläggning är skyldig att anskaffa och underhålla erforderliga brand- och livräddningsredskap ävensom att i övrigt vidtaga de åtgärder, som till förebyggande av brands uppkomst och spridning äro av nöden och som icke medföra oskälig kostnad.

Har brand timat i byggnad, upplag eller annan anläggning, är ägaren pliktig att tillhandahålla erforderlig arbetsstyrka för tillsyn, röjning eller andra arbeten, som utan att vara hänförliga till eftersläckning böra utföras efter branden.

Såsom ägare anses jämväl den, som innehar egendom med fri förfoganderätt eller fideikommissrätt eller därmed jämförlig rätt.

2 mom. Sker skogsavverkning invid järnväg och vidtagas ej inom område på kortare avstånd från närmaste järnvägsspår än trettio meter erforderliga åtgärder till förhindrande av att genom avverkningen ökad fara för skogsbrand uppkommer, äger järnvägsförvaltningen att utan rätt till ersättning verkställa de behövliga åtgärderna.

12 §.

Ej må någon så handhava eld eller eldfarliga föremål, att fara för brand därav lätt kan uppstå.

13 §.

Uppstår brand eller överhängande fara därför och kan ej den, som varsnar branden eller faran eller eljest får kunskap därom, genast släcka branden eller undanröja faran, skall han varsko dem, vilkas säkerhet kan av branden äventyras, samt tillkalla hjälp.

14 §.

Den som vid brand för befälet äger att för släcknings- och räddningsarbetets främjande företaga sådant ingrepp i annans rätt, som efter ett skäligt bedömande kan befinnas nödigt. Han äger sålunda bland annat förfoga över annan tillhöriga brandredskap, verktyg, fordon, hästar eller båtar, bereda brandstyrka tillträde till fastighet, avspärra brandplatsen, spränga eller riva hus, undanskaffa hägnad, fälla träd och anlägga moteld samt nyttja brunnar, vattenledningar och telefonanläggningar.

Ingrepp av ringa omfattning må jämväl företagas av annan deltagare i släcknings- och räddningsarbetet, därest befälhavarens föreskrift icke lämpligen kan inhämtas.

15 §.

Den som deltagit i eller på annat sätt varit verksam för släckning av brand eller som deltagit i övning med brandkår må av statsmedel kunna bekomma ersättning för skada, som därvid åsamkats honom.

Ersättning av statsmedel må jämväl kunna utgå för deltagande i eller annan verksamhet för släckning av skogsbrand. Härjämte må av statsmedel belöning tilldelas den, som vid släckning av skogsbrand visat rådighet och nit.

Närmare bestämmelser i omförmälda hänseenden meddelar Konungen.

16 §.

Finner länsstyrelse, att kommun åsidosätter sina skyldigheter enligt denna lag eller att ägare av byggnad, upplag eller annan anläggning icke fullgör vad honom jämlikt 11 § 1 mom. första stycket åligger, skall länsstyrelsen förordna om rättelse. Efterkommes ej förordnandet, äger länsstyrelsen förelägga lämpligt vite.

17 §.

De särskilda föreskrifter, som jämlikt denna lag gälla stad, skola även gälla köping samt, därest länsstyrelse så förordnar, annan tätare bebyggd ort. Sådant förordnande skall underställas Konungens prövning.

18 §.

Klagan över beslut, som enligt denna lag meddelats av länsstyrelse, må föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

19 §.

Fullgör ägare av byggnad, upplag eller annan anläggning icke vad honom jämlikt 11 § 1 mom. andra stycket åligger, må arbetet på ägarens bekostnad utföras genom brandchefens försorg.

20 §.

Med dagsböter straffes

den som ej ställer sig till efterrättelse vad i 12 eller 13 § är föreskrivet eller som genom motvärn eller på annat dylikt sätt hindrar eller söker hindra sådant förfogande, som i 14 § avses;

tjänstepliktig, som jämlikt 10 § tredje stycket kallats till tjänstgöring, därest han utan tillstånd eller godtagbar anledning utebliver från eller lämnar arbete, som han blivit satt att utföra;

arbetsgivare eller arbetsledare, som förvägrar anställd nödig ledighet för deltagande i övning eller brandsläckning eller därmed sammanhängande arbete, för så vitt ledigheten kunnat utan synnerlig olägenhet medgivas; samt

den som vid övning eller brand eller därmed sammanhängande arbete ej åtlyder vad brandbefäl i och för tjänsten befaller.

21 §.

Den som giver eller föranleder falsk brandsignal eller annorledes obehörigen åstadkommer brandstyrkas samling eller utryckning straffes med dagsböter eller med fängelse i högst sex månader.

22 §.

Förseelse mot denna lag åtalas av allmän åklagare.

23 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna lag, skola tillfalla kronan.

24 §.

De närmare föreskrifter, som äro nödiga för ett ändamålsenligt ordnande av brandförsvaret, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1943, från och med vilken dag 24 kap. byggningabalken, brandstadgan den 15 juni 1923 (nr 173) och lagen den 7 maj 1937 (nr 222) om förekommande och släckning av skogseld upphöra att gälla.

Å ort, beträffande vilken meddelats sådant beslut, som i 23 § brandstadgan den 15 juni 1923 avses, skola efter denna lags ikraftträdande tillämpas de särskilda föreskrifter, som jämlikt lagen gälla stad.

Bilaga D.

Brandförsvarsutredningens förslag till brandlag.

Härigenom förordnas som följer:

1 §

Varje kommun skall i enlighet med vad i denna lag finnes stadgat upprätta och vidmakthålla ett brandförsvar, som kan anses tillfredsställa skäliga anspråk på trygghet mot skada av brand, skogsbrand däri inbegripet.

Vad i denna lag är stadgat om kommun skall även gälla köping, som ej utgör egen kommun, samt annan tätare befolkad ort, som i 17 § omförmäles. Bildas kommunalförbund för handhavande av brandförsvaret skall vad i denna lag är stadgat om kommun gälla kommunalförbundet.

2 §.

1 mom. Tillsyn över brandförsvaret inom riket utövas av riksbrandinspektören.

2 mom. Länsstyrelse skall vaka över att brandförsvaret inom länet är tillfredsställande ordnat. Länsstyrelse biträdes härvid av en länsbrandinspektör samt, där så finnes erforderligt, av en särskild länsinspektör för skogsbrandförsvaret. För Stockholms stad skola dock inspektörer, som i detta moment avses, icke tillsättas.

3 mom. Närmare bestämmelser om inspektörernas verksamhet meddelas av Konungen.

3 §.

1 mom. I varje kommun skall finnas brandstyrka av betryggande storlek och sammansättning.

I stad skola finnas yrkesbrandkår eller borgarbrandkår eller båda dessa slag av kårer samt reservstyrka.

I annan kommun skola finnas borgarbrandkår eller sådan frivillig brandkår, som enligt avtal är skyldig att verkställa brandsläckning inom kommunen, eller båda dessa slag av kårer samt reservstyrka.

Länsstyrelse äger medgiva kommun befrielse från skyldighet, varom i detta moment stadgas, därest kommunen träffat avtal om släckningshjälp från kommunal eller frivillig brandkår i annan kommun, dock att reservstyrka alltid skall upprättas.

2 mom. Med yrkesbrandkår avses i denna lag kommunal brandstyrka, bestående av heltidsanställd personal.

Med borgarbrandkår avses i denna lag kommunal brandstyrka, vars medlemmar förbundit sig att vid sidan av annan sysselsättning fullgöra brandtjänst.

Med frivillig brandkår avses i denna lag brandstyrka, som står under ledning av brandkårsförening, annan enskild sammanslutning eller enskilt företag.

Om reservstyrka stadgas i 10 §.

4 §.

I varje kommun skall finnas brandchef, som handhar den närmaste ledningen av kommunens brandförsvar. Härjämte skola finnas en eller flera vice brandchefer, som hava att biträda brandchefen och vid förfall för denne träda i hans ställe. I stad skall därjämte finnas övrigt brandbefäl i mån av behov.

Därest länsstyrelse prövar så vara erforderligt, skall i kommun finnas brandfogde, vilken såsom brandchefens tjänstegrenschef skall handhava den närmaste ledningen av skogsbrandförsvaret. Finner länsstyrelsen lämpligt att för skogsbrandförsvarets vidmakthållande indela kommun i flera skogsbrandrotar, skall en brandfogde utses för varje rote. För att biträda brandfogde samt vid förfall för denne inträda i hans ställe skola utses en eller flera vice brandfogdar.

Utses mera än en vice brandchef eller mera än en vice brandfogde, skall i samband med tillsättandet den ordning angivas, i vilken de vid förfall skola träda i brandchefens eller brandfogdens ställe.

Om den utbildning, de i denna paragraf omförmälda befattningshavarna skola hava genomgått eller hava att genomgå, förordnar Konungen.

5 §.

1 mom. Brandchef, vice brandchef, brandfogde och vice brandfogde utses av den myndighet, som förvaltar brandförsvarets angelägenheter. Myndighetens beslut skall underställas länsstyrelsen. Den utsedde skall av länsstyrelsen förordnas, därest länsstyrelsen finner honom lämplig för uppdraget och icke särskilda skäl annat föranleda.

Brandchef, vice brandchef, brandfogde och vice brandfogde tillsättas för den tid och på de villkor, som kommunens beslutande myndighet bestämmer.

Brandchef, vice brandchef, brandfogde och vice brandfogde må under löpande tjänstgöringstid av länsstyrelsen skiljas från sin befattning, därest han befinnes vara olämplig för densamma.

2 mom. Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara brandchef, vice brandchef, brandfogde eller vice brandfogde än:

a) ämbets- eller tjänsteman, som av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget;

b) den som uppnått sextio års ålder;

c) den som eljest uppgiver godtagbart hinder; eller

d) den som de fyra senaste åren tjänstgjort såsom brandchef, vice brandchef, brandfogde eller vice brandfogde.

Vad i detta moment är föreskrivet skall icke gällla uppdrag att vara brandchef eller vice brandchef vid yrkesbrandkår.

6 §.

Kommun är pliktig att skäligen avlöna brandchef och vice brandchef samt övrig personal tillhörande yrkesbrandkår eller borgarbrandkår utom sådan till borgarbrandkår hörande personal, som förbundit sig till tjänstgöring utan ersättning. Personal tillhörande reservstyrka är berättigad att av kommunen erhålla skälig ersättning för deltagande i brandsläckning och därmed sammanhängande arbeten.

Kommun är vidare pliktig att giva brandfogde och vice brandfogde skälig gottgörelse för det med uppdraget förenade arbetet; dock att i fråga om ersättning för deltagande i eller annan verksamhet för släckning av skogsbrand gäller vad nedan i 15 § föreskrives. Brandfogde och vice brandfogde äga att av kommunen erhålla skälig gottgörelse för deltagande i sådan utbildningskurs i skogsbrandsläckning, som anordnas inom länet.

Om beslut, som kommun fattar jämlikt denna paragraf eller eljest angående brandförsvarets organisation, skall anmälan göras hos länsstyrelsen.

7 §.

Det åligger kommun att i erforderlig omfattning anskaffa och underhålla materiel, byggnader och andra för kommunens brandförsvar behövliga anordningar, brandtorn dock undantagna, samt att draga försorg om nödig vattentillgång för släckning av brand.

8 §.

I kommun skall brandsyn hållas och sotning verkställas i enlighet med de föreskrifter, Konungen därom meddelar.

9 §.

Uppstår brand av större omfattning eller är fara för sådan brand för handen, äger brandchefen påkalla eldsläckningshjälp från annan kommun. Kommun är skyldig att efter sådan framställning giva eldsläckningshjälp i den utsträckning, som brandchefen i den hjälpande kommunen prövar möjlig utan att säkerheten i den egna kommunen äventyras.

För kostnader, som kommun åsamkats i anledning av framställning om eldsläckningshjälp, är den hjälpsökande kommunen skyldig att utgiva skälig ersättning. Kunna kommunerna icke enas om ersättningens storlek, skall denna fastställas av länsstyrelsen i det län, där branden utbrutit.

10 §.

Person, som under kalenderåret fyller lägst sexton och högst sjuttio år, är skyldig att, i den mån kroppskrafter och hälsotillstånd medgiva, deltaga i släckning av brand och därmed sammanhängande arbeten i vistelseorten och trakten däromkring.

Bland de sålunda tjänstepliktiga må, på sätt Konungen bestämmer, inom varje kommun uttagas lämpliga personer att bilda en reservstyrka. Medlem av reservstyrka är skyldig att deltaga i övningar i brandtjänst under sammanlagt högst femton timmar årligen.

Vid brand är envar, som jämlikt första stycket är tjänstepliktig, skyldig att på anmaning av den, som för befälet, biträda vid släckning och därmed sammanhängande arbeten.

11 §.

1 mom. Ägare av byggnad, upplag eller annan anläggning är skyldig att anskaffa och underhålla erforderliga brand- och livräddningsredskap ävensom att i övrigt vidtaga de åtgärder, som till förebyggande av brands uppkomst och spridning äro av nöden och som icke medföra oskälig kostnad.

Har brand timat i byggnad, upplag eller annan anläggning, är ägaren pliktig att för tillsyn, röjning eller andra arbeten, som utan att vara hänförliga till eftersläckning böra utföras efter branden, tillhandahålla erforderlig arbetsstyrka.

Såsom ägare anses jämväl den, som innehar egendom med fri förfoganderätt eller fideikommissrätt eller därmed jämförlig rätt.

2 mom. Sker skogsavverkning invid järnväg och vidtagas ej inom område på kortare avstånd från närmaste järnvägsspår än trettio meter erforderliga åtgärder till förhindrande av att genom avverkningen ökad fara för skogsbrand uppkommer, äger järnvägsförvaltningen eller brandchefen verkställa de behövliga åtgärderna. Kostnaderna därför skola bäras av järnvägsförvaltningen.

12 §.

Ej må någon så handhava eld eller eldfarliga föremål, att fara för brand därav lätt kan uppstå.

13 §.

Uppstår brand eller överhängande fara därför, och kan ej den, som varsnar branden eller faran eller eljest får kunskap därom, genast släcka branden eller undanröja faran, skall han varsko dem, vilkas säkerhet kan av branden äventyras, samt tillkalla släckningshjälp.

14 §.

Den som vid brand för befälet äger att för släcknings- och räddningsarbetets främjande företaga sådant ingrepp i annans rätt, som efter ett skäligt bedömande kan befinnas nödigt. Han äger sålunda bland annat att förfoga över annan tillhöriga brandredskap, verktyg, fordon, hästar eller båtar, att bereda brandstyrka tillträde till fastighet, att avspärra brandplatsen, att spränga eller riva hus, att undanskaffa hägnad, att fälla träd och anlägga moteld samt att nyttja brunnar och vattenledningar samt telefonanläggningar.

Ingrepp av ringa omfattning må jämväl företagas av annan deltagare i släcknings- och räddningsarbetet, därest befälhavarens föreskrift icke lämpligen kan inhämtas.

15 §.

Den som deltagit i eller på annat sätt varit verksam för släckning av brand eller som deltagit i övning med brandkår må av statsmedel kunna bekomma ersättning för därvid åsamkad skada.

Ersättning av statsmedel må jämväl kunna utgå för deltagande i eller annan verksamhet för släckning av skogsbrand. Härjämte må av statsmedel belöning tilldelas den, som vid släckning av skogsbrand visat rådighet och nit.

Närmare bestämmelser i omförmälda hänseenden meddelar Konungen.

16 §.

Finner länsstyrelse, att kommun åsidosätter sina skyldigheter enligt denna lag eller att ägare av byggnad, upplag eller annan anläggning icke fullgör vad honom jämlikt 11 § 1 mom. första stycket åligger, skall länsstyrelsen förordna om rättelse. Sker trots detta icke rättelse, äger länsstyrelsen förelägga lämpligt vite.

17 §.

De särskilda föreskrifter, som jämlikt denna lag gälla stad, skola även gälla köping samt, därest länsstyrelse så förordnar, annan tätare befolkad ort. Sådant förordnande skall underställas Konungens prövning.

18 §.

Klagan över beslut, som enligt denna lag meddelats av länsstyrelse, må föras hos Konungen i vederbörande statsdepartement i den ordning, som för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut är bestämd.

19 §.

Fullgör ägare av byggnad, upplag eller annan anläggning icke vad honom jämlikt 11 § 1 mom. andra stycket åligger, må arbetet på ägarens bekostnad utföras genom brandchefens försorg.

20 §.

Med dagsböter straffes

den som ej ställer sig till efterrättelse vad i 12 eller 13 § är föreskrivet eller som motsätter sig sådant förfogande, som i 14 § avses;

medlem av yrkesbrandkår, borgarbrandkår, sådan frivillig brandkår, som enligt avtal är skyldig att inom kommun verkställa brandsläckning, eller reservstyrka, därest han utan tillstånd eller godtagbar anledning utebliver från eller lämnar övning eller brand eller därmed sammanhängande arbeten;

tjänstepliktig, som jämlikt 10 § tredje stycket kallats till tjänstgöring, därest han utan tillstånd eller godtagbar anledning utebliver från eller lämnar arbete, som han blivit satt att utföra;

arbetsgivare eller arbetsledare, som förvägrar anställd nödig ledighet för deltagande i övning eller brandsläckning eller därmed sammanhängande arbeten, för så vitt ledigheten kunnat utan synnerlig olägenhet medgivas; samt

den som vid övning eller brand eller därmed sammanhängande arbeten ej åtlyder vad brandbefäl i och för tjänsten befaller.

21 §.

Den som giver eller föranleder falsk brandsignal eller annorledes falskeligen åstadkommer brandstyrkas samling eller utryckning, straffes med dagsböter eller med fängelse i högst sex månader.

22 §.

Förseelse mot denna lag skall åtalas av allmän åklagare.

23 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna lag, skola tillfalla kronan.

24 §.

De föreskrifter, som utöver vad i denna lag stadgas äro nödiga för ett ändamålsenligt ordnande av brandförsvaret, meddelas av Konungen.

Denna lag träder i kraft den 194 , då 24 kap. byggningabalken, brandstadgan den 15 juni 1923 och lagen den 7 maj 1937 om förekommande och släckning av skogseld skola upphöra att gälla.

Å ort, beträffande vilken meddelats sådant beslut, som i 23 § brandstadgen den 15 juni 1923 avses, skola efter denna lags ikraftträdande tillämpas de särskilda föreskrifter, som jämlikt nämnda lag gälla stad.

Uppdrag att vara brandchef eller vice brandchef, vilket tillkommit före det den nya lagen träder i kraft, skall icke i följd av lagens ikraftträdande upphöra.

Bilaga E.

Brandförsvarsutredningens förslag till brandstadga.

Härigenom förordnas som följer:

AVDELNING I.

Bestämmelser angående stad.

Om brandordning samt om förvaltningen av brandförsvarets angelägenheter.

1 §.

För varje stad skall finnas brandordning, upptagande de bestämmelser, som utöver vad i allmän lag eller denna stadga eller eljest i vederbörlig ordning föreskrivits äro erforderliga för ordnande av stadens brandförsvar.

I brandordning må för överträdelse av dess stadganden föreskrivas böter, högst trehundra kronor, där ej å förseelsen kan följa straff efter allmän lag eller denna stadga.

2 §.

1 mom. Brandordning antages av stadsfullmäktige. Beslut om antagande av brandordning skall underställas länsstyrelsens prövning.

Beslut, som sålunda underställes, skall efter det riksbrandinspektören blivit i ärendet hörd antingen oförändrat fastställas eller ogillas. Vägras fastställelse, skall skäl därtill uppgivas.

Då brandordning fastställts, skall den av länsstyrelsen ofördröjligen införas i länskungörelserna. Ett exemplar av brandordningen skall insändas till riksbrandinspektören.

Det åligger magistraten att dels skyndsamt besörja att kungörelse om fastställelsen införes i den eller de tidningar, vari kommunala meddelanden för orten pläga införas, och dels tillse att inom staden exemplar av brandordningen finnas att tillgå för köpare.

Vad sålunda stadgats skall äga tillämpning jämväl i fråga om ändring i eller tillägg till brandordning.

2 mom. För brandstyrka, brandbefäl och skorstensfejare må stadsfullmäktige utfärda särskilda reglementen.

3 §.

1 mom. Förvaltningen av brandförsvarets angelägenheter skall handhavas av den kommunala förvaltningsmyndighet, som stadsfullmäktige därtill utse. Därest så befinnes lämpligt, må särskild brandstyrelse tillsättas. I brandordningen skola i sådan händelse intagas föreskrifter om brandstyrelsens sammansättning samt om dess arbetsformer m. m.

2 mom. Det tillkommer den myndighet, som förvaltar brandförsvarets angelägenheter, bland annat:

1) att övervaka efterlevnaden av brandlagen, brandstadgan, brandordningen och övriga brandförsvaret rörande föreskrifter;

2) att uppgöra förslag till brandordning, reglementen och sotningstaxa samt till erforderliga ändringar i stadens brandorganisation;

3) att årligen avgiva förslag till inkomst- och utgiftsstat för stadens brandförsvar; samt

4) att till vederbörande myndigheter avgiva yttranden och göra framställningar i frågor av mera allmän betydelse för brandförsvaret.

Den förvaltande myndigheten äger icke taga befattning med fråga, som faller under brandchefens befälsmyndighet.

Om brandstyrka och brandbefäl.

4 §.

I brandordningen skola intagas bestämmelser angående bland annat:

1) huruvida i staden skola finnas yrkesbrandkår eller borgarbrandkår eller båda dessa slag av kårer;

2) det lägsta antal brandbefäl och brandmän, som skall finnas i staden, med angivande av lägsta antal brandmän för yrkesbrandkår, borgarbrandkår och reservstyrka;

3) det lägsta antal brandbefäl och brandmän, som ständigt skall vara berett till en första utryckning; samt

4) det lägsta antal övningar, som skall hållas med stadens brandstyrkor.

5 §.

Av yrkesbrandkår skall alltid en styrka av betryggande storlek vara kasernerad å brandstation.

Borgarbrandkår skall genom särskild anordning kunna inkallas till tjänst å varje tid av dygnet.

6 §.

1 mom. Befälsposter, som avses i 4 § första stycket sista punkten brandlagen, tillsättas efter brandchefens hörande av den förvaltande myndigheten för tid, som denna myndighet bestämmer.

Brandman vid yrkes- eller borgarbrandkår antages av brandchefen. Fråga om avsked för sådan brandman skall handläggas av den förvaltande myndigheten.

Uttagning av tjänstepliktiga jämlikt 10 § andra stycket brandlagen skall ske namneligen och skall verkställas av brandchefen.

2 mom. Då tjänst som brandbefäl vid yrkesbrandkår skall tillsättas, skall kungörelse härom införas i allmänna tidningarna samt i en eller flera tidningar inom orten med angivande av den tid, inom vilken sökande har att insända sina ansökningshandlingar till den myndighet, som skall tillsätta tjänsten.

Då brandchef, vice brandchef, brandfogde eller vice brandfogde förordnats, skall meddelande härom av länsstyrelsen införas i länskungörelserna.

7 §.

1 mom. I fråga om befäl vid yrkesbrandkår skola följande kompetensföreskrifter gälla:

Brandchef samt vice brandchef, som icke tillika är brandmästare, ävensom andra därmed jämförliga befattningshavare skola hava genomgått brandchefskurs kategori I vid statens brandskola. Vice brandchef, som tillika är brandmästare, skall hava genomgått antingen nämnda kurs eller brandmästarekurs kategori I vid brandskolan.

Brandmästare skall hava genomgått brandmästarekurs kategori I vid statens brandskola.

Brandförman skall hava genomgått brandförmanskurs kategori I vid nämnda skola.

2 mom. I fråga om befäl vid borgarbrandkår skola följande kompetensföreskrifter gälla:

Brandchef samt vice brandchef, som icke tillika är brandmästare, skola hava genomgått brandchefskurs kategori I eller kategori II vid statens brandskola. Vice brandchef, som tillika är brandmästare, skall hava genomgått antingen någon av nämnda kurser eller brandmästarekurs kategori I vid brandskolan. Länsstyrelsen äger dock, när skäl därtill äro, för särskilda fall förordna, antingen att brandchef eller vice brandchef skall hava genomgått brandchefskurs kategori I eller att för sådan befattningshavare genomgång av brandchefskurs kategori III vid brandskolan må anses tillfyllest.

Brandmästare och brandförmän skola, där länsstyrelsen icke på grund av särskilda skäl medgiver undantag, hava genomgått antingen brandmästare- och brandförmanskurs kategori II eller annan kurs kategori I eller II vid statens brandskola.

3 mom. Brandfogde och vice brandfogde äro skyldiga att genomgå sådan kurs i skogsbrandsläckning, som anordnas inom länet.

4 mom. Kurs vid statens brandskola, för vilken betyg utdelas, skall anses genomgången allenast av elev, som erhållit lägst vitsordet godkänd i samtliga ämnen ävensom i praktisk tjänstgöring och uppförande, då vitsord därom utdelas.

8 §.

1 mom. Det åligger brandchef att taga den befattning med stadens brandförsvar, som i brandlagen, denna stadga eller eljest föreskrives.

2 mom. Brandchef är skyldig att föra befäl över stadens brandstyrkor samt tillse, att de erhålla erforderlig övning. Har särskild brandfogde utsetts, skall denne vid skogsbrand utöva befälet, om ej brandchefen av synnerliga skäl annorlunda förordnar. Då eldsläckningshjälp erhållits från annan ort, skall den befälhavare, som erhållit hjälp, utöva befälet, där ej annat överenskommes.

Har brand tagit eller hotar den taga större omfattning, äger länsstyrelsen förordna särskild befälhavare.

3 mom. Då brandchef erhållit kunskap om brand eller överhängande fara därför, skall han, så snart ske kan, underrätta polischefen i orten.

4 mom. Finner brandchef i särskilt fall omedelbar åtgärd till förhindrande av brands uppkomst vara av nöden, åligger det honom att därom meddela föreskrift.

9 §.

I brandordning eller reglemente skola närmare bestämmelser meddelas om brandstyrkans och brandbefälets åligganden samt vad därmed har samband.

Om vissa för brandförsvaret erforderliga anordningar.

10 §.

Det åligger stad bland annat:

1) att hålla brandtelegraf eller ock på annat lämpligt sätt träffa anordning, varigenom brandkåren kan av allmänheten alarmeras;

2) att tillse att lämplig anordning finnes för inkallande av brandpersonalen;

3) att genom polispersonal eller på annat lämpligt sätt anordna brandvakt för uppmärksammande av brand.

Närmare bestämmelser härom ävensom om de övriga anordningar, som äro erforderliga för stadens brandförsvar, skola införas i brandordningen.

Om brandsyn.

11 §.

1 mom. I stad skall allmän brandsyn äga rum en gång årligen å tid, som i brandordningen bestämmes. Oberoende av vad sålunda föreskrivits skall, när brandchefen så påfordrar, särskild brandsyn hållas.

Allmän brandsyn skall omfatta samtliga byggnader, upplag och andra anläggningar i staden.

Den myndighet, som förvaltar brandförsvarets angelägenheter, må efter brandchefens hörande medgiva, att mindre eller avsides belägen byggnad eller annan anläggning icke skall omfattas av den allmänna brandsynen. Beviljas sådant undantag, skall den förvaltande myndigheten bestämma om och huru ofta brandsyn å anläggningen skall äga rum.

2 mom. Brandsyn förrättas av en nämnd, bestående av brandchefen eller efter hans förordnande annan av brandbefälet såsom ordförande, skorstensfejaren i sotningsdistriktet samt en av byggnadsnämnden förordnad person, vilken bör hava byggnadsteknisk utbildning.

Genom kungörelse eller annorledes skall i förväg meddelande lämnas om tid, då brandsyn skall hållas.

3 mom. Vid brandsyn skall noga undersökas:

1) huruvida de föreskrifter, som meddelats till förebyggande av brands uppkomst och spridning, till räddning vid brand av liv och egendom samt till underlättande av brandsläckning, blivit iakttagna;

2) huruvida å eldstad, mur, rör, tak, skorsten, elektriska anläggningar och därtill hörande ledningar eller annorstädes finnes brist, som kan medföra brandfara, samt huruvida efter föregående brandsyn eldstad eller rökgång eller ventilationsrör anordnats, borttagits eller ändrats; samt

3) huruvida i övrigt anordning eller förhållande förefinnes, som kan medföra fara för brands uppkomst och spridning eller svårighet att vid brand utföra eldsläckning och räddning av liv och egendom.

4 mom. I stad med yrkesbrandkår må i brandordningen stadgas;

att brandchefen äger besluta, att byggnad, upplag eller annan anläggning icke årligen skall undergå brandsyn;

att brandchefen eller efter hans förordnande annan av brandbefälet ensam äger verkställa brandsyn; samt

att den i 3 mom. 2) föreskrivna besiktningen må utom såvitt angår elektriska anläggningar och därtill hörande ledningar utföras av skorstensfejare i samband med sotning.

12 §.

1 mom. Upptäckes vid brandsyn att fastighetsägare eller annan icke vidtagit vad på honom ankommer till förhindrande av brands uppkomst och spridning, skall föreläggande meddelas honom att inom viss tid vidtaga rättelse.

Har föreläggande givits, skall å förut angiven tid efterbesiktning förrättas på föranstaltande av den, som givit föreläggandet. Befinnes därvid föreläggandet icke vara fullgjort, skall anmälan göras hos länsstyrelsen för den åtgärd, som kan av förhållandena påkallas. I ärende, varom nu är fråga, må länsstyrelsen förelägga lämpligt vite.

2 mom. Befinnes vid brandsyn synnerlig fara för brand vara för handen, åligger det syneförrättare att genast meddela föreskrift om omedelbar åtgärd för farans undanröjande.

13 §.

1 mom. Vid brandsyn och efterbesiktning skall föras protokoll. Därest protokollet innefattar anmärkning, skall avskrift av detsamma, i vad det rör fastighetsägare eller annan, vid synetillfället eller ofördröjligen därefter tillställas denne.

2 mom. Anteckning om vad vid brandsyn förekommit skall införas i en för ändamålet inrättad, hos brandchefen förvarad förteckning över fastigheterna i staden.

14 §.

Nekar någon utan godtagbar anledning syneförrättare tillträde till byggnad eller annan anläggning, där brandsyn skall förrättas, skall handräckning lämnas av polischefen i orten.

Om sotning.

15 §.

I byggnad med eldstad skall sotning verkställas.

Vid sotning skola alla rökgångar ävensom eldstäder, som icke äro inrättade för användning uteslutande av gas eller elektricitet, jämte tillhörande rökrör och imrör noga rengöras.

Om den tid, som för olika slag av eldstäder jämte rökgångar må förflyta från en sotning till nästa, skola bestämmelser intagas i brandordningen. Denna tid får icke utsträckas längre än till ett år. Brandchefen må, om särskilda skäl därtill äro, efter skorstensfejarens hörande medgiva undantag från vad sålunda är stadgat.

16 §.

I brandordningen skall införas bestämmelse, huruvida staden skall utgöra ett eller flera sotningsdistrikt. Skall uppdelning ske i flera distrikt, skola de olika distriktens gränser angivas.

För varje sotningsdistrikt skall finnas en yrkesutbildad skorstensfejare, som i enlighet med vad nedan sägs godkänts såsom skorstensfejare för distriktet.

17 §.

För att vinna godkännande såsom skorstensfejare för sotningsdistrikt fordras att hava uppnått 25 års ålder samt hava med godkända vitsord genomgått kurs för skorstensfejaremästare vid statens brandskola.

18 §.

Då skorstensfejare för sotningsdistrikt skall utses, skall kungörelse därom införas i allmänna tidningarna med angivande av den tid, inom vilken den, som önskar vinna godkännande såsom skorstensfejare för distriktet, har att ansöka därom. Efter ansökningstidens utgång utfärdar den myndighet, som förvaltar brandförsvarets angelägenheter, för den av de sökande, som prövas vara lämpligast, bevis att han godkänts såsom skorstensfejare för distriktet.

Finner nämnda myndighet skorstensfejaren icke vidare vara lämplig, må godkännandet återkallas.

19 §.

Det åligger skorstensfejaren att tillse, att föreskriven sotning verkställes inom hans distrikt. Skorstensfejaren skall själv utföra sotningsarbetet eller överlåta detta åt biträden, anställda hos honom. Annan må ej verkställa sotning, såframt icke brandchefen efter skorstensfejarens hörande för särskilda fall medgiver undantag.

20 §.

Vid sotning skall sorgfälligt undersökas, huruvida å eldstad, mur, rör, tak, skorsten och dylikt finnes felaktighet, som kan medföra brandfara, varjämte uppmärksamhet skall ägnas jämväl åt annat, som kan utgöra föremål för undersökning vid brandsyn. Upptäckes felaktighet eller iakttages annat missförhållande, skall brandchefen ofördröjligen underrättas därom.

21 §.

För sotningsarbetes utförande skall skorstensfejare å förut tillkännagiven tid äga tillträde till byggnad och lägenhet ävensom, när sådant för arbetets verkställande är erforderligt, till bredvidliggande fastighet. Nekas skorstensfejaren utan godtagbart skäl tillträde, skall polischefen i orten lämna handräckning.

22 §.

1 mom. Sotningstaxa antages av stadsfullmäktige samt skall, för att vara gällande, fastställas av länsstyrelsen.

2 mom. Angående skorstensfejares åligganden i övrigt må bestämmelser meddelas i brandordningen eller i reglemente.

3 mom. I brandordningen må införas de ytterligare bestämmelser i fråga om sotning, som äro av nöden utöver vad i detta kapitel stadgas.

Om vissa med stad jämförliga samhällens skyldighet att ordna sitt brandförsvar.

23 §.

Vad i denna avdelning är föreskrivet för stad skall gälla även för köping samt för annan tätare befolkad ort, beträffande vilken de föreskrifter skola tillämpas, som jämlikt brandlagen gälla stad.

AVDELNING II.

Bestämmelser angående landsbygden.

Om brandordning samt om förvaltningen av brandförsvarets angelägenheter.

24 §.

På landsbygden skall för varje kommun finnas brandordning, upptagande de bestämmelser, som utöver vad i allmän lag eller denna stadga eller eljest i vederbörlig ordning föreskrivits äro erforderliga för ordnande av kommunens brandförsvar.

I brandordning må för överträdelse av dess stadganden föreskrivas böter, högst trehundra kronor, där ej å förseelsen kan följa straff efter allmän lag eller denna stadga.

25 §.

1 mom. Brandordning antages av kommunalfullmäktige. Beslut om antagande av brandordning skall underställas länsstyrelsens prövning.

Beslut, som sålunda underställes, skall antingen oförändrat fastställas eller ogillas. Vägras fastställelse, skall skäl därtill uppgivas.

Då brandordning fastställts, skall den av länsstyrelsen ofördröjligen införas i länskungörelserna. Ett exemplar av brandordningen skall insändas till riksbrandinspektören.

Det åligger kommunalnämnden att dels skyndsamt besörja att kungörelse om fastställelsen införes i den eller de tidnignar, vari kommunala meddelanden för orten pläga införas, och uppsättes å kommunens anslagstavlor, och dels tillse att inom kommunen exemplar av brandordningen finnas att tillgå för köpare.

Vad sålunda stadgats skall äga tillämpning jämväl i fråga om ändring i eller tillägg till brandordning.

2 mom. För brandstyrka och brandbefäl må kommunalfullmäktige utfärda särskilda reglementen.

26 §.

1 mom. Förvaltningen av brandförsvarets angelägenheter skall handhavas av den kommunala förvaltningsmyndighet, som kommunalfullmäktige därtill utse. Därest så befinnes lämpligt, må särskild brandstyrelse tillsättas. I brandordningen skola i sådan händelse intagas föreskrifter om brandstyrelsens sammansättning samt om dess arbetsformer m. m.

2 mom. Det tillkommer den myndighet, som förvaltar brandförsvarets angelägenheter, bland annat:

1) att övervaka efterlevnaden av brandlagen, brandstadgan, brandordningen och övriga brandförsvaret rörande föreskrifter;

2) att uppgöra förslag till brandordning och reglementen samt till erforderliga ändringar i kommunens brandorganisation;

3) att årligen avgiva förslag till inkomst- och utgiftsstat för brandförsvaret i kommunen; samt

4) att till vederbörande myndigheter avgiva yttranden och göra framställningar i frågor av mera allmän betydelse för brandförsvaret.

Den förvaltande myndigheten äger icke taga befattning med fråga, som faller under brandchefens befälsmyndighet.

Om brandstyrka och brandbefäl.

27 §.

I brandordningen skola intagas bestämmelser angående bland annat:

1) huruvida i kommunen skall finnas borgarbrandkår eller avtal träffas med frivillig brandkår eller huruvida kommunen skall dels hava borgarbrandkår och dels träffa avtal, som nyss nämnts;

2) det lägsta antal brandbefäl och brandmän, som skall finnas i kommunen, med angivande av lägsta antal brandmän för borgarbrandkår, frivillig brandkår och reservstyrka; samt

3) det lägsta antal övningar, som skall hållas med kommunens brandstyrkor.

28 §.

Borgarbrandkår och frivillig brandkår skola genom telefon eller annan anordning kunna inkallas till tjänst varje tid av dygnet.

29 §.

1 mom. Befälsposter vid borgarbrandkår utom befattningarna som brandchef och vice brandchef tillsättas efter brandchefens hörande av den förvaltande myndigheten för tid, som denna myndighet bestämmer.

Brandman vid borgarbrandkår antages av brandchefen. Fråga om avsked för sådan brandman skall handläggas av den förvaltande myndigheten.

Uttagning av tjänstepliktiga jämlikt 10 § andra stycket brandlagen skall ske namneligen och skall verkställas av den förvaltande myndigheten eller på dess uppdrag av brandchefen.

2 mom. Då brandchef, vice brandchef, brandfogde eller vice brandfogde förordnats, skall meddelande härom av länsstyrelsen införas i länskungörelserna.

30 §.

1 mom. Brandchef skall, där ej länsstyrelsen annorlunda förordnar, hava genomgått eller vara skyldig att genomgå brandchefskurs kategori III eller annan kurs för brandkårspersonal vid statens brandskola.

2 mom. Brandchef, vice brandchef, brandfogde och vice brandfogde äro skyldiga att genomgå sådan kurs i skogsbrandsläckning, som anordnas inom länet.

3 mom. Kurs vid statens brandskola, för vilken betyg utdelas, skall anses genomgången allenast av elev, som erhållit lägst vitsordet godkänd i samtliga ämnen ävensom i praktisk tjänstgöring och uppförande, då vitsord därom utdelas.

31 §.

1 mom. Det åligger brandchef att taga den befattning med kommunens brandförsvar, som i brandlagen, denna stadga eller eljest föreskrives.

2 mom. Brandchef är skyldig att föra befäl över brandstyrkorna i kommunen samt att tillse, att de erhålla erforderlig övning. Har särskild brandfogde utsetts, skall denne vid skogsbrand utöva befälet, om ej brandchefen av synnerliga skäl annorlunda förordnar. Då släckningshjälp erhållits från annan ort, skall den befälhavare, som erhållit hjälp, utöva befälet, där ej annat överenskommes.

Har brand tagit eller hotar den taga större omfattning, äger länsstyrelsen förordna särskild befälhavare.

3 mom. Då brandchef erhållit kunskap om brand eller överhängande fara därför, skall han, så snart ske kan, underrätta polischefen i orten.

4 mom. Finner brandchef i särskilt fall omedelbar åtgärd till förhindrande av brands uppkomst vara oundgängligen av nöden, åligger det honom att därom meddela föreskrift.

32 §.

I brandordningen eller i reglemente skola närmare bestämmelser meddelas om brandstyrkans och brandbefälets åligganden samt vad därmed har samband.

Om vissa för brandförsvaret erforderliga anordningar.

33 §.

1 mom. I brandordningen skola införas bestämmelser om de särskilda anordningar, som äro erforderliga för kommunens brandförsvar.

2 mom. I brandordningen må vidare intagas anvisningar om vad som till förebyggande av brands uppkomst och spridning bör iakttagas vid byggande och underhåll av hus med eldstad.

Om brandsyn.

34 §.

1 mom. På landsbygden skall allmän brandsyn äga rum en gång årligen å tid, som i brandordningen bestämmes. Oberoende av vad sålunda föreskrivits skall, när brandchefen så påfordrar, särskild brandsyn hållas.

Allmän brandsyn skall omfatta samtliga byggnader, upplag och andra anläggningar inom kommunen.

Den myndighet, som förvaltar brandförsvarets angelägenheter, må efter brandchefens hörande medgiva, att mindre eller avsides belägen byggnad eller annan anläggning icke skall omfattas av den allmänna brandsynen. Beviljas sådant undantag, skall den förvaltande myndigheten bestämma om och huru ofta brandsyn å anläggningen skall äga rum.

2 mom. Brandsyn skall förrättas av en nämnd, bestående av brandchefen eller efter hans förordnande av annan av brandbefälet såsom ordförande samt en eller två därtill lämpliga personer, som utses av den förvaltande myndigheten. För brandsyns förrättande må nämnda myndighet indela kommunen i distrikt, därvid en brandsynenämnd skall tillsättas för varje distrikt. I sådan händelse må brandchefen till ordförande i brandsynenämnd förordna annan än brandbefäl.

3 mom. Vid brandsyn skall noga undersökas:

1) huruvida de föreskrifter, som meddelats till förebyggande av brands uppkomst och spridning, till räddning vid brand av liv och egendom samt till underlättande av brandsläckning, blivit iakttagna, därvid särskilt skall tiilses, att sotning ägt rum;

2) huruvida å eldstad, mur, rör, tak, skorsten, elektriska anläggningar och därtill hörande ledningar eller annorstädes finnes brist, som kan medföra brandfara, samt huruvida efter föregående brandsyn eldstad eller rökgång eller ventilationsrör anordnats, borttagits eller ändrats; samt

3) huruvida i övrigt anordning eller förhållande förefinnes, som kan medföra fara för brands uppkomst och spridning eller svårighet att vid brand utföra eldsläckning och räddning av liv eller egendom.

35 §.

1 mom. Upptäckes vid brandsyn att fastighetsägare eller annan icke vidtagit vad på honom ankommer till förhindrande av brands uppkomst och spridning, skall föreläggande meddelas honom att inom viss tid vidtaga rättelse.

Har föreläggande givits, skall å förut kungjord tid efterbesiktning förrättas på föranstaltande av den, som givit föreläggandet. Befinnes därvid föreläggandet icke vara fullgjort, skall anmälan göras hos länsstyrelsen för den åtgärd, som kan av förhållandena påkallas. I ärende, varom nu är fråga, må länsstyrelsen förelägga lämpligt vite.

2 mom. Befinnes vid brandsyn synnerlig fara för brand vara för handen, åligger det synenämnden att genast meddela föreskrift om omedelbar åtgärd för farans undanröjande.

36 §.

1 mom. Vid brandsyn och efterbesiktning skall föras protokoll. Därest protokollet innefattar anmärkning, skall avskrift av detsamma, i vad det rör fastighetsägare eller annan, vid synetillfället eller ofördröjligen därefter tillställas denne.

2 mom. Anteckning om vad vid brandsyn förekommit skall införas i en för ändamålet inrättad, hos brandchefen förvarad förteckning.

37 §.

Nekar någon utan godtagbar anledning syneförrättare tillträde till byggnad eller annan anläggning, där brandsyn skall förrättas, skall handräckning lämnas av polischefen i orten.

Om sotning.

38 §.

I byggnad med eldstad skall sotning verkställas.

Vid sotning skola alla rökgångar ävensom eldstäder, som icke äro inrättade för användning uteslutande av gas eller elektricitet, jämte tillhörande rökrör och imrör noga rengöras.

I brandordningen skall föreskrift intagas om den tid, som för olika slag av eldstäder jämte rökgångar må förflyta från en sotning till nästa, ävensom meddelas de övriga bestämmelser om sotning, som kunna vara erforderliga.

Det åligger fastighetsägare eller, om fastigheten är utarrenderad, arrendator att tillse, att föreskriven sotning verkställes.

Såsom ägare anses jämväl den, som innehar egendom med fri förfoganderätt eller fideikommissrätt eller därmed jämförlig rätt.

AVDELNING III.

Allmänna bestämmelser.

Om åtgärder till förekommande och släckning av skogsbrand.

39 §.

I brandordningen skola intagas de föreskrifter, som utöver vad i allmän lag eller denna stadga eller eljest i vederbörlig ordning föreskrivits äro erforderliga för ordnande av skogsbrandförsvaret.

40 §.

Det åligger brandfogde, vilken jämlikt 4 § brandlagen såsom brandchefens tjänstegrenschef skall handhava den närmaste ledningen av skogsbrandförsvaret, bland annat, att planlägga de åtgärder, som skola vidtagas i händelse av skogsbrand, samt att, om ej brandchefen annorlunda förordnar, vid skogsbrand utöva befälet.

Har brandfogde ej utsetts, skall nämnda planläggning verkställas av brandchefen.

41 §.

Vill någon företaga kolning eller tjärbränning eller ock svedja eller bränna gräs, ris eller ljung eller för annat ändamål uppgöra eld i skog eller så nära skog, att elden lätt kan spridas dit, åligger det honom att, genom grävning eller annorledes, vidtaga de särskilda anordningar, som kunna anses erforderliga till förhindrande av eldens spridning.

Då stark torka råder eller i följd av stark blåst fara för skogsbrand föreligger, må svedjning eller bränning av gräs, ris eller ljung icke förehavas eller eljest, utom för utövande av näring eller i fall av trängande behov, eld uppgöras i skog eller så nära skog, att elden lätt kan spridas dit.

Eld, som uppgjorts å plats, varom ovan nämnts, må ej övergivas, förrän den blivit fullständigt släckt.

42 §.

Uppkommer skogsbrand eller är överhängande fara därför för handen och kan ej den, som varsnar branden eller faran eller eljest får kunskap därom, genast släcka branden eller undanröja faran, åligger det honom dels att, om släckningsskyldiga veterligen uppehålla sig i närheten av brandstället, genast giva dem underrättelse, dels ock att, så fort ske kan, underrätta brand-

fogden eller annat brandbefäl eller polisman eller vid skogsstaten eller hos skogsvårdsstyrelsen anställd person. Har polisman eller vid skogsstaten eller hos skogsvårdsstyrelsen anställd person erhållit sådant meddelande, skall han genast underrätta brandfogden därom.

Har brandfogde erhållit kunskap om skogsbrand eller överhängande fara därför, skall han ofördröjligen sammankalla nödigt manskap för brandens släckning samt, så fort ske kan, underrätta brandchefen samt polischefen i orten.

Kallelse till skogsbrandsläckning skall av envar utan dröjsmål fortskaffas.

Envar släckningsskyldig är efter kallelse pliktig att, försedd med tillgängliga släckningsredskap, genast begiva sig till anvisad plats och deltaga i släckningsarbetet. Befinner släckningsskyldig sig i närheten av brandstället, skall han, så snart han fått kunskap om branden, utan kallelse skynda dit och taga del i nämnda arbete.

För släckning av skogsbrand, som tagit eller hotar taga större omfattning, skall befälhavaren, där så erfordras, göra framställning om militärhandräckning hos länsstyrelsen eller annan myndighet, som är behörig att begära sådan handräckning.

Om besiktning.

43 §.

Riksbrandinspekören samt länsbrandinspektör och brandchef, envar inom sitt verksamhetsområde, ävensom annan av länsstyrelsen därtill förordnad person skola för besiktning av anordningar till förebyggande av brands uppkomst och spridning äga tillträde till byggnad, upplag eller annan anläggning å tid, som av besiktningsmannen bestämmes.

Nekar någon utan godtagbar anledning besiktningsman tillträde för besiktning, skall handräckning lämnas av polischefen i orten.

Ansvarsbestämmelser m. m.

44 §.

Den som vid brandsyn eller besiktning utan godtagbar anledning nekar förrättningsman tillträde till byggnad eller annan anläggning, som skall undersökas, eller som utan skäl vägrar skorstensfejare tillträde, då denne inställer sig för verkställande av sotning, straffes med dagsböter.

Till samma straff vare den förfallen, som icke låter verkställa i 38 § avsedd sotning, eller som bryter mot föreskrifterna i 41 § eller i 42 § första eller tredje stycket.

45 §.

Uraktlåter skorstensfejare vad honom enligt denna stadga åligger, straffes han med dagsböter, där ej förseelsen anses böra föranleda varning eller återkallelse av meddelat godkännande såsom skorstensfejare för sotningsdistrikt.

46 §.

Förseelse mot denna stadga eller mot brandordning åtalas av allmän åklagare hos polisdomstol, där sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan icke finnes, vid allmän domstol.

47 §.

1 mom. Till straff enligt denna stadga må icke dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

2 mom. Böter och viten, som ådömas på grund av denna stadga eller brandordning, tillfalla kronan.

48 §.

Därest den, som är ställd under åtal för förseelse mot denna stadga eller brandordning, fortsätter samma förseelse, skall såsom särskild förseelse anses vad han före varje åtal förbrutit.

49 §.

1 mom. Den som är missnöjd med beslut, som meddelats jämlikt 6 § 1 mom. tredje stycket eller 29 § 1 mom. tredje stycket eller med beslut vid brandsyn äger att överklaga beslutet hos länsstyrelsen inom trettio dagar efter det han skriftligen erhållit del av detsamma.

2 mom. Över beslut, som länsstyrelse meddelat på grund av denna stadga eller brandordning, må besvär anföras hos Konungen inom tid, som i allmänhet är bestämd för överklagande av förvaltande myndigheters och ämbetsverks beslut.

50 §.

1 mom. Vad i denna stadga är föreskrivet om stadsfullmäktige skall i fråga om köping, som utgör egen kommun, gälla kommunalfullmäktige och i fråga om annan ort, som i 23 § avses, municipalfullmäktige. Finnas ej stadsfullmäktige, kommunalfullmäktige eller municipalfullmäktige, skall vad därom är föreskrivet gälla allmän rådstuga, kommunalstämma eller municipalstämma.

2 mom. Vad i denna stadga sägs om magistrat gäller för Stockholm överståthållarämbetet, för stad, där magistrat ej finnes, kommunalborgmästare samt för köping och annan ort, som i 23 § avses, kommunalnämnd eller municipalnämnd.

3 mom. Vad i denna stadga är föreskrivet om byggnadsnämnd skall därest sådan nämnd ej finnes, gälla kommunalnämnd eller municipalnämnd.

4 mom. Uttrycken yrkesbrandkår, borgarbrandkår, frivillig brandkår och reservstyrka användas i denna stadga i samma betydelse som i brandlagen.

51 §.

Vad i denna stadga eller brandordning föreskrives gäller även beträffande byggnad, upplag eller annan anläggning, som tillhör staten.

52 §.

Länsstyrelse må med avseende å icke planlagt område av stad, köping eller annan ort, som i 23 § avses, medgiva de undantag från bestämmelserna i avdelning I, vilka kunna anses vara av behovet påkallade.

Övergångsbestämmelser.

Denna stadga skall jämte vad här nedan sägs träda i kraft den 194 med undantag för 7 § 1, 2 och 4 mom., 17 § och 30 § 1 och 3 mom., som skola träda i kraft den 194 *(tre år senare)*. Intill denna tidpunkt skall såsom fordran för att vinna godkännande såsom skorstensfejare för sotningsdistrikt gälla, att sökande uppnått 25 års ålder samt antingen med godkända kunskapsbetyg genomgått statsunderstödd fackskola för utbildande av skorstensfejare eller ock minst fem år med goda vitsord arbetat i yrket.

Kompetensföreskrifterna i 7 § 1, 2 och 4 mom., 17 § och 30 § 1 och 3 mom. skola icke äga tillämpning å person, som före sistnämnda tidpunkt

erhållit befattning såsom brandbefäl eller vunnit godkännande såsom skorstensfejare för sotningsdistrikt.

Så snart ske kan efter denna stadgas utfärdande och senast den 194 *(två år efter det stadgan i huvudsakliga delar skall träda i kraft)* skall med iakttagande av stadgans föreskrifter förslag till brandordning hava upprättats och underställts länsstyrelsens prövning. Brandordning, avsedd att träda i kraft den 194 *(dagen då stadgan i huvudsakliga delar skall träda i kraft)*, må jämväl dessförinnan antagas och fastställas i enlighet med bestämmelserna i denna stadga.

Intill dess ny brandordning fastställts, skola hittills gällande brandordning och skogsbrandordning fortfarande lända till efterrättelse, i den mån de icke strida mot brandlagen eller denna stadga.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 16 december 1942.

Närvarande:

justitieråden ALSÉN,
LIND,
regeringsrådet EKLUND,
justitierådet ERICSSON.

Enligt lagrådet den 24 november 1942 tillhandakommet utdrag av protokoll över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 20 november 1942, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *brandlag*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsfiskalen Bengt Petri.

Förslaget föranledde följande yttrande av lagrådet.

Det remitterade, på brandförsvarsutredningens betänkande byggda förslaget innefattar en allmän reglering av frågan om brandförsvarets ordnande såväl i stad som på landet. Den föreslagna lagen — som avses skola fullständigas med brandstadga och lokala brandordningar — upptager sålunda bestämmelser om brandförsvaret jämväl i vad det avser skydd mot skada av skogsbrand och ersätter följaktligen i denna del skogseldslagen. Skyldighet att hålla ett betryggande brandförsvar ålägges samtliga kommuner i riket, regler givas om släckningshjälp kommuner emellan och tillsyn av central myndighet över brandförsvaret införes. De minimifordringar som enligt lagen ställas på kommunerna och de förpliktelser som läggas å den enskilde hava, till stärkande av brandförsvaret, närmare bestämts och i vissa hänseenden utvidgats. Den ur olika synpunkter vanskliga avvägningen mellan å ena sidan kommunernas intresse att de ej över hövan betungas och å andra sidan det allmännas krav att brandförsvaret erhåller största möjliga effektivitet, med beaktande jämväl att omfattningen av brandförsvaret ställes i rimligt förhållande till de värden som skola skyddas, synes hava genomförts på ett tillfredsställande sätt. Stadgandena lämna, såsom ock är önskvärt, möjlighet öppen att anpassa brandförsvaret efter de växlande ortsförhållandena. Författningsbestämmelsernas uppdelning å lag och stadga synes hava utförts sakenligt. Den närmare utformningen av förslaget har givit lagrådet anled-

ning till erinringar allenast i fråga om vissa lagens enskildheter av mindre räckvidd, delvis av övervägande formell natur.

1 §.

I andra stycket av denna paragraf regleras frågan om kommuns rätt att ur den allmänna brandorganisationen utbryta skogsbrandförsvaret och i 4 § andra stycket meddelas bestämmelser, förutom beträffande skogsbrandfogde, om kommuns indelning i skogsbrandrotar. Förslaget innefattar i princip en samordning av bygdebrandförsvaret och skogsbrandförsvaret men med rätt för kommun att, om så finnes ändamålsenligt, ordna det senare särskilt för sig. Denna lösning synes väl lämpa sig för de skiftande förhållandena i olika delar av landet och jämväl i övrigt syfta till att så långt som möjligt ansluta till den ordning som uppbyggts med stöd av skogseldslagen och som i det stora hela visat sig motsvara förväntningarna. Endast beträffande en mindre detalj torde erinran kunna göras. Enligt 1 § äger kommun själv besluta om särskilt ordnande av skogsbrandförsvaret — ett beslut som skall godkännas av länsstyrelsen — medan det enligt 4 § tillkommer länsstyrelse att besluta om kommuns indelning i skogsbrandrotar. Naturligare synes vara att kommunen, samtidigt med beslutet om ett särskilt skogsbrandförsvar, bestämmer huruvida detta skall omfatta kommunen i dess helhet eller visst eller vissa skogsområden (skogsbrandrotar), i vilka sistnämnda fall området eller områdena böra till gränserna angivas i beslutet. Självfallet bör beslutet även i denna del underställas länsstyrelsen, som jämväl härutinnan bör kunna taga initiativ.

Enligt förslaget innebär begreppet skogsbrandrote icke, såsom enligt skogseldslagen, en kommunal förvaltningsenhet utan allenast ett på marken bestämt område. Då det synes önskvärt, att den föreslagna lagen icke kommer att utgöra hinder för att den nuvarande uppdelningen på marken i brandrotar bibehålles, och utvägen att bilda kommunalförbund för allenast ett mera begränsat syfte torde vara mindre lämplig, bör skogsbrandrote — liksom området för brandrote enligt skogseldslagen — efter överenskommelse kunna bestå av områden utav olika kommuner. Detta har, ehuru måhända avsett, icke kommit till uttryck i lagtexten.

På grund härav och då bestämmelserna om skogsbrandförsvaret i vad de nu berörts lämpligen böra sammanföras, får lagrådet hemställa, att åt andra stycket i förevarande paragraf gives det huvudsakliga innehåll, *att* kommun äger besluta, att brandförsvaret i vad avser skydd mot skogsbrand skall ordnas för sig, *att* för särskilt skogsbrandförsvar avsett område (*skogsbrandrote*) skall, där det ej omfattar kommunen i dess helhet, till gränserna angivas i beslutet, *att* skogsbrandrote, efter överenskommelse, må bestå av områden utav olika kommuner, *att* beslut om särskilt skogsbrandförsvar skall för att vara gällande godkännas av länsstyrelsen samt *att* länsstyrelse ock må, efter kommuns hörande, förordna härom.

Enligt sista stycket första punkten av förevarande paragraf skall vad i la-

gen är stadgat om kommun även gälla — förutom köping som ej utgör egen kommun — municipalsamhälle, såvida de i lagen upptagna särskilda föreskrifterna för stad skola tillämpas i samhället. Enligt 17 § skola de lagens särskilda föreskrifter som gälla stad även gälla, förutom köping, annan tätare bebyggd ort, därest länsstyrelse så förordnar, vilket förordnande skall underställas Konungens prövning. Enligt övergångsbestämmelsen till lagen skola å ort, beträffande vilken meddelats sådant beslut som avses i 23 § brandstadgan — innebärande att stadgans föreskrifter för stad skola i tillämpliga delar gälla beträffande viss tätare befolkad ort — efter lagens ikraftträdande tillämpas de särskilda föreskrifter som jämlikt lagen gälla stad. Syftet med nu nämnda stadganden är väsentligen att bestämma vilka municipalsamhällen som skola vara underkastade lagens bestämmelser. Detta mål torde kunna vinnas på ett något enklare sätt. I lagen om kommunalstyrelse på landet, 87 §, stadgas bland annat att, om Konungen förordnat att för område på landet, som ej utgör egen kommun, skall lända till efterrättelse vad i brandstadgan är föreskrivet om stad, området skall utgöra ett municipalsamhälle, som äger att oberoende av kommunen i övrigt själv vårda alla gemensamma ordnings- och hushållningsangelägenheter, som föranledas av de i sådant förordnande avsedda föreskrifternas tillämpning inom samhället. Med hänsyn till innehållet i sistnämnda lagrum kan förslagets innebörd uttryckas så, att de municipalsamhällen, som hava att oberoende av kommunen i övrigt själva handhava brandförsvaret i samhället — både sådana som finnas vid den föreslagna lagens ikraftträdande och nya sådana som framdeles bildas på grund av Konungens förordnande — skola lyda under brandlagen. Avfattas 1 § sista stycket första punkten i anslutning härtill, lärer den föreslagna övergångsbestämmelsen (sista stycket) kunna utgå. Angives tillika redan här, att det är bestämmelserna om *stad* som skola äga tillämpning, förutom å köpingar, å omförmälda municipalsamhällen, kan jämväl 17 § uteslutas. Det i nämnda paragraf omförmälda förordnandet meddelas visserligen av länsstyrelsen, men då förordnandet skall underställas Konungens prövning, innebär länsstyrelsens befogenhet i verkligheten allenast att taga initiativet till och framlägga förslag om tillämpning av brandlagens stadsbestämmelser inom viss tätare bebyggd ort. En föreskrift av denna innebörd kan såsom av instruktionell natur lämpligen intagas i brandstadgan. (Jfr i fråga om reglering av motsvarande förhållanden å stadsplane- och byggnadsväsendets område 56 och 57 §§ stadsplanelagen samt 83 § byggnadsstadgan.)

Lagrådet förordar alltså, *dels* att åt sista stycket första punkten i förevarande paragraf gives det huvudsakliga innehåll, att vad i denna lag stadgas i fråga om stad skall äga motsvarande tillämpning å köping, evad den utgör egen kommun eller ej, samt å municipalsamhälle, som på grund av Konungens förordnande har att oberoende av kommunen i övrigt själv handhava sitt brandförsvar, *dels* att 17 § och övergångsbestämmelsen utgå.

3 §.

De i 2 mom. föreslagna bestämningarna av de olika slagen av brandkårer giva åt föreskrifterna i 1 mom. deras väsentliga innehåll och synas därför lämpligen böra inarbetas i sistnämnda moment.

4 §.

Bifall till lagrådets hemställan vid 1 § andra stycket föranleder ändring i andra stycket av denna paragraf. Innehållet i tredje stycket av förevarande paragraf torde med fördel kunna överföras till brandstadgan.

6 §.

I förevarande paragraf första stycket stadgas att brandbefäl som där omförmäles skall med avsende å rätt till gottgörelse i anledning av sitt uppdrag — varmed avses arvode och annan ersättning för det med brandberedskapen förenade arbetet — vara likställt med vald ledamot av kommunal nämnd som utsetts till ordförande. Till detta stadgande har fogats föreskriften att i fråga om ersättning för deltagande i eller annan verksamhet för släckning av skogsbrand dock skall gälla vad i 15 § föreskrives; av denna paragraf följer att ersättning i sistnämnda hänseende kan erhållas av statsmedel. Bestämmelserna äro hämtade från skogseldslagen, 11 §. Erinringen om rätten till ersättning enligt 15 § lärer icke vara erforderlig. Även härförutan torde nämligen gälla, att brandbefälet, vare sig kommunen beslutar om ersättning eller ej i anledning av uppdraget, likväl är berättigat till ersättning av statsmedel för arbete med släckning av skogsbrand i den mån sådan rätt är eller må vara stadgad. Skulle emellertid osäkerhet härutinnan anses kunna råda, torde förtydligande böra ske i den eller de författningsbestämmelser, vari ersättningen av statsmedel regleras. I fråga om 15 § hänvisar lagrådet till vad där anföres.

En mindre jämkning i avfattningen av första punkten i detta stycke torde böra vidtagas till utmärkande att punkten, såsom avsett är, endast gäller den som innehar ifrågavarande syssla som kommunalt förtroendeuppdrag.

Bestämmelsen i andra stycket om rätt till viss ersättning av kommunen för personal tillhörande reservstyrkan torde lämpligen böra upptagas i 10 § i sammanhang med det där givna huvudstadgandet om denna personal.

9 §.

Innebörden av den i denna paragraf upptagna förutsättningen för erhållande av släckningshjälp synes lagrådet bättre komma till uttryck, därest stadgandet avfattas i överensstämmelse med föreskrifterna i 8 § 2 mom. andra stycket och 31 § 2 mom. andra stycket förslaget till brandstadga. Föreskriften i andra stycket sista punkten om vilken länsstyrelse som, i händelse kommunerna ligga i olika län, skall bestämma ersättningen för släckningshjälp torde såsom av ringa praktisk betydelse kunna utgå; även i andra motsvarande fall skulle en dylik reglering kunna ifrågakomma.

10 §.

I denna paragraf givas regler om den enskilde medborgarens skyldighet att deltaga i släckning av brand. Medan för närvarande dylik tjänsteplikt föreligger enligt brandstadgan för arbetsför man från och med det år under vilket han fyller 20 år till och med det under vilket han fyller 50 år samt enligt skogseldslagen för arbetsför man som fyllt 18 men icke 60 år, inträder enligt förslaget tjänsteplikt för envar — man eller kvinna — som under kalenderåret fyller lägst 16 och högst 70 år, dock blott i den mån kroppskrafter och hälsotillstånd medgiva. Tjänsteplikten tages i anspråk antingen genom tjänstgöring, vid övning eller brandsläckning, i reservstyrka — vilken skall bestå av ett mindre antal för brandtjänst lämpliga personer och utgöra en del av kommunens brandstyrka (3 §) — eller ock eljest genom biträde vid brandsläckning.

Med hänsyn till det begränsade personalbehovet för reservstyrkan lärer denna ej sällan kunna rekryteras på frivillighetens väg. För sådant fall synes någon åldersgräns överhuvud ej vara erforderlig. I den mån åter det blir nödigt att genom utkrävande av tjänsteplikt göra reservstyrkan fulltalig, torde i betraktande av dennas uppgift och jämförelsevis ringa omfattning något behov ej föreligga att såsom medlemmar uttaga särskilt unga eller mera ålderstigna. Om åldersgränserna, i likhet med de för närvarande i skogseldslagen stadgade, sättas till 18 och 60 år, torde behovet av en betryggande rekrytering av reservstyrkan bliva tillgodosett.

Vad härefter angår tjänsteplikt för medverkan i allmänhet vid släckning av brand och särskilt skogsbrand ställer sig saken annorlunda. Det är här fråga om en sedan ålder gällande, i den allmänna uppfattningen fast förankrad skyldighet för alla och envar att vid behov efter måttet av sina krafter deltaga i bekämpandet av uppkommen brand. Beträffande sådana tjänstepliktiga framstå därför de föreslagna åldersgränserna 16—70 år ej såsom obilliga. Det synes fastmera kunna ifrågasättas om ej i detta fall varje åldersgräns kan undvaras och den nödiga begränsningen i stället sökas däri att tjänsteplikten utkräves blott i mån av förmåga. Med en sådan regel öppnas möjlighet att, utan eftersättande av den enskildes rätt, anlita all den hjälp som verkligen står till buds för eldens bekämpande.

I 6 § 1 mom. och 29 § förslaget till brandstadga meddelas föreskrifter om uttagning av tjänstepliktiga till reservstyrka. Bestämmelse om rätt att överklaga beslut om sådant uttagande meddelas i 48 § av stadgeförslaget. Då uttagning till reservstyrka kan komma att ej oväsentligt ingripa i den enskildes rätt, synas nämnda båda frågor böra behandlas i själva lagen. Sålunda torde lämpligen föreskrifterna om uttagning kunna intagas i nu förevarande paragraf. Skäl synas föreligga att i dem vidtaga den ändringen, att befogenheten för brandchefen att verkställa uttagning städse göres beroende av vederbörande förvaltningsmyndighets uppdrag. Bestämmelsen om klagorätt synes böra upptagas i en särskild paragraf närmast före den, vari rätten att överklaga länsstyrelses beslut behandlas. Därvid torde — i anslutning till den

uppfattning som vid tillkomsten av lagen om beräkning av lagstadgad tid uttalades att i nya lagar månadsberäkning bör komma till användning — klagotiden böra bestämmas till en månad i stället för, såsom enligt förslaget till brandstadga, trettio dagar.

I 20 § lagförslaget stadgas straff för arbetsgivare eller arbetsledare som förvägrar anställd nödig ledighet för deltagande i övning eller brandsläckning eller därmed sammanhängande arbete, försåvitt ledigheten kunnat utan synnerlig olägenhet medgivas. I överensstämmelse med den ordning som kommit till uttryck med avseende å dels motsvarande stadganden i skogseldslagen (21 § andra stycket och 22 § andra stycket) dels vissa bestämmelser i förslaget (12, 13, 14 och 20 §§) synes särskild föreskrift böra meddelas angående förbud mot sådan vägran som nyss sagts — vilken föreskrift lämpligen bör upptagas i nu förevarande paragraf — samt påföljd för överträdelse av förbudet stadgas i det lagrum (20 § förslaget) som innehåller straffbestämmelserna.

Lagrådet hemställer alltså, under hänvisning tillika till vad vid 6 § andra stycket anförts, dels att åt 10 § gives det huvudsakliga innehåll, *att* i den mån så erfordras för släckning av brand envar, som vistas i orten, är pliktig att efter förmåga medverka vid släckningen, *att* envar i kommunen bosatt, som fyllt aderton men ej sextio år och i övrigt finnes lämplig, må tagas i anspråk för brandtjänst i reservstyrkan, i den mån behovet ej tillgodoses genom frivillig personal, *att* den som uttagits är skyldig att deltaga i brandövning under högst femton timmar årligen samt är för medverkan vid brandsläckning berättigad till skälig ersättning av kommunen, *att* uttagning verkställes av den förvaltningsmyndighet som handhar brandförsvaret eller, efter dess bestämmande, av brandchefen samt *att* arbetsgivare eller arbetsledare ej må förvägra anställd erforderlig ledighet för fullgörande av vad honom enligt denna paragraf åligger, såvitt ledigheten utan synnerlig olägenhet kan medgivas, dels ock att i särskild paragraf närmast före den, vari behandlas rätten att överklaga länsstyrelses beslut, upptages ett stadgande av innehåll att den som uttagits till reservstyrka äger att överklaga beslutet hos länsstyrelsen inom en månad efter det han därav erhållit del.

11 §.

Förarbetena giva vid handen, att olika meningar yppats i fråga om utformningen av de rättsregler, som böra gälla angående röjning efter skogsavverkning utmed järnväg. Meningsskiljaktigheterna röra främst frågan huruvida järnvägsförvaltningen eller markägaren skall i sista hand vidkännas kostnaden för röjningen. Vid framläggande av förslaget till 1937 års skogseldslag intogs den ståndpunkten att järnvägsförvaltningen ägde på markägarens bekostnad verkställa de behövliga åtgärderna. Häremot framställdes icke någon erinran av lagrådet. På hemställan av första lagutskottet kom emellertid det föreslagna stadgandet att utgå. Nu föreslås, att järnvägsförvaltningen skall äga att utan rätt till ersättning verkställa de behövliga åtgärderna. Den rådande ovissheten om vem som i det särskilda fallet får bära följderna av den ökade fara, som kvarlämnat ris och annat avfall utgör, föranleder att såväl

markägaren som järnvägsförvaltningen nödgas räkna med denna risk. I motsats till järnvägsförvaltningen har markägaren städse möjlighet att genom röjning eller eljest avvärja risken. Underlåter han detta — ett tillvägagångssätt som under vissa förhållanden icke torde vara oförenligt med god skogsskötsel — får han vara beredd att själv stå för följderna. Skall järnvägsförvaltningen komma i samma läge som markägaren, bör förvaltningen, såsom ock skett i förslaget, erhålla rätt att å markägarens område vidtaga nödig röjning till avvärjande av sin risk. Naturligen hade det varit önskvärt, om genom lagstiftningen båda de intresserade parterna kunde förmås att till allmän båtnad samverka på detta område. Ej minst med hänsyn till svårigheterna att finna en rättvis, för alla fall gällande norm för fördelningen av kostnaden har denna väg tydligen icke funnits framkomlig. Lagrådet anser sig sålunda, under erinran att genom den föreslagna bestämmelsen markägaren i avseende å skadeståndsskyldigheten icke torde komma i annan ställning än som följer av 1886 års ansvarighetslag, böra lämna det föreslagna stadgandet utan anmärkning.

15 §.

Den rätt till ersättning och belöning av statsmedel, varom i denna paragraf erinras, är närmare reglerad i två särskilda kungörelser av 1938. Under hänvisning till vad anförts vid 6 § och då något behov knappast lärer finnas att i lagen angiva ens huvuddragen av denna ersättningsrätt, förordar lagrådet att i paragrafen meddelas allenast den hänvisning, att om ersättning och belöning av statsmedel i anledning av deltagande i brandförsvaret är särskilt stadgat.

16 §.

Till vinnande av större överskådlighet torde 16 och 19 §§ böra, utan saklig ändring, sammanföras till en paragraf, betecknad 16 §.

17 §.

Bifall till lagrådets hemställan vid 1 § sista stycket föranleder att denna paragraf utgår.

19 §.

Vid bifall till lagrådets hemställan vid 16 § skall denna paragraf utgå.

20 §.

Enligt den alltsedan 1924 gällande brandstadgan, 43 § 4 mom. första stycket, inträder straff för medlem av brandstyrka, som utan giltigt förfall underlåter att inställa sig vid övning eller eldsvåda (jfr 18 § fjärde stycket och 22 § skogseldslagen). En motsvarande bestämmelse hade föreslagits av brandförsvarsutredningen. I förslaget har en dylik straffbestämmelse — enligt remissprotokollet såsom knappast behövlig — icke upptagits. Sålunda framhåller departementschefen att i vad gäller arbete vid brand reglerna om tjäns-

teplikt med därtill knutna sanktioner kunna tillgripas. Detta uttalande synes tyda på att förslagets straffbestämmelse beträffande tjänstepliktig, som jämlikt 10 § tredje stycket kallats till tjänstgöring — det vill säga till arbete vid brand — men utan giltigt skäl uteblir, avses skola omfatta jämväl medlem av brandkår. Enligt lagrådets mening lärer avfattningen av bestämmelsen svårligen medgiva en sådan tolkning. Vad därefter angår övning synes enligt departementschefen åtminstone beträffande yrkespersonal ett dagsbotsstraff sakna betydelse som tvångsmedel, enär andra sådana medel stode till buds, och i fråga om annan personal kunde, om så funnes erforderligt, straffbestämmelser intagas i brandordningarna. Anledning synes icke föreligga att beträffande sistnämnda personal avstå från varje straffrättsligt ingripande för en försummelse av så allvarlig beskaffenhet som här är i fråga och som sedan länge varit straffbelagd. Lagrådet kan ej heller förorda, att erforderliga straffbestämmelser införas i de lokala brandordningarna; de hava sin naturliga plats i lagen i sammanhang med övriga hithörande stadganden. Vidkommande åter yrkespersonalen finnas väl vissa tvångsmedel, som kunna vara mera verkningsfulla än ett dagsbotsstraff. Det torde emellertid vara i och för sig mindre egentligt, att försummelse av annan än yrkespersonal, vare sig straffet bestämmes i brandlagen eller i brandordning, i straffrättsligt hänseende bedömes strängare än försummelse av den, som inom samma verksamhetsområde brister i fullgörandet av sin särskilda yrkesplikt. Departementschefen har ock erinrat, att i varje fall viss yrkespersonal torde vara att hänföra under 25 kap. strafflagen, beträffande vilken ett lindrigare bedömande således icke ifrågakommer. — En särskild fråga är i vilken mån straff för utevaro må kunna följa jämlikt de föreslagna bestämmelserna i 20 §, andra och fjärde meningarna. Oavsett huru härmed förhåller sig må erinras, att eftersom dessa straffbestämmelser förutsätta personlig anmaning eller brandbefäls i och för tjänsten givna befallning, desamma icke äro tillfyllest för det fall, att vederbörande, efter att t. ex. genom signalanordning hava kallats till brand eller övning, avsiktligen håller sig borta och av en eller annan anledning icke kan nås av personlig kallelse.

På grund härav och under hänvisning till vad lagrådet anfört vid 10 § om arbetsgivare och arbetsledare får lagrådet hemställa, att åt förevarande paragraf gives det huvudsakliga innehåll, att den som utan tillstånd eller giltigt skäl uteblir från övning eller brandsläckning, vartill han genom brandsignal eller annorledes kallats, eller lämnar honom anvisat arbete eller eljest icke åtlyder vad brandbefäl i och för tjänsten befallt eller som bryter mot föreskrift i 10 § sista stycket, 12 § eller 13 § eller som hindrar eller söker hindra åtgärd, som i 14 § avses, straffes med dagsböter.

22 §.

De i 19 § första och andra punkterna promulgationslagen till strafflagen givna bestämmelserna om åtal för brott lära få anses gälla även i fråga om brott och förseelser utom strafflagens område. Vid sådant förhållande och

då, enligt vad lagrådet inhämtat, särskilt stadgande om åtalsplikt för allmän åklagare i allmänhet icke plägat upptagas i författningar inom specialstraffrätten, som tillkommit under senare tid, synes förevarande paragraf böra utgå.

Övergångsbestämmelsen.

Bifall till lagrådets hemställan vid 1 § sista stycket föranleder att övergångsbestämmelsen utgår.

I övrigt torde vissa paragrafer i förslaget böra jämkas i formellt hänseende.

Ur protokollet:

G. Lindencrona.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 maj 1944.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, SKÖLD, ERIKSSON, QUENSEL, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson, anför efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, finans- och jordbruksdepartementen samt med statsrådet Rubbestad.

Den 20 november 1942 förordnade Kungl. Maj:t på min hemställan, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över ett inom kommunikationsdepartementet upprättat förslag till brandlag. Lagrådet avgav sitt utlåtande över förslaget den 16 december 1942.

Frågan om en ny brandförsvarsorganisation fick emellertid därefter vila i avbidan på då pågående utredning om hemortsförsvarets ordnande. Utredningen i detta ämne har numera avslutats, och på föredragning av statsrådet Rubbestad har Kungl. Maj:t denna dag beslutat till riksdagen avlåta propositioner om lagstiftning rörande civilförsvaret samt om civilförsvarets anslagsfrågor m. m. Den organisation av civilförsvaret, som därvid föreslås, förutsätter, att rikets brandförsvar för fredsförhållanden ordnas i huvudsaklig överensstämmelse med nyssnämnda förslag till brandlag. Det förordade förslaget till civilförsvarslag lärer icke annat än i viss detalj, på vilken jag strax skall ingå, påkalla ändring i brandlagsförslaget. Däremot torde, i anslutning till ordnandet av civilförsvarets administration, vissa jämkningar vara erforderliga beträffande den organisation av riksbrandinspektionen m. m., för vilken jag preliminärt uttalat mig i samband med lagförslagets remiss till lagrådet. Till detta spörsmål återkommer jag i annat sammanhang.

I det läge, som nu inträtt, anhåller jag att få anmäla lagrådets utlåtande över förslaget till brandlag.

Lagrådet har funnit anledning till erinringar mot förslaget allenast i fråga om vissa lagens enskildheter av mindre räckvidd, delvis av övervägande formell natur.

Vad lagrådet vid 1 § anfört om kommuns indelning i skogsbrandrotar synes böra beaktas. Med hänsyn härtill ha 1 och 4 §§ jämkats.

Beträffande 6 § har lagrådet bland annat anfört, att den i remitterade förslaget innefattade erinran om rätt till ersättning enligt 15 § icke torde vara erforderlig. Lagen synes dock vinna i tydlighet om denna hänvisning, som äger motsvarighet i 11 § skogseldslagen, bibehålles. Av samma skäl torde det vara mindre lämpligt att förkorta 15 § på sätt lagrådet föreslagit. Den i remissprotokollet föreslagna lydelsen av sistnämnda paragraf torde därför böra bibehållas.

Vid 9 § har lagrådet yttrat, bland annat, att föreskriften i andra stycket sista punkten om vilken länsstyrelse som, i händelse kommunerna ligga i olika län, har att bestämma ersättningen för släckningshjälp, såsom varande av ringa praktisk betydelse skulle kunna utgå samt att även i andra motsvarande fall en dylik reglering skulle kunna ifrågakomma. Vad sålunda anförts synes mig dock icke utgöra skäl för underlåtande att giva en klar regel med avseende å ett fall, då eljest osäkerhet kunde uppstå vid lagens tillämpning. Föreskriften torde därför böra upptagas i lagen.

Beträffande de i 10 § upptagna reglerna om tjänsteplikt har lagrådet till en början föreslagit, att åldersgränserna 18—60 år skulle gälla för uttagning till reservstyrka. Som skäl för frångående av de i remissprotokollet föreslagna gränserna, 16—70 år, har lagrådet anfört, att behov ej syntes föreligga att uttaga särskilt unga eller mera ålderstigna personer. Den i ärendet tidigare förebragta utredningen synes emellertid visa, att sådant behov stundom och icke minst i ett läge som det nuvarande kan förefinnas. I det denna dag framlagda förslaget till civilförsvarslag ha upptagits regler om s. k. civilförsvarsplikt för medborgare mellan 15 och 65 år. Av praktiska skäl synas samma åldersgränser böra stadgas även för uttagning till reservstyrka. Vad därefter angår tjänsteplikt för medverkan i allmänhet vid släckning av brand och särskilt skogsbrand har lagrådet funnit, att varje åldersgräns kunde undvaras. Med hänsyn särskilt därtill att vägran att fullgöra tjänsteplikt är belagd med straff tala emellertid efter min uppfattning övervägande skäl för att även i denna del behålla fixerade åldersgränser. Lämpligt torde vara, att härvidlag tillämpas samma gränssiffror som beträffande uttagning till reservstyrka.

Vad lagrådet anfört vid 20 § torde böra iakttagas.

Likaledes synas lagrådets erinringar av formell art med undantag för de nyss nämnda beträffande 6, 9 och 15 §§ böra beaktas. Vissa andra redaktionella ändringar böra dessutom vidtagas.

I anledning av vad sålunda anförts har förslaget inom kommunikationsdepartementet överarbetats.

Det sålunda överarbetade förslaget till brandlag ävensom det vid remissprotokollet fogade förslaget till lag angående ändrad lydelse av 87 § lagen den 6 juni 1930 (nr 251) om kommunalstyrelse på landet torde nu böra föreläggas riksdagen till antagande. Vidare synes riksdagens yttrande böra inhämtas över det vid remissprotokollet fogade förslaget till brandstadga.

Enligt det framlagda förslaget till civilförsvarslag skall denna lag träda i kraft den 1 juli 1944. Med hänsyn bland annat till de administrativa för-

beredelserna för brandlagstiftningens genomförande vill jag förorda, att brandlagen jämte därtill hörande författningar sättas i kraft den 1 januari 1945.

Jag ämnar senare denna dag upptaga till behandling de anslagsfrågor, som äga sammanhang med förevarande förslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition till riksdagen *dels* föreslå riksdagen att antaga förenämnda två lagförslag;

dels ock inhämta riksdagens yttrande över förslaget till brandstadga.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sigurd Lang.